

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 20 czerwca 2024 r.

Poz. 2831

UCHWAŁA NR III/17/2024 RADY GMINY MIEJSCE PIASTOWE

z dnia 4 czerwca 2024 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejsce Piastowe na lata 2024-2027"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 i ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.), po uzyskaniu pozytywnej opinii Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejsce Piastowe na lata 2024-2027”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miejsce Piastowe.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodnicząca Rady Gminy

**mgr inż. Agnieszka
Janina Drozd**

**GMINNY PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY MIEJSCE PIASTOWE
NA LATA 2024-2027**

Miejsce Piastowe, kwiecień 2024

Spis treści

<u>Wstęp</u>	3
<u>1.1. Przedmiot i cel opracowania</u>	3
<u>2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami</u>	3
<u>3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce</u>	4
<u>4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego</u>	11
<u>4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami</u>	11
<u>4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu</u>	12
<u>5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego</u>	18
<u>5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami a dokumenty wykonane na poziomie gminy</u>	18
<u>5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy</u>	52
<u>5.2.1. Zarys historii obszaru gminy</u>	52
<u>5.2.2. Krajobraz kulturowy</u>	59
<u>5.2.3. Zabytki nieruchome</u>	60
<u>5.2.4. Zabytki ruchome</u>	73
<u>5.2.5. Zabytki archeologiczne</u>	82
<u>5.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków</u>	89
<u>6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń</u>	92
<u>7. Założenia programowe</u>	93
<u>8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami</u>	98
<u>9. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami</u>	98
<u>10. Aneksy</u>	99
<u>10.1. Zabytki nieruchome gminy Miejsce Piastowe ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków</u>	99
<u>10.2. Wykaz stanowisk archeologicznych w układzie alfabetycznym zlokalizowanych na obszarze gminy Miejsce Piastowe, na podstawie badań powierzchniowych realizowanych w ramach projektu badawczego Archeologiczne Zdjęcie Polski</u>	106
<u>BIBLIOGRAFIA:</u>	121

Wstęp

1.1. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest dziedzictwo kulturowe gminy Miejsce Piastowe, które stanowi istotny czynnik w rozwoju społeczno-gospodarczym tego terenu. Potrzebę sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami przez gminę określa ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Celem programu jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Ideą Programu jest osiągnięcie poprawy stanu zabytków gminy i ich utrzymanie. Dokonuje się to w połączeniu działań samorządu, właścicieli obiektów i inicjatyw społecznych. Analiza zasobów kulturowych miasta pozwala wyznaczyć kierunki działań w obszarach zachowania dziedzictwa i promocji.

Przystępując do opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami przyjęto, że program będzie uwzględniał dwa zasadnicze założenia:

- zgodność opracowania i wypełnienie zapisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- uwzględnienie w opracowaniu wskazań zawartych w poradniku metodycznym do opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami sporządzany jest przez wójta na okres 4 lat. Po jego opracowaniu i uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmowany jest przez radę gminy w formie uchwały i ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Program stanowi element polityki samorządowej.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest gmina Miejsce Piastowe, region administracyjny i jako miejsce lokalizacji objętych programem zabytków, zasobu dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejsce Piastowe na lata 2023-2027 stanowi ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 87 ustawy określa obowiązek gminy dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami, który:

- winien być opracowywany na okres 4 lat;
- służy celom określonym w ustawie;
- przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy. Art. 87 ust. 2 przywołanej ustawy ustala dla wszystkich programów, w tym programów gminnych następujące ogólne cele ochrony nad zabytkami:

Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- 1) (uchylony);
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela, o czym mówi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w:

- art. 5 „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”

- art. 6 ust.1 „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.

- art. 86 „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.

Podstawą prawną ochrony zabytków w Polsce jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm.), która reguluje zasady ochrony i opieki nad zabytkami, definiuje pojęcie zabytku, określa: formy ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków (w tym administracji rządowej i samorządowej), formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania etc. Zgodnie z art. 89 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Obowiązująca **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. W art. 3 podaje następujące wyjaśnienie pojęć z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 4 ustawy ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

„Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków (art.5):

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Artykuł 6 wymienia elementy podlegające ochronie, którymi są:

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Artykuł 7 ustawy określa formy ochrony zabytków:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Park kulturowy jest formą ochrony przekazaną do właściwości gmin. Zgodnie z art. 16 ust. 1 u.o.z.o.z. rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. W intencji twórców ustawy celem parku kulturowego powinno być zachowanie i kultywowanie regionalnych tradycji kulturowych, w tym regionalnego budownictwa.

Ustawa o ochronie i opieki nad zabytkami zgodnie z art. 17 określa zakazy i ograniczenia na terenie parku kulturowego, są to:

- 1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:
 - 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
 - 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
 - 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

O uwzględnieniu form ochrony w planowaniu przestrzennym mówią też następujące artykuły ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, m.in. art. 18.

Art. 18 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami a sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentów.

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, strategii rozwoju ponadlokalnego, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.
2. W strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
 - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
 - 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Ustawa określa również obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Do obowiązków gminy należy w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy (art. 22 pkt. 4);
- sporządzanie (na okres 4 lat) gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87);
- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (art. 18 i 19).

Art. 19 ustawy określa istotne dla prowadzonych przez gminę zadań:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) parków kulturowych.
- 1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:
 - 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

1b. W uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
 - 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
 - 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.
2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, art. 20 określa, że „projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem *zabytków* w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu”.

Ewidencja *zabytków* jest podstawą do sporządzania programów *opieki nad zabytkami* przez województwa, powiaty i gminy. Artykuł 22 ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami przedstawia rodzaje ewidencji zabytków oraz obejmuje dane osobowe w ewidencjach:

1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.
2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
 - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
 - 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
6. Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.
7. Ewidencje, o których mowa w ust. 1, 2, 4 i 6, mogą zawierać dane osobowe obejmujące
 - 1) imię, nazwisko i adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby właściciela lub użytkownika zabytku;
 - 2) imię, nazwisko i podpis autora karty ewidencyjnej lub adresowej lub imię i nazwisko osoby, która wypełniła kartę ewidencyjną;
 - 3) imię i nazwisko lub nazwę wykonawcy prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich lub badań archeologicznych przy zabytku.

Szczegółowo określone obowiązki gminy w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których gmina jest właścicielem lub posiadaczem zapisane są w ustawie w art.: 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.) określa zadania własne gminy. W art. 7 ustawy o samorządzie gminnym zdefiniowane są zadania własne gminy do których należą m. in. zagadnienia:

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień;
- 13) cmentarzy gminnych.

Ochrona i opieka nad zabytkami stanowią istotny element polityki przestrzennej prowadzonej na terenie gminy. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym: „kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych, należy do zadań własnych gminy”.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977 z późn. zm.) Ustawa określa: zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa mówi, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r., poz. 682 z późn. zm.) Ustawa – Prawo budowlane, normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, m.in. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami –w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późn. zm.), która mówi m.in. o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.), przepisy niniejszej ustawy określają m.in. kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.). W rozumieniu ustawy celem publicznym jest m.in.: opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa m.in. postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r., poz. 194 z późn. zm.). Ustawa precyzuje, że działalność kulturalna

polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury (art.1 ust.1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. (art.1 ust.2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art.1 ust.4). Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust 1,2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, Filmoteka Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej – prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury.

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022 przyjęty został w dniu 13 sierpnia 2019 r. przez Radę Ministrów uchwałą nr 82 (M. P. poz. 808 z dnia 11.09.2019 r.). Dokument ma na celu usprawnić nadzór nad służbami konserwatorskimi oraz określić źródła finansowania inwestycji oraz procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji, a także z przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych.

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022 jest „stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”, który realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania:

Cel szczegółowy 1 – „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”.

Kierunki działania:

1. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
2. wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2 – „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”.

Kierunki działania:

1. merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3 – „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego”.

Kierunki działania:

1. upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości.
2. tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Oprócz określenia kierunków zadania, celów oraz opracowania szczegółowych działań, a także metod monitorowania, opracowano szczegółowy harmonogram wdrażania Krajowego Programu w ramach poszczególnych celów.

Narodowa Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 przyjęta została w dniu 21 września 2004 r. przez Radę Ministrów, natomiast w 2005 r. przyjęto „**Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020**” będącej dokumentem uzupełniającym i wydłużającym okres ważności pierwszego opracowania. Określa ona konieczne działania do zrealizowania w regionach.

Głównym celem strategicznym/nadrzędnym jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach. Natomiast cele cząstkowe/uzupełniające obejmują:

1. wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
2. zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
3. wzrost udziału kultury w PKB.
4. zachowanie dziedzictwa kulturalnego i zabytków.
5. modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
6. wzrost uczestnictwa w kulturze.
7. rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
8. efektywna promocja twórczości.
9. promocja polskiej kultury za granicą.
10. ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
11. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.
12. rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

4.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu są zgodne z założeniami i celami polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami oraz szeroko pojętego zarządzania dziedzictwem kulturowym. Polityka ta określana jest w następujących zasadniczych dokumentach. Są to:

- 1) Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2022–2025,
- 2) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030,
- 3) Strategia Rozwoju województwa – Podkarpackie 2030,
- 4) Strategia Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego na lata 2021-2027.

Dla zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie województwa podkarpackiego istotnym dokumentem jest **Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2022-2025** przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą Nr LVI/972/22 z dnia 28 grudnia 2022 roku. Program w skali województwa

ma za zdanie wskazanie strategicznych kierunków działań samorządu i administracji samorządowej województwa na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego w regionie.

W pierwszych rozdziałach (I-II) Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim odniesiono się do ustawowych uwarunkowań formalno-prawnych związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz analizy najważniejszych dokumentów, strategii i programów ważne z punktu widzenia ochrony i opieki nad zabytkami – zarówno na szczeblu centralnym jak i wojewódzkim.

Rozdział III zawiera aktualizację charakterystyki zasobu zabytków województwa podkarpackiego. Zaktualizowana ocena stanu zachowania dziedzictwa, która dała podstawę do wprowadzenia zmian w analizie SWOT (rozdział IV), a następnie posłużyła do formułowania zaktualizowanych celów i zaleceń programu.

W kolejnym, rozdziale V zaktualizowano oceny dotychczasowych działań i osiągnięć w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz oceny obecnego stanu zachowania zasobu zabytkowego, które posłużyły do zdefiniowania najważniejszych kierunków działań i samych działań ujętych w ramach trzech priorytetów.

Rozdział VI, dotyczy sposobów realizacji i oceny wdrażania Programu, natomiast końcowy rozdział VII, poświęcony został źródłom finansowania *Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie podkarpackim*. Uległ on zmianom ze względu na wprowadzone zmiany w nazewnictwie i przeznaczeniu na ten cel niektórych nowych instrumentów, np. programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Głównym celem strategicznym kolejnej edycji *Programu* jest wzmocnienie systemu ochrony zabytków w celu kształtowania pamięci i szacunku dla przeszłości jako siły budującej więź społeczną i otwierającej nowe perspektywy rozwoju w przyszłości.

Pierwszym priorytetem są zapisy dotyczące rozwijania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, w tym o zabytkach oraz o roli dziedzictwa regionalnego w kształtowaniu bogactwa kulturowego kraju - budowanie więzi społecznych oraz świadomości znaczenia i celów ochrony dziedzictwa kulturowego.

Drugim priorytetem uwzględnionym w omawianym dokumencie są zapisy poświęcone ochronie i zarządzaniu dziedzictwem kulturowym, w szczególności zabytkami jako czynnikiem rozwoju społeczno - gospodarczego województwa.

Trzecim priorytetem jest priorytet związany z budowaniem współpracy z organami państwowymi, samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, środowiskiem kościelnym i osobami fizycznymi na rzecz intensyfikacji działań służących efektywnej ochronie i opiece nad zabytkami oraz niematerialnym dziedzictwem kulturowym województwa podkarpackiego.

Omawiany dokument odnosi się do zabytków zlokalizowanych na terenie gminy Miejsce Piastowe:

- w kwestii poświęconej grupie dworów przełomu XIX i XX w. i początków XX w. w treści wspomnianego rozdziału nawiązano do dworów znajdujących się w Miejscu Piastowym oraz Targowiskach,
- do drewnianych kościołów doby baroku zaliczono monumentalny kościół w Rogach i Wrocance,
- kościół parafialny oraz kościół michalitów w Miejscu Piastowym wymieniony jest jako jeden z obiektów budownictwa sakralnego pochodzący z przełomu XIX i XX w.

i początku XX w. gdzie wskazano projektantów najwybitniejszych z architektów działających w Krakowie i Lwowie, wśród nich np. Teodor Talowski i Jan Sas-Zubrzycki,

- wymieniono kapliczki smukłe, bogato dekorowanych, czasami nawet polichromowanych zlokalizowane w Głowience na ulicy Franciszkańskiej,
- wspomniano również utworzenie lokalnych ścieżek edukacyjnych poświęconych archeologii, czy też bardziej zaawansowane w formie szlaków, można wyznaczać właściwie we wszystkich regionach województwa oraz wokół wielu miejscowości m.in. Krosna i okolic.

Kolejnym istotnym dokumentem dla ochrony dziedzictwa kulturowego jest obowiązujący **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030**, który został przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

Z treści planu wynika, iż zdefiniowane zostały m.in. uwarunkowania polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat czyli zbiór procesów i czynników zależnych w niewielkim stopniu od działań rządu i innych podmiotów publicznych, które jednak mogą wywierać znaczny wpływ na sposób prowadzenia polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wyznaczanie celów i możliwości ich osiągnięcia, w związku z powyższym powinny być uwzględniane w formułowaniu i prowadzeniu tej polityki. Wzięto również pod uwagę uwarunkowania wynikające z dziedzictwa kulturowego. Zdiagnozowano m.in. niski, niezgodny z posiadanym potencjałem rozwojowym, poziom wykorzystania funkcji symbolicznych i promocyjnych zasobów dziedzictwa kulturowego.

Obszarami o najwyższej koncentracji obiektów i założeń zabytkowych na terenie ROF są miasta Rzeszów oraz Łańcut z zespołem pałacowo-parkowym uznanym za pomnik historii. W obrębie ROF znajdują się liczne obiekty murowanej architektury sakralnej rzymskokatolickiej oraz obiekty i założenia architektury rezydencjonalnej. Duże znaczenie ma zachowane dziedzictwo kultury żydowskiej. Jako wizję rozwoju ROF przyjęto rewitalizację historycznych układów urbanistycznych wraz z zabytkową zabudową miejską.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030 ze względu na walory architektoniczne, artystyczne czy historyczne wynika nakaz ochrony znajdujących się na terenie województwa licznych powojennych, wartościowych obiektów i założeń przestrzennych. Nieliczne z nich znajdują się w gminnej ewidencji zabytków gminy Miejsce Piastowe oraz w rejestrze zabytków. Jako mocne strony autorzy planu wskazali m.in. bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki wpisane na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, natomiast problemem dotyczącym jakości krajobrazu kulturowego jest pogłębiający się brak ładu przestrzennego, objawiający się m.in. rozproszeniem zabudowy, jej przypadkowością i bezstylowością. Ważną kwestią jest również zwrócenie uwagi na zły stan wielu obiektów i założeń, brak dostatecznej ochrony zabytków nie wpisanych do rejestru, skutkująca utratą ich walorów, a nawet niszczeniem. Autorzy Planu wskazują również na niską świadomość wartości zabytków techniki, tradycyjnego wiejskiego budownictwa drewnianego, obiektów i założeń architektury modernistycznej, socrealistycznej oraz współczesnej, w tym dóbr kultury współczesnej.

Wśród silnych stron województwa wymienia się dużą różnorodność i bogactwo materialnego dziedzictwa kulturowego, wynikającego między innymi z historycznej wielokulturowości regionu. Wskazuje się, że na jakość krajobrazu kulturowego niekorzystnie wpływają m.in. brak ładu i niska jakość zagospodarowania przestrzennego, zanik tradycyjnego budownictwa wiejskiego i małomiasteczkowego, niedostateczna ochrona zasobów zabytkowych pozostających poza rejestrem.

Przyjęta polityka przestrzenna ma na celu ochronę cennych zabytków dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie ww. niekorzystnym zjawiskom.

Głównymi celami polityki przestrzennej są:

- zachowanie i ochrona zabytkowych obiektów i założeń przestrzennych,
- zachowanie i ochrona walorów przestrzeni w tym walorów krajobrazu kulturowego,
- zachowanie i ochrona współczesnego materialnego dziedzictwa kulturowego,
- rozwijanie sieci szlaków kulturowych jako istotnego elementu spajającego zasoby kulturowe województwa,
- ochrona pozostałych zasobów i elementów dziedzictwa kulturowego, w tym zasobów

niematerialnych.

W Planie znalazły się zapisy dotyczące gminy Miejsce Piastowe, m.in.: rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych i innych założeń przestrzennych, w tym ruralistycznych, zarówno wpisanych do rejestru zabytków jak i pozostających poza nim. Do typu dawnych ośrodków miejskich z zachowaną zabudową małomiasteczkową uwzględnione zostało Miejsce Piastowe.

W dniu 28 września 2020 r. Sejmik Województwa Podkarpackiego podjął uchwałę Nr XXVII/458/20 w sprawie przyjęcia **Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030**. Dokument ten jest kluczowy dla samorządu województwa, określa trendy rozwoju, cele oraz główne działania zmierzające do ich osiągnięcia w określonym horyzoncie czasowym.

W Strategii rozwoju województwa stwierdzono, że województwo podkarpackie wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe regionu, które należy objąć należytą ochroną i racjonalnie wykorzystywać zasoby dla rozwoju województwa i budowania kapitału społecznego.

Zakładane działania w dziedzinie ochrony, promocji i zarządzania dziedzictwem kulturowym regionu to:

- 1) ochrona obiektów zabytkowych i miejsc cennych kulturowo, jako element działań prorozwojowych i prospołecznych;
- 2) restauracja i adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym przemysłowego, w celu tworzenia innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych;
- 3) poprawa jakości, poszerzanie i budowa nowej infrastruktury kultury, m.in. poprzez realizację projektów adaptacyjnych, modernizacyjnych i technologicznych w instytucjach kultury;
- 4) realizacja projektów digitalizacyjnych oraz informatycznych mających na celu ułatwienie i poszerzenie dostępu do kultury;
- 5) realizacja programów (m.in. "Pociąg do kultury") mających na celu tworzenia ułatwień w dostępie i promocji zasobów kulturowych regionu;
- 6) budowa Podkarpackiej Galerii Słowa i Obrazu (nowej siedziby biblioteki wojewódzkiej w Rzeszowie) w celu podniesienia efektywności edukacji kulturowej i poziomu kształcenia ustawicznego oraz zwiększenia potencjału funkcjonalnego samorządowych instytucji kultury, a także artystycznego i architektonicznego potencjału regionu;
- 7) utworzenie Podkarpackiego Centrum Nauki, jako przestrzeni kooperacji nauki z kulturą i dziedzictwem oraz wiodącego ośrodka budowy kapitału ludzkiego i społecznego;
- 8) ochrona i promowanie pomników historii, jako elementu dziedzictwa kulturowego regionu m.in. zespół staromiejski w Przemyślu i Twierdza Przemyśl.

Zapisy kierunkowe Strategii zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

Obszar tematyczny I – Gospodarka oparta na wiedzy - ujęcie zagadnień kultury innowacyjności, rozwoju Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji, wzmocnienia powiązań nauki i gospodarki, gospodarki bezodpadowej, Przemysłu 4.0, sektorów gospodarki – rolnictwo i turystyka.

Obszar tematyczny II – Kapitał ludzki i społeczny – zawiera zagadnienia w ujęciu horyzontalnym, z ujęciem sektora organizacji pozarządowych i Regionalnej Polityki Imigracyjnej.

Obszar tematyczny III - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – dostrzega obecny stan infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność wzmocnienia dostępności w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym, obejmuje zagadnienia elektromobilności, gospodarki wodnej w tym zapewnienie dostępu do wody, retencji i zapobiegania powodziom, gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Obszar tematyczny IV - Dostępność usług – zagadnienia dostępności do e-usług, bezpieczeństwa, współpracy regionalnej, ponadregionalnej i transgranicznej, jak również kompleksowe wsparcie obszarów w planowaniu przestrzennym.

Obszar horyzontalny - Terytorialny Wymiar Strategii – obejmuje działania w zakresie równoważenia procesów rozwoju poprzez przedstawienie Regionalnej Polityki Miejskiej w oparciu o bieguny wzrostu i hierarchiczny układ miast, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, oraz wskazanie obszarów wymagających szczególnego wsparcia dla pobudzania procesów rozwojowych.

Podstawowym dokumentem programowym Powiatu Krośnieńskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego jest „**Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Krośnieńskim na lata 2021-2024**”. W zakresie „Dziedzictwa kulturowego” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- niezadowalający stan zachowania części obiektów zabytkowych,
- niewystarczające eksponowanie obiektów zabytkowych.

W niniejszym opracowaniu zostały zidentyfikowane następujące czynniki sprzyjające (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjające (słabości i zagrożenia) w sferze społecznej Powiatu. Odnosząc się do zasobów zabytkowych jako mocne strony i szanse wskazano:

- dużą liczbę i różnorodność kulturową obiektów,
- liczne zabytki i muzea,
- dobry stan techniczny większości obiektów zabytkowych pozostających w zasobie Powiatu,
- uregulowany stan prawny większości zabytków,
- dofinansowanie Powiatu dla inwestycji na obiektach zabytkowych.,
- możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje,
- możliwość pozyskania dofinansowania w ramach konkursów ogłaszanych przez Narodowe Centrum Kultury,
- możliwość pozyskania dofinansowania prac restauratorskich i konserwatorskich zabytków w ramach konkursów ogłaszanych przez różne instytucje

Następnie do słabych stron i zagrożeń zaliczono:

- niska dostępność oferty muzealnej nowopowstałych małych muzeów i izb muzealnych (brak obsługi, obsługa na zamówienie),

- niewystarczające środki finansowe na ochronę dziedzictwa kulturowego,
- duże zagrożenie degradacją zabytków w przypadku nie podjęcia działań konserwatorskich, remontowych,
- niewystarczające środki na dofinansowanie renowacji zabytków,
- niewykorzystanie i dewastacja części obiektów zabytkowych,
- stan parków zabytkowych wymagający zagospodarowania i rewitalizacji,
- wysokie koszty utrzymania obiektów zabytkowych,
- wysokie koszty rewitalizacji zabytków wynikające z przepisów prawnych (konserwator zabytków),
- trudno dostępne środki na ochronę zabytków (zwłaszcza dla podmiotów prywatnych).

W części dot. obszaru kultura, jako cel operacyjny wskazano: zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej poprzez kulturę. Do zadań dążących do realizacji tego celu wymieniono:

- rozwijanie różnorodnej oferty kulturalnej (np. imprezy cykliczne systematycznie wzbogacane o nowe elementy),
- organizacja imprez kulturalnych o różnych zasięgach na terenie powiatu,
- dalsze wsparcie kultywowania tradycji w tym tradycji ludowych w powiecie,
- promowanie lokalnych tradycji,
- wykorzystanie kulturotwórczej roli szkół,
- budowanie więzi międzypokoleniowych,
- wspieranie organizacyjne inicjatorów wydarzeń kulturalnych i promotorów zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- podejmowanie inicjatyw kulturalnych integrujących społeczność lokalną,
- wspieranie i promowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego (np. lokalni artyści i rękodzielnicy, zabytki, produkty lokalne i inne),
- realizacja projektów kulturowych o randze ponadregionalnej i międzynarodowej,
- promowanie i wspieranie waloryzacji dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie gospodarczego i społecznego ich wykorzystania.

Jednym z obszarów wymienionych „Program Opieki nad Zabytkami w Powiecie Krośnieńskim na lata 2021-2024” jest obszar pn. dziedzictwo kulturowe, który zawiera zapisy dotyczące poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych. Cel ten ma być zrealizowany poprzez:

- współpraca z Konserwatorem zabytków w zakresie poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych,
- zwiększanie środków Powiatu przeznaczanych na zachowanie obiektów zabytkowych,
- rewitalizacja zabytkowych parków (dalsza rewitalizacja parku w Jedliczu),
- rewitalizacja obiektów zabytkowych (Pałac Stawiarskich w Jedliczu wraz z parkiem i oficyną, Dwór Trzecieckich w Miejscu Piastowym),
- zwiększenie działań promujących zabytki z terenu Powiatu,
- wykorzystanie nowych technologii w eksponowaniu obiektów i miejsc zabytkowych,
- promowanie i wspieranie waloryzacji dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie gospodarczego i społecznego ich wykorzystania poprzez tworzenie partnerstw między sektorem publicznym i prywatnym.
-

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami a dokumenty wykonane na poziomie gminy.

W dniu 15 grudnia 2000 r. Uchwałą Nr XXIV/167/2000 Rady Gminy Miejsce Piastowe zatwierdzone zostało **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego**. Jest to dokument określający rozwój układu funkcjonalno-przestrzennego gminy oraz wskazuje obszary funkcjonalne realizacji polityki przestrzennej oraz strefy funkcjonalne i kierunki zagospodarowania przestrzennego tych stref: wizję struktury funkcjonalno-przestrzennej i sieci osadniczej gminy, możliwości dysponowania przestrzenią i terenami, wzajemną relację przestrzeni zabudowanych i otwartych.

Kierunki zagospodarowania wydzielono w gminie Miejsce Piastowe na dwa obszary o różnicowanych programach polityki przestrzennej:

- obszar wschodni – obejmuje tereny w granicach administracyjnych: Łęczany, Miejsce Piastowe, Rogi, Targowiska, Widacz;
- obszar zachodni – obejmuje tereny na południe od miasta Krosna, w granicach administracyjnych wsi: Głowienka, Niżna Łąka, Wrocanka.

Dla obszaru wschodniego zaleca się, aby w zakresie funkcjonalno-przestrzennym było zachowanie dominującego historycznego układu zabudowy wiejskiej kosztem rezygnacji z łączenia wsi terenami zainwestowanymi wzdłuż lub równoległe do dróg krajowych. W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i zasobów kulturowych było zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej, przedpoli widokowych obiektów zabytkowych i obiektów zabytkowych tj. drewnianych kościołów w Targowiskach, Rogach, Wrocance, zespołów kościelno-klasztornych i klasztornych, tradycyjnego przemysłu naftowego (tzw. „kiwaki” i szyby naftowe – Rogi). Zapisy dotyczą również ochrony przedpól widokowych związanych z otwarciem widokowym na perspektywę krajobrazu z atrakcyjnych odcinków dróg i wzniesień (punkt widokowy na górze Rogowskiej). Wskazane jest odtworzenie na terenach zdewastowanych parków w Targowiskach i Miejscu Piastowym dawnych założeń ogrodowych i zadrzewień, a także otoczenie ochroną występujących obiektów zabytkowych, szczególnie tych z rejestru zabytków, zwracając jednocześnie uwagę na architekturę, formę i funkcję obiektów położonych w ich sąsiedztwie oraz na terenach o dominacji starej zabudowy drewnianej – Miejsce Piastowe, Targowiska.

Dla obszaru zachodniego, w zakresie funkcjonalno-przestrzennym było m.in. zachowanie dominującego historycznego układu zabudowy wiejskiej tzw. „ulicówki”, natomiast w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i zasobów kulturowych, wskazano aby otoczyć ochroną wszystkie obiekty zabytkowe, szczególnie te z rejestru zabytków, a także szczególnie zwrócić uwagę na architekturę, formę i funkcję obiektów położonych w sąsiedztwie, oraz na terenach o dominacji starej zabudowy drewnianej. Wskazano również, że elementem ochrony krajobrazu kulturowego jest zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej, przedpoli widokowych obiektów zabytkowych i samych obiektów zabytkowych. Ochroną wskazuje się objąć przedpola widokowe związane z otwarciem widokowym na perspektywę krajobrazu z atrakcyjnych odcinków dróg i wzniesień. Niezabudowana strefa otwarcia widokowego powinna wynosić minimum 150 m.

W rozdziale II Studium wskazano, aby były zachowane właściwe relacje między celami szczegółowymi, wyrażającymi się w m.in. uporządkowaniu i zmodernizowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej z uwzględnieniem obiektów zabytkowych podkreślających indywidualną wyrazistość zabudowy, poprawę atrakcyjności przestrzeni publicznych i wizerunku architektonicznego, zahamowanie degradacji stanu cennych obiektów zabytkowych i przywrócenie ich wartości użytkowych (szczególnie parków), zwiększenia atrakcyjności życia kulturalnego.

Strefa osadnictwa została podzielona m.in. na strefę:

- budownictwa wiejskiego mieszkaniowego i usługowego, w której zaleca się dbałość o kontynuację w zabudowie wiejskiej historycznie ukształtowanych sposobów lokalizacji budynków, zasad kompozycji, form architektonicznych, w miarę możliwości proporcji i detali takich jak ganki i werandy, odpowiednie kąty nachylenia dachów oraz zastosowanie tradycyjnych materiałów wykończeniowych;
- przemysłu i zaplecza produkcji i usług zalecono, aby zwrócić uwagę na dbałość o efekty przestrzenne zabudowy (gabaryty, detal, wysoką jakość materiałów wykończeniowych, urządzone tereny zieleni, place, parkingi);
- zieleni publicznej, która obejmuje tereny zieleni (cmentarze, parki) istniejące i potencjalne, gdzie zaleca się m.in. otoczenie opieką istniejących na terenie gminy parków wiejskich we Wrocance, Targowiskach i Miejscu Piastowym, przy czym należy zwrócić szczególną uwagę na dwa ostatnie parki znajdujące się w rejestrze zabytków, oraz przywrócenie ich pierwotnych założeń. Park w Miejscu Piastowym po odpowiednich zabiegach renowacyjnych powinien być przywrócony mieszkańcom. Zwrócono również uwagę na tereny nieczynnego cmentarza przy kaplicy Św. Rozalii, aby traktować je jako tereny zieleni parkowej, bez stref sanitarnych;
- koncentracji usług komercyjnych, w której zwrócono uwagę na dbanie o zachowanie walorów widokowych przez właściwe wkomponowanie obiektów handlowych i usługowych oraz infrastruktury technicznej w krajobraz, kształtowanie i uświadamianie ekonomicznej wartości krajobrazu, gdzie duże znaczenie w jego kształtowaniu ma społeczność gminna poprzez akceptację ograniczeń wynikających ze stref ochrony widokowej, ochrony krajobrazu, itp.). Dla obszarów oznaczonych symbolem U4, w punkcie dotyczącym zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej ustalono, aby przy zagospodarowaniu terenu uwzględnić kapliczkę murowaną (1850-1875 r.) oraz zabudowę drewnianą stanowiącą fragmenty zachowanego układu zabudowy wiejskiej.

Dodatkowo w strefie osadnictwa wydzielono obszar usług związanych z działalnością Zgromadzenia Świętego Michała Archanioła. Zabudowa i zagospodarowanie obszaru powinno oznaczać się wysokimi walorami estetycznymi oraz uwzględniać i nawiązywać do położenia w sąsiedztwie zabytkowego kościoła klasztornego (Sanktuarium Św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza) oraz uwzględniać osie widokowe na zespół kościelno-klasztorny Zgromadzenia Michała Archanioła od strony dróg krajowych Nr 19 i Nr 28. Dodatkowo dla obszaru związanego z występowaniem wskazanego na rysunku Studium stanowiska archeologicznego AZP 112-74/124 powinno odbyć się z zastosowaniem przepisów odrębnych.

Kolejny V rozdział omawianego Studium, w pkt 7 pn. „Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” ustalono zasady ochrony dóbr kultury w aspekcie niekonwencjonalnych źródeł energii. Dla obszaru potencjalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych EW1, położonego na południe od drogi powiatowej Rogi – Iwonicz, zaznaczonego na

rysunku Studium, ustala się zastosowanie przepisów odrębnych dotyczących zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, związanych z występowaniem stanowiska archeologicznego AZP 112-74/72.

Rozdział VII Studium określa politykę kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego polegającą m.in. na przeciwdziałaniu zniszczeniom pomników przyrody tj. dwóch dębów rosnących w miejscowości Wrocanka, będących własnością Parafii Rzymskokatolickiej.

W rozdziale VIII Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwagę skupiono na „Polityce ochrony dziedzictwa kulturowego i kształtowania krajobrazu”. Gmina Miejsce Piastowe posiada specyficzny charakter struktury kulturowej. Duży wpływ na charakter i warunki jej tworzenia, oraz możliwości twórców kultury tego regionu miały cechy środowiska naturalnego. Problematyka zagadnień dot. zasobów kulturowych nie wykazuje dużych możliwości wykorzystania tych walorów dla uatrakcyjnienia cech turystycznych gminy, najwięcej zabytków posiada Miejsce Piastowe, a następnie Rogi, Targowiska i Wrocanka. Przez teren gminy projektowany jest przebieg szlaku kulturowego „Łukasiewicza”. Celem polityki ochrony dziedzictwa kulturowego i kształtowania krajobrazu gminy jest m.in. zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu decydującego o tożsamości kulturowej gminy. Realizacja tej polityki polega na: zachowaniu i wyeksponowaniu obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, zabezpieczeniu istniejących obiektów, oraz przywracanie im dawnej świetności; zachowaniu obiektów ujętych w wykazie zabytków, objęcie ich ochroną polegającą na zachowaniu istniejących wartości oraz minimalizowaniu istniejących i eliminowaniu potencjalnych zagrożeń, zachowaniu wyodrębnionego przestrzennego zespołu tradycyjnej zabudowy drewnianej w Miejscu Piastowym, skupionego wokół historycznego centrum wsi, porządkowaniu zabudowy wokół tych terenów, jak również w sąsiedztwie istniejących zabytków poprzez:

- dbałość o estetykę i architekturę budynków;
- zachowanie przedpoli widokowych obiektów zabytkowych;
- stworzeniu preferencji finansowych i organizacyjnych dla rewaloryzacji szczególnie cennych obiektów i zespołów zabytkowych;
- promowaniu walorów dziedzictwa kulturowego przez różne formy działalności informacyjnej;
- w granicach stanowisk archeologicznych wykluczać przekształcenia terenu, które mogłyby spowodować degradację ich wartości naukowej i kulturowej.

Studium określa teren gminy Miejsce Piastowe jako zróżnicowany pod względem rozmieszczenia zabytków. Zabytki prezentują ciekawe rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne, których walory odznaczają się wysoką rangą również w skali regionu. Szczególną uwagę ze względu na wartości historyczne i kulturowe wyróżniono:

- w Rogach – kościół drewniany z 1600 r.;
- w Miejscu Piastowym – dwór, klasztor i kościół klasztorny OO. Michalitów, kościół parafialny z 1888 r., pozostałości parku dworskiego;
- w Targowiskach – kościół parafialny z 1736-1740 r., stara plebania obok kościoła z 1875-1899 r. dwór drewniany z 1750-1799 r., oficyna dworska drewniana z 1750-1799 r., pozostałości parku dworskiego, oficyna-stajnia z 1900- 1925;
- we Wrocance – kościół parafialny drewniano-murowany z 1770-1799 r.

Na terenie gminy Miejsce Piastowe stwierdzono wiele miejsc gdzie natrafiono na ślady osadnictwa, zewidencjonowane jako stanowiska archeologiczne. W układzie przestrzennym

stanowiska archeologiczne mieszczą się głównie w takich miejscowościach jak: Miejsce Piastowe, Wrocanka, Rogi, Targowiska. Wartości historyczne i poznawcze ogółu stanowisk archeologicznych w zasadniczy sposób wzbogacają i określają zasoby kulturowe gminy.

Do obszarów proponowanych objęciem ochroną zaliczono dawne układy zabudowy drewnianej skupione wokół historycznego centrum wsi i istniejących innych zabytków kultury materialnej.

W zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejsce Piastowe w 2016 r. przyjęto rozwiązania i ustalenia w zakresie rozdziału VIII. Ustalona w obowiązującym Studium „polityka i zakres ochrony dziedzictwa kulturowego i kształtowania krajobrazu, w wyniku wprowadzonych zmian w projekcie rysunku Studium, nie dotyczy obszaru objętego zmianą. Przy zagospodarowaniu tego terenu należy uwzględnić kapliczkę murowaną oraz zabudowę, stanowiącą fragmenty zachowanego układu zabudowy wiejskiej”

Analizując zapisy dotyczące ochrony zabytków należy uwzględnić w Planie ogólnym wszystkie stanowiska archeologiczne i zabytki na terenie gminy Miejsce Piastowe.

Kolejnym znaczącym dokumentem jest **Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejsce Piastowe na lata 2017-2023 r.** uchwalony uchwałą nr XLVIII/320/2018 przez Radę Gminy Miejsce Piastowe w dniu 31 stycznia 2018 r. Jest to dokument operacyjny wskazujący na potrzebę realizacji działań głównie w sferze społecznej oraz dodatkowo w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i gospodarczej. Program ten pozwoli władzom gminy, na uruchamianie mechanizmów oraz realizację przedsięwzięć mających na celu szczególnie rodzaj interwencji. Rewitalizacja działań ma na celu niwelowanie zjawisk kryzysowych oraz wykorzystanie potencjałów na obszarze rewitalizacji.

W dziale określającym stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej wskazano, że zabytki w gminie Miejsce Piastowe stanowią głównie kościoły, klasztory, dwory, parki dworskie oraz osady. Zaliczamy do nich m.in. kościół klasztorny oo. Michalitów (1931 r. - 1935 r.), kościół drewniany w Rogach, kościół parafialny drewniano-murowany i pozostałości parku dworskiego w Targowiskach oraz drewniany kościół we Wrocance z XVIII wieku. Osady archeologiczne na terenie gminy Miejsce Piastowe są zlokalizowane w sołectwach Niżna Łąka, Rogi, Targowiska wraz z Zalesiem oraz Wrocanką.

Głównym celem Programu w zakresie ochrony dóbr kultury ustanowiono rewitalizację zabytkowego obiektu dworca w Targowiskach oraz jego otoczenie. Teren ten znajduje się przy terenach zamieszkałych, blisko drogi krajowej relacji Radom-Barwinek, a także posiada konieczne uzbrojenie terenu. Budynek dworca wraz z zadaszeniem nad wejściem głównym jest wpisany do rejestru zabytków województwa podkarpackiego, natomiast ochrona konserwatorska obejmuje wyłącznie budynek dworca. Mimo, że teren ten nie jest zamieszkały, jest on istotny w procesie rewitalizacji z uwagi na swą wartość zabytkową i szczególną pozycję jaką zajmuje w historii okolicznych miejscowości. Właściwe zagospodarowanie terenów pokolejowych będzie odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczno-gospodarcze obszaru zdegradowanego.

Równie ważnym opracowaniem jest **Strategia Rozwoju Gminy Miejsce Piastowe na lata 2021 – 2027** przyjęta w dniu 31 stycznia 2023 r. przez Radę Gminy Miejsce Piastowe uchwałą Nr LXXV/446/2023. W strategii bardzo dokładnie omówiono zasoby kulturowe gminy. W dziale poświęconym walorom kulturowym, turystycznym i sporcie wspomniano o starych, zabytkowych, drewnianych kościołach, przebiegającym Szlaku Architektury Drewnianej, licznych przydrożnych kapliczkach oraz pozostałościach po kopalniach ropy naftowej.

W omawianym dokumencie wymieniono wsie gminy Miejsce Piastowe z szczegółowym odniesieniem się do zabytków jakie występują na ich terenie tj.:

➤ **Miejsce Piastowe**

- Sanktuarium Świętego Michała Archanioła i Bł. Bronisława Markiewicza w Miejscu Piastowym – Michalici. Świątynia została wzniesiona w latach 1932-1935. Jest to budowla w stylu neogotycko – romańskim. W ołtarzu głównym umieszczona jest statua Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus, wykonana przez Kazimierza Chodzińskiego. W dniu 29 września 2007 r. ordynariusz przemyski abp J. Michalik podniósł Kościół zakonny w Miejscu Piastowym do rangi Sanktuarium Św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza,
- kościół parafialny pochodzący z XIX w., wybudowany w stylu neogotyckim,
- kapliczki,
- grobowce ks. Markiewicza i A. Kaworek (współzałożycielki sióstr Michalitek),
- dwór murowany - został wzniesiony w roku 1791 przez starostę lubatowskiego Jakuba Trzecieckiego. W II połowie XIX wieku przebudowany, m.in. dobudowano piętro nad częścią zachodnią dworu oraz charakterystyczny wykusz, w 2001 r. ofiarowany przez Rodzinę Trzecieckich Zgromadzeniu Świętego Michała Archanioła na cele wychowawcze (obecnie mieszczący internat),
- Urząd Gminy Miejsce Piastowe aktualnie zlokalizowany jest w zabytkowym budynku, który był pierwotnie budynkiem szkoły podstawowej, w późniejszym czasie budynek użytkowało Liceum Sztuk Plastycznych (1982-1992). Po tym okresie mieścił się tu Zespół Szkół Zawodowych Zgromadzenie św. Michała Archanioła aż do 2002 roku,
- budynki Zgromadzenia S.S. Michalitek.

➤ **Głowienka**

- przydrożne kapliczki,
- cmentarz choleryczny,
- nieliczne stare drewniane chaty, głównie z początku lat międzywojennych XX w.

➤ **Łężany**

- przydrożne kapliczki i pozostałości po kopalni ropy naftowej „Szczęść Boże”,
- cmentarz choleryczny.

➤ **Rogi**

- drewniany kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja z 1600 r., wybudowany w stylu gotyckim z dobudowaną do niego wieżycą dzwonną i murowaną zakrystią z XVII w. w stylu podkarpackiego baroku. Bogate wyposażenie wnętrza jest barokowe i późnobarokowe, pochodzi z XVII i XVIII w. Obejmuje ono m.in.: ołtarz główny z 1 ćw. XVIII w., dwa ołtarze boczne przy tęczycy z ok. poł. XVII w. (przerobione w 1 ćw. XVIII w.), ambonę z 1 ćw. XVIII w. o oryginalnej formie korpusu w kształcie owocu granatu i barokową chrzcielnicę z 1 ćw. XVIII w. wykonaną z czarnego marmuru, w kształcie kielicha z puklowaną czarą. Ławki fundacji ks. Walentego Żelezińskiego z 1756 r. zdobią malowidła wyobrażające apostołów, przedstawicieli różnych stanów i sceny z Nowego Testamentu. Późnobarokowy konfesjonał z tego samego czasu także zdobiony jest malowidłami. Obok znajduje się źródło św. Anny;
- kapliczki z XIX i początku XX w.,
- mogiła konfederatów barskich,
- ślady po zamku, później dworze, fosy napełnione kiedyś wodą oraz dworska oficyna;

- zagroda etnograficzna - to prawdziwy wiejski dom, w którym ukryte są skarby historii. Gromadzone są tutaj przedmioty głównie z lat 60-tych, lecz nie brakuje tu też starszych okazów. Najważniejszym celem Zagrody jest podtrzymywanie i przekazywanie wartości kulturowych. Prawdziwa duma Gminy Miejsce Piastowe, Stowarzyszenia „Rogi – Nasza Mała Ojczyzna” i Stowarzyszenia Miłośników Wsi Rogi,
- kilka starych domów z przełomu XIX i XX w.

➤ **Targowiska**

- drewniany, modrzewiowy kościół z XV w., pw Św. Małgorzaty. Wyposażenie kościoła jest bardzo bogate, pochodzące z różnych epok od XVI do XIX w. m.in. w zakrystii zachował się wyjątkowo cenny ornat, z późnogotycką haftowaną pretekstą z pocz. XVI w. (hafty z przedstawieniami czterech Świętych Dziewic: Katarzyny, Doroty, Barbary i Małgorzaty w architektonicznym obramowaniu oraz z wyobrażeniem św. Agnieszki),
- kaplica grobowa Gołaszewskich z XIX w.,
- liczne kapliczki i figury przydrożne z końca XIX i XX w.,
- dwór Obodyńskich - warto zobaczyć dwór z XVII w., położony jest w rozległym parku, w którym ponad 100 dębów to pomniki przyrody. Zbudowany został na skarpie nad stawami. Jest to obiekt wzniesiony na planie prostokąta, murowany z drewnianym przedsionkiem i nakryty dachem dwuspadowym z naczółkami. Obecny dwór został wzniesiony w połowie XIX wieku. Pierwotnie stał tu inny dwór zbudowany w XVII wieku. Był to dwór obronny zwany twierdzą. Pozostały po nim masywne piwnice, na których posadowiony został obecny obiekt,
- stacja kolejowa,
- pozostałości po destylarni ropy naftowej.

➤ **Wrocanka**

- drewniany kościół p.w. Wszystkich Świętych z 1770 r. Wyposażenie wnętrza, głównie późnobarokowe, pochodzi z 2 poł. XVIII w. Ołtarze późnobarokowe z ok. 1770 r. (ołtarz główny i dwa ołtarze boczne). W polu głównym ołtarza głównego malowany na desce obraz: Adoracja Matki Boskiej przez Wszystkich Świętych, sprzed 1645 r. W prawym ołtarzu bocznym obraz: św. Michał Archanioł, namalowany w 1794 r. przez Eustachego Bielawskiego, malarza lwowskiego wg obrazu Guido Reniego. W 1886 r. został rozbudowany o kaplicę pw. św. Rozalii (dostawioną do nawy od południa) i dwie kruchty,
- neogotycka kaplica św. Rozalii,
- przydrożne kapliczki;
- mogiła zastrzelonych przez Niemców: Stanisława Steca i Jana Drubka,
- źródło św. Rozalii znajduje się wśród pól niedaleko zagajnika zwanego Dębina, w której stoi kaplica poświęcona kultowi świętej Rozalii,
- dwór Gołaszewskich we Wrocance. Dwór we Wrocance został wzniesiony w I połowie XIX wieku przez rodzinę Gołaszewskich. Jest to niewielki murowany dwór z trójosiowym ryzalitem i portykiem, złożonym z czterech kamiennych kolumn, od strony elewacji frontowej,
- kilka starych chat.

Następnie w części zatytułowanej: Możliwości inwestycyjne Gminy Miejsce Piastowe, w tabeli pn. *Plan zadań inwestycyjnych dla Gminy Miejsce Piastowe na lata 2021-2027* określono

wartość szacunkową zadania związaną z odnową i konserwacją obiektów zabytkowych i innych atrakcji turystycznych na terenie Gminy Miejsce Piastowe.

W Strategii Rozwoju Gminy Miejsce Piastowe na lata 2021-2027 dokonano analizy SWOT z dziedziny kultura i zabytki.

Do silnych stron zaliczono:

- położenie wokół największego miasta powiatowego,
- dobre skomunikowanie gminy ze względu na krzyżujące się tu dwie drogi krajowe: międzyregionalna nr 28 Wadowice – Nowy Sącz – Jasło – Krosno – Sanok – Przemyśl oraz międzyregionalna nr 19 i międzynarodowa nr E371 Radom – Rzeszów – Domaradz – Miejsce Piastowe – Barwinek;
- występowanie na terenie gminy obiektów zabytkowych o ponadregionalnych wartościach: drewnianych kościołów parafialnych w Rogach, Targowiskach i Wrocance oraz atrakcyjnych neogotyckich świątyń będących dziełami wybitnych architektów;
- duża atrakcyjność turystyczna dzięki funkcjonowaniu miejsca pielgrzymkowego w zespole kościelno – klasztornym oo. Michalitów w Miejscu Piastowym;
- liczne cenne zabytki, znacząco wzbogacające krajobraz kulturowy gminy (zespoły dworsko – parkowe, kościoły, klasztory, kaplice, cmentarze rzymskokatolickie, choleryczne, wojenne, stanowiska archeologiczne);
- duże walory naturalnego krajobrazu (nieopodal tereny Beskidu Niskiego);
- kultywowanie dawnych tradycji i obrzędów na terenie poszczególnych sołectw.

Jako słabe strony wymieniono:

- istnienie nieużytkowanych i niszczących obiektów zabytkowych (dworzec kolejowy w Targowiskach);
- słabo rozwinięta baza rekreacyjno – turystyczna;
- słabo rozwinięta baza hotelowa;
- słaby stopień nakładów finansowych na ochronę dziedzictwa kulturowego;
- słaby stopień wykorzystania przez gminę walorów dziedzictwa kulturowego;
- niedostateczna promocja przez gminę walorów kulturowych, przyrodniczych.

Do szans wskazano:

- położenie w regionie bogatym w tradycję i liczne zabytki, a także w ogromne walory środowiska naturalnego;
- znakomite warunki dla rozwoju różnych form turystyki, np. pieszej i rowerowej, z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego gminy;
- aktywność lokalnych społeczności, mająca na celu kultywowanie dawnych tradycji;
- plenerowe imprezy, rekonstrukcje historyczne, jako element promocji i budowania więzi lokalnych;
- możliwość pozyskiwania środków finansowych na cele związane z ochroną dziedzictwa kulturowego z różnych źródeł.

Za słabe strony uznano:

- powstawanie inwestycji wpływających negatywnie na krajobraz kulturowy;
- brak specjalistycznych opracowań mających na celu ochronę krajobrazu kulturowego przed degradacją;

- brak instrumentów wsparcia finansowego opieki nad zabytkami;
- brak dobrze rozwiniętej bazy turystycznej, skutkujący krótkotrwałym pobytem na terenie gminy i odpływem turystów do ośrodków z lepszą ofertą;
- niedostateczne działania w kierunku pobudzania świadomości lokalnej związanej ze znaczeniem i wartością regionalnego dziedzictwa kulturowego;
- niedostateczne wspieranie i promowanie działań związanych z ochroną i konserwacją zabytków.

W Planie zadań inwestycyjnych dla Gminy Miejsce Piastowe na lata 2021-2027 przedstawiono inwestycje jakie planuje podjąć Gmina Miejsce Piastowe w kolejnych latach. Jednym z celów operacyjnych jest *Zachowanie dziedzictwa kulturowego w Gminie Miejsce Piastowe*, a kierunki działań dotyczą m.in.:

- budowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej na terenie Gminy.
- zachowania stanu dziedzictwa kulturalnego oraz jego promocja w skali ponadlokalnej.
- ochrony i konserwacji występujących obiektów zabytkowych.

W dziale 7 Strategii pn. *Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia*, do realizacji zadań wskazano:

- budowa ścieżki edukacyjno – historyczno – kulturalnej wraz z pomnikiem katyńskim w miejscowości Rogi,
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i innych atrakcji turystycznych na terenie Gminy Miejsce Piastowe.

W części dotyczącej *Ustaień i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Miejsce Piastowe* wydzielono przestrzeń gminy skupiającą strefy o różnorodnych funkcjach, dla której ustalono prowadzenie odrębnej polityki przestrzennej.

W odniesieniu do zabytków na terenie gminy Miejsce Piastowe wymieniono:

- W zakresie funkcjonalno – przestrzennym:
 - zachowanie dominującego historycznego układu zabudowy wiejskiej kosztem rezygnacji z łączenia wsi terenami zainwestowanymi wzdłuż lub równoległe do dróg krajowych,
 - zachowanie dominującego historycznego układu zabudowy wiejskiej tzw. „ulicówki”.
- W zakresie rozwoju turystyki:
 - ze względu na położenie, walory przyrodnicze, oraz liczne ciekawe i cenne zabytki kultury materialnej, na tym obszarze mają szansę rozwoju takie formy wypoczynku jak: turystyka tranzytowa, pątnicza, krajoznawcza, agroturystyka, wypoczynek sobotnio-niedzielnny /nie wyklucza się oczywiście możliwości funkcjonowania i rozwoju innych form wypoczynku,
 - rozwój turystyki pątniczej w Miejscu Piastowym (kult bł. Ks. Markiewicza, kult Maryjny – Nabożeństwa Fatimskie),
 - rozwój turystyki pątniczej we Wrocance (kult św. Rozalii).
- W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i zasobów kulturowych:
 - elementem ochrony krajobrazu kulturowego jest zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej, przedpoli widokowych obiektów

zabytkowych i obiektów zabytkowych tj. drewnianych kościołów w Targowiskach, Rogach, zespołów kościelno – klasztornych i klasztornych i innych obiektów zabytkowych w Miejscu Piastowym, oraz obiektów technicznych, tradycyjnego przemysłu naftowego /tzw. „kiwaki” i szyby naftowe – Rogi,

- ochroną proponuje się objąć przedpola widokowe związane z otwarciem widokowym na perspektywę krajobrazu z atrakcyjnych odcinków dróg i wzniesień (punkt widokowy na górze Kochanówka w Rogach). Niezabudowana strefa otwarcia widokowego powinna wynosić minimum 150 m,
- odtworzenie na terenach zdewastowanych parków w Targowiskach i Miejscu Piastowym /w miarę możliwości/ dawnych założeń ogrodowych i zadrzewień,
- otoczyć ochroną występujące obiekty zabytkowe, szczególnie te z rejestru zabytków, a także szczególnie zwrócić uwagę na architekturę formę i funkcję obiektów położonych w ich sąsiedztwie oraz na terenach o dominacji starej zabudowy drewnianej – Miejsce Piastowe, Targowiska.

Na terenie gminy uchwałami Rady Gminy Miejsce Piastowe zatwierdzono dokumenty dotyczące sołeckiej strategii rozwoju wsi oraz planu odnowy miejscowości w gminie Miejsce Piastowe:

- Uchwała Nr XLV/344/2014 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 7 maja 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi Głowienka;
- Uchwała Nr XXXVI/242/2017 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 10 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi Miejsce Piastowe;
- Uchwała Nr XXXIX/404/10 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 lipca 2010 r. w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy Miejscowości Niżna Łąka”;
- Uchwała Nr XLI/263/2021 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 kwietnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi Rogi;
- Uchwała Nr XXXIII/269/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 czerwca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy miejscowości Widacz”;
- Uchwała Nr XVIII/177/08 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 20 maja 2008 r. w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy miejscowości Wrocanka”.

W dniu 7 maja 2014 r. uchwałą Nr XLV/344/2014 Rady Gminy Miejsce Piastowe zatwierdzono „**Sołecką Strategię Rozwoju Wsi Głowienka**”. W dokumencie tym szczegółowo dokonano analizy rodzajów zasobów kulturowych:

Rodzaj zasobu	Opis (nazwanie) zasobu jakim wieś dysponuje
Walory architektury	Schron, nowa zabudowa, dbałość o estetykę zabudowy
Walory przestrzeni wiejskiej publicznej	Ściśle wyodrębnione centrum (Dom Ludowy, Ośrodek Zdrowia, Szkoła itd.)
Walory przestrzeni wiejskiej prywatnej	Zwarta zabudowa położona wzdłuż ciągów komunikacyjnych
Zabytki i pamiątki historyczne	Kapliczki przydrożne, stara drewniana zabudowa, młyn, cmentarz choleryczny

Osobliwości kulturowe	Zwyczaje i tradycje ludowe przekazywane z pokolenia na pokolenie
Miejsca, osoby i przedmioty kultu	Św. Maksymilian Kolbe
Święta, odpusty i pielgrzymki	Odpust parafialny 14 sierpnia
Tradycje, obrzędy, gwara	Dni Głowienki od 2006 roku, dożynki wiejskie
Legendy, podania i fakty historyczne	Nazwa Głowienki od głowni, związana z legendą Krosna, wieś powstała w 1340 roku, pierwsze wzmianki z 1445 roku
Przekazy literackie	Książki p. Guzika i ks. Anzelma Kubita
Ważne postacie i przekazy historyczne	Adela Kolanko inicjator powstania zespołu tańca ludowe „Pogórzanie”, ks. Anzelm Kubit, Benedykt Wierdak pierwszy dyrektor szkoły
Specyficzne nazwy	Nazwy przysiółków: dzielnica, tłoki, dół, góra, debrza, kaczeniec
Specyficzne potrawy	Kasza ze śliwkami, ciasta cyklonki, lody
Dawne zawody	Olejarze – olej lniany, uprawa lnu, kowalstwo
Zespoły artystyczne, twórcy	Zespół ludowy Pogórzanie, istnieją od 1973 r., kapele malarz p. Gruszka, artysta rzeźbiarz Andrzej Samborowski-Zajdel, malarka – Małgorzata Twardzik-Wilk, koronarki.

Dokonując analizy SWOT do mocnych stron miejscowości Głowienka ze względu za zasoby kulturowe zaliczono m.in.: kultywowanie tradycji i zwyczajów, zespół ludowy, artyści, organizacja Dni Głowienki, stoły wielkanocne, gwarę wiejską, nazwy specyficzne, liczne stare kapliczki, potrawy regionalne, dbałość o osoby i wydarzenia historyczne (pomniki, tablice). Do zagrożeń zaliczono m.in. wykluczenie kulturowe.

Kolejnym dokumentem jest „**Solecka Strategia Rozwoju Wsi Miejsce Piastowe**” przyjęta przez Radę Gminy Miejsce Piastowe uchwałą Nr XXXVI/242/2017 z dnia 10 maja 2017 r. W Strategii zwrócono uwagę na bogactwo zasobów kulturowych, jakimi wieś dysponuje, w szczególności na walory architektury. Omawiany dokument w kilku miejscach odnosi się do obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie miejscowości Miejsce Piastowe:

- dobrze zachowany układ przestrzenny wsi podkarpackiej,
- licznie zachowane domy drewniane (przełom XIX i XX wieku),
- dwór murowany rodziny Trzecieckich,
- wyróżniające się zabudowania klasztorne: sanktuarium św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza,
- neogotycki kościół parafialny pw. NMP,
- liczne kapliczki wiejskie.

Jako zabytki i pamiątki historyczne wskazano kapliczki przydrożne (w tym jedna na tzw. kopcu konfederatów barskich), stara drewniana zabudowa, pozostałości po cmentarzu historycznym z poł. XIX wieku. Do legend, podań i faktów historycznych zaliczono: legenda o Winnej Górze, podanie o duchu z parku dworskiego, wspomnienia związane z wizytami św. Jana Pawła II. Zwrócono uwagę na przekazy literackie takie jak: H. Borkowski, *Historia Miejsca Piastowego*, Kronika Józefa Węgrzyna (rękopis), B. Sereda, J. Węgrzyn, *Ochotnicza Straż Pożarna w Miejscu Piastowym i*

Orkiestra Dęta, B. Sereda *Lata mijają a orkiestra gra*, s. Dawida Ryll, *Dom w cieniu skrzydeł*, ks. A. Różański, *Zgromadzenie Świętego Michała Archaniola w Polsce w l. 1945-2004*, ks. W. Michułka, *Ks. Bronisław Markiewicz*. W strategii odniesiono się również do ważnych postaci i przekazów historycznych, w których wymieniono: bł. Bronisława Markiewicza, bł. Władysława Nierychlewskiego, bł. Władysława Błazińskiego, Matkę Annę Kaworek, o. Samuela Rajs, ród Trzecieckich, Franciszka Lorenca, Jana Narcyza Korybut Daszkiewicza. Jako specyficzne nazwy wymieniono przysiółki: Jaćmierz Ogrojec, Lisówka, Na Łysej Górze, Lipkówka, Górka (Zakład), Rolniakówka, Zapłocie, Krawcówka, Cygarówka, Czerwona Górka; nazwy pól: Cerflak, Mitełrajchlówka, Kosów, Badurowa Górka.

W Programie przeprowadzono analizę SWOT, gdzie wskazano mocne i słabe strony a także szanse i zagrożenia dla wsi Miejsce Piastowe. Do mocnych stron wsi zaliczono: kultywowanie tradycji i zwyczajów, artyści, Orkiestra Dęta, gwara wiejska, nazwy specyficzne, liczne, stare kapliczki, dbałość o wydarzenia historyczne (pomniki, tablice), kościoły, cmentarz, klasztor.

Tworząc plan i program odnowy wsi Miejsce Piastowe na lata 2013-2023 w programie rozwoju jako projekty i przedsięwzięcia do wykonania planuje się m.in. utworzenia w jednym z zabytkowych drewnianych domów muzeum wiejskiego, ekspozycji dokumentującej historię i tradycje ludowe miejscowości. Do innych projektów zaliczono również: organizacja cyklicznych warsztatów, spotkań i konkursów artystycznych adresowanych do różnych grup odbiorców związanych z tematyką religijną oraz wiejską (m.in. warsztaty i konkursy plastyczne, muzyczne i kulinarne).

W niniejszej strategii szczegółowo odniesiono się do zasobów kulturowych miejscowości Miejsce Piastowe. W strategii nie odniesiono się wystraszająco do zapisów dotyczących ochrony zabudowy drewnianej.

Następnym uchwalonym przez Radę Gminy dokumentem jest „**Plan Odnowy Miejscowości Niżna Łąka**”, który został przyjęty uchwałą Nr XXXIX/404/10 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 lipca 2010 r. W planie tym już na wstępie dokonuje się charakterystyki miejscowości Niżna Łąka wraz z opisem pochodzenia nazwy wsi oraz jej historii. Na terenie sołectwa do zabytków można zaliczyć tradycyjne drewniane zabudowania wiejskie, przydrożne kapliczki, pozostałości po przemyśle naftowym, a także stanowisko archeologiczne – osada z okresu rzymskiego. Z inicjatywy Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Niżna Łąka odnowiono cmentarz choleryczny z 1830 r. wykonane zostało nowe ogrodzenie oraz zamontowano tablicę pamiątkową.

W Planie Odnowy Miejscowości Niżna Łąka przedstawiono ocenę mocnych i słabych stron. Do mocnych stron miejscowości Niżna Łąka zaliczono: dbałość o zachowanie tradycji, teren czysty ekologicznie, występowanie obszaru Natura 2000. W opisie planowanych zadań w perspektywie 7 lat od dnia przyjęcia uchwały planu odnowy miejscowości wyznaczono 3 główne priorytety:

Priorytet 1: Uzupełnienie infrastruktury technicznej wsi – jednym z celów jest zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców poprzez budowę nowego Domu Ludowego.

Priorytet 2: Poprawa estetyki centrum oraz zwiększenie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej wsi – m.in. celem jest rozwój sportu i kultury poprzez zagospodarowanie kompleksu rekreacyjno-sportowego.

Priorytet 3: Stworzenie warunków do samorealizacji mieszkańców, aktywizacja społeczna i zawodowa – celem jest aktywizacja mieszkańców, zainteresowanie tradycją poprzez organizowanie corocznej cyklicznej imprezy kojarzącej się z Niżną Łąką np. „Wianki”.

„**Solecka Strategia Rozwoju Wsi Rogi**” została przyjęta uchwałą Nr XLI/263/2021 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 kwietnia 2021 r. Dokument ten już na wstępie analizuje zasoby miejscowości Rogi jakim wieś dysponuje. Na terenie miejscowości znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego, brak jest natomiast parków narodowych i krajobrazowych. Do cennych przyrodniczo obszarów lub obiektów zaliczono: Górę Kochanówkę, Punkt widokowy na Górze Rogowskiej, Teren dworski. Do walorów architektury zaliczono dwa kościoły: nowy kościół pw. Miłosierdzia Bożego, który został konsekrowany w 2016 r. oraz Kościół św. Bartłomieja w Rogach. Budowę obiektu rozpoczęto w 1600 r., natomiast poświęcony został 3 lata później. Został on włączony do podkarpackiego Szlaku Architektury Drewnianej. Do zabytków i pamiątek historycznych zaliczono m.in.:

- kapliczki z XIX i początku XX w.,
- mogiła konfederatów barskich w Rogach,
- cmentarz wojenny w Rogach – cmentarz z I wojny światowej,
- źródło św. Anny,
- zagroda etnograficzna.

W programie odniesiono się również do legend, podań i faktów historycznych. Przytoczono legendy o nazwie miejscowości, legendę o kościele św. Anny, rogowską legendę o boginiach. Do ważnych postaci i przekazów historycznych zaliczono Ignacego Oraszewskiego z Sędziszowa, Stanisława Wdowiarza, Franciszka Kochana i Piotra Feliksa Bogaczyka. Specyficzne nazwy miejscowości Rogi to: Kochanówka, Klarowiec, Okrążek, Piekiełko, Debrza, Żabnik, Polwark, Polnisze, Jazy Bajgrówka, Łączka, Cymbołki, Bugnetowo Górka, Leśnioki, Krzykopa. Jako specyficzne potrawy charakterystyczne dla miejscowości Rogi wymieniono: prozioki, zupa serwaczanka, zupa z kapuśnicy, kluski kudłate, Kwasówka po rogowsku, podpłomyki, kasza pęczak z suszkami, kapusta z grochem, maleszki. Z dawnych zawodów wymiono: kołodziej, młynarz, kowal, zegarmistrz, tkaczka, stolarz, szewc, furman, malarz pokojowy, maglowanie, wytwórca lin, przędzenie na kołowrotku, krwawiec, osoba wytłaczająca miotły.

Dokonując analizy mocnych i słabych stron miejscowości Rogi, jako mocne strony wskazano: funkcjonowanie Zagrody Etnograficznej jako elementu turystyczno-kulturalnego; kultywowanie tradycji i zwyczajów poprzez działalność KGW i Zespołów Śpiewaczy Rogowice oraz Mali Rogowice poprzez organizację wydarzeń kulturalnych; zaangażowanie młodzieży w działalność kulturalną; kultywowanie tradycji i zwyczajów poprzez międzypokoleniowy przekaz ustny; uwzględnianie w programie nauki na lekcjach historii lokalnych, istotnych wydarzeń historycznych; organizacja wydarzeń kulturalnych; cenne zabytki. Natomiast jako słabą stronę wskazano m.in. wewnątrz zabytkowego kościoła wymagające renowacji i odnowienia. W dokumencie określono plan działań priorytetowych. Zaproponowano utworzenie alei historycznej w miejscowości Rogi, zawierającej tematykę najważniejszych działaczy na rzecz rozwoju wsi oraz zagospodarowanie terenu wokół starego i nowego kościoła w Rogach. Również zaproponowano powstanie placu św. Bartłomieja i wybudowanie stacji różańcowych, a także utwardzenie i uporządkowanie terenu wokół kościołów, pielęgnacja i nasadzenie zieleni ozdobnej.

W wizji odnowy i rozwoju wsi Rogi oraz w dziale Plan działań priorytetowych odniesiono się wyczerpująco do zasobów kulturowych tej miejscowości.

Kolejnym dokumentem jest „**Plan Odnowy miejscowości Widacz**” zatwierdzony przez uchwałą Nr XXXIII/269/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 czerwca 2013 r. Miejscowość

Widacz jest samodzielną wioską od 1996 r. na podstawie uchwały Rady Gminy Miejsce Piastowe Nr XV/94/95 z dnia 28 grudnia 1995 r. Do zasobów przyrodniczych i kulturowych zaliczyć można:

- las dębowo-grabowy,
- przedmioty kultu religijnego: krzyż w lesie, kapliczka przy szkole,
- zabytkowa zabudowa drewniana w miejscowości.

Jednym z celów ogólnych miejscowości Widacz jest pielęgnacja kultury i dziedzictwa kulturowego. Jako priorytety wymienia się:

- organizację imprez o charakterze kulturowym,
- budowa/rozbudowa obiektów sportowych,
- zwiększenie powierzchni zielonych,
- tworzenie ciągów rekreacyjnych.

Obszar o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców miejscowości Widacz to Dom Ludowy wraz z otoczeniem. Plac otaczający przy właściwym zagospodarowaniu obecnie jest idealnym terenem do organizowania imprez plenerowych np. Dni Widacza, Dożynki Wiejskie. Po odpowiedniej modernizacji obiekt służy mieszkańcom, jako placówka kulturalno-oświatowa.

„**Solecka Strategia Rozwoju Wsi Wrocanka**” jest dokumentem przyjętym przez Uchwałę Nr VII/38/2019 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 lutego 2019 r. Na wstępie dokumentu przedstawiono analizę zasobów miejscowości Wrocanka. Jest to miejscowość położona nad rzeką Jasiołką i rozciąga się na przestrzeni 593 ha. W omawianej strategii odniesiono się do atrakcyjnych zasobów kulturowych i przyrodniczych, gdzie zaliczono:

- drewniany kościół z XVIII wieku wraz z dzwonnica, leżący przy szlaku architektury drewnianej województwa podkarpackiego,
- stare drewniane, przydrożne kapliczki,
- stare chaty,
- neogotycka kaplica oraz studzienka św. Rozalii,
- trasa rowerowa (szlak architektury drewnianej),
- stare dęby (pomniki przyrody),
- zabytkowy dworek.

Strategia zawiera analizę SWOT, w której wskazano mocne strony wsi Wrocanki tj.: kultywowanie tradycji i zwyczajów poprzez organizację cyklicznych imprez opartych na historii i tradycji miejscowości; kultywowanie tradycji i zwyczajów poprzez międzypokoleniowy przekaz ustny; uwzględnianie w programie nauki na lekcjach historii lokalnych, istotnych wydarzeń historycznych; organizację wydarzeń kulturalnych, rzeka Jasiołka z obszarem chronionego krajobrazu Natura 2000; cenne zabytki. Do słabych stron zaliczono m.in. niski stopień rozwoju infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej, małe zaangażowanie młodzieży w działalność kulturalną oraz niewystarczającą ofertą kulturalno-edukacyjną.

W niniejszej strategii odniesiono się do zasobów kulturowych wsi Wrocanka, jednakże brakuje zapisów dotyczących ochrony starych drewnianych domów.

Tereny gminy Miejsce Piastowe w znacznej części zostały objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przewidziano możliwość tworzenia obszarów kulturowych oraz stref ochrony konserwatorskiej

zabytków. Jednak nie wszystkie plany poruszają tematykę zabytków i dziedzictwa kulturowego. Przy zmianie lub opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Miejsce Piastowe należy uwzględnić zapisy określone w Karcie Weneckiej z 1964 r., która zwraca uwagę na konieczność projektowania nowej zabudowy bez powielania zabytkowej. Zgodnie z Międzynarodową Kartą Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych (zwaną Kartą Wenecką) na współczesnych społeczeństwach spoczywa obowiązek zapewnienia ciągłości należytego utrzymania zabytków sztuki i kultury. Są one otaczane opieką przede wszystkim jako element środowiska kulturowego, a więc czynnik ściśle zintegrowany ze społecznym i gospodarczym rozwojem każdego społeczeństwa. W wypadku zabytków objętych ochroną na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w myśl art. 7 ust. 4 u.o.z.o.z., determinują one treść uzgodnień administracji budowlanej z wojewódzkim konserwatorem zabytków, o których mowa w art. 39 ust. 3 ustawy z 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.

Poniżej wymieniono opracowania wyznaczające kierunki polityki przestrzennej, określające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy z uwzględnieniem oceny zasad ochrony oraz zagospodarowania obszarów i obiektów zabytkowych, a także analizy ustaleń dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Głowienka 4” w Gminie Miejsce Piastowe został uchwalony uchwałą Nr XIV/124/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 grudnia 2007 r. Plan obejmuje obszar położony we wsi Głowienka, w rejonie drogi publicznej (aktualnie powiatowej relacji Szczepańcowa - Głowienka) łącznie z terenem położonym w rejonie drogi publicznej (aktualnie ulicy Słonecznej) i drogi publicznej (aktualnie powiatowej relacji Krosno – Rogi – Iwonicz) oraz przysiółek Kaczeniec i Osobnica. Według zapisów Planu ustala się ochronę obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych – budynków drewnianych, kapliczek, figurek i krzyży przydrożnych. W celu ochrony obiektów zabytkowych:

- a) zakazuje się wyburzenia i zmiany formy architektonicznej ww. obiektów,
- b) dopuszcza się remonty, przebudowę, konserwację wszystkich obiektów zabytkowych podlegających ochronie. Dopuszcza się rozbudowę i dobudowę drewnianych budynków mieszkalnych i gospodarczych, za wyjątkiem zabytkowej kuźni, - zapis nieaktualny, kuźnia oraz budynki drewniane nie znajdują się w GEZ,
- c) dopuszcza się przeznaczenie poddaszy budynków na cele mieszkalne lub usługowe,
- d) dopuszcza się zmianę sposobu użytkowania i przeznaczenia funkcjonalnego w części lub w całości budynków, zgodnie z ustaleniami planu dotyczącymi terenu, w którym znajduje się obiekt zabytkowy,
- e) przy remontach budynków należy zadbać o maksymalne możliwe zachowanie substancji zabytkowej,
- f) dopuszcza się wymianę fragmentów obiektów zabytkowych (elementów konstrukcji, pokrycia dachowego, wystroju elewacji), będących w złym stanie technicznym,
- g) w przypadkach jak wyżej, należy zachować pierwotny kształt wymienianych elementów,
- h) w przypadkach uzasadnionych względami ochronnymi (na przykład poszerzenia pasa drogowego, zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, zmian zachodzących w zagospodarowaniu działki i terenu) dopuszcza się zmianę lokalizacji obiektu podlegającego ochronie.

W treści planu nie uwzględniono zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków tj.:

- kapliczka - ul. Franciszkańska 4, z 1873 r. – uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - ul. Franciszkańska 52, z XIX w.
 - kapliczka - ul. Franciszkańska 58, z 1891 r.
 - figura przydrożna Święta Rodzina - ul. Franciszkańska 66, z XIX w.
 - kapliczka - ul. Franciszkańska 72, z XIX w.
 - kapliczka - ul. Franciszkańska 92, z XIX w.
 - kapliczka - ul. Franciszkańska, naprzeciw nr 103, z 1912 r.
 - kapliczka – ul. św. Jana 86 – uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - ul. Ojca Anzelma Kubita 81, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - ul. Ojca Anzelma Kubita 93, z 1926 r. uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - przy skrzyżowaniu ulicy Na Jaworze z ulicą św. Jana - k. XIX w. – pomyłka w karcie adresowej zabytku w GEZ dot. lokalizacji kapliczki - uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - naprzeciw budynku przy ul. Pogórze 14, z 1958 r.
 - kapliczka - ul. Pogórze 24, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - nieopodal ul. Pogórze nr 93, z 1955 r. uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - ul. Pogórze 115, z XIX w uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - ul. Pogórze 137 z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
 - kapliczka - przy moście Jana Górnego na potoku Lubatówka; przy skrzyżowaniu ul. Szkolnej z Pogórze z XIX w.
 - kapliczka - przy skrzyżowaniu ulicy Pogórze z ulicą Stromą; za budynkiem przy ul. Pogórze 43, z XIX w.
 - kapliczka - ul. Szkolna, naprzeciw nr 21, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
 - pomnik upamiętniający poległych w I wojnie światowej mieszkańców Głowienki - przy moście Jana Górnego na potoku Lubatówka; przy skrzyżowaniu ul. Szkolnej z Pogórze, po 1918 roku
- Ww. obiekty należy uzupełnić w aktualizacji MPZP.

Po stwierdzeniu zgodności ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejsce Piastowe, Rada Gminy Miejsce Piastowe w dniu 6 listopada 2007 r., przyjęła Uchwałą Nr XII/103/07 **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „ŁĘŻANY 1”** w gminie Miejsce Piastowe. Plan obowiązuje w granicach obszaru wyodrębnionego z sołectwa Łężany. Zapisy planu uwzględniają zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) ustala się ochronę obiektów i terenów udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury z gminnej ewidencji zabytków nieruchomości: domów mieszkalnych, stodół, kapliczek, figur przydrożnych, krzyży przydrożnych oraz ochronę terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. terenów stanowisk archeologicznych i cmentarza cholerycznego;

- 2) w celu ochrony zabytków określonych w pkt 1 ustala się strefę ochrony indywidualnej obiektów zabytkowych, obejmującą obszar w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje;
- 3) ustala się następujące zasady zagospodarowania strefy ochrony indywidualnej obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków nieruchomości:
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - b) zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową;
 - c) zakazuje się umieszczania reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanych bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego;
 - d) zieleń należy kształtować z uwzględnieniem lokalnej tradycji w urządzaniu ogródków wiejskich (zieleni ozdobna od frontu działki, byliny tradycyjne dla regionu np. słoneczniki, malwy);
 - e) zakazuje się zmiany frontowej sylwety budynku zabytkowego w zakresie: linii zabudowy, wysokości, szerokości, kompozycji, detali architektonicznych fasady oraz kształtu dachu;
 - f) dopuszcza się rozbiórkę obiektów zabytkowych w sytuacjach szczególnie uzasadnionych ich stanem zachowania, stwarzającym zagrożenie dla życia lub mienia ludzkiego, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
 - g) dopuszcza się remont oraz przebudowę budynków, kapliczek i figur w celu zachowania lub odtworzenia ich zabytkowej formy architektonicznej.

Na terenach oznaczonych symbolem MN/U2 zagospodarowanie obszaru planu w obrębie występowania stanowisk archeologicznych podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej.

W planie w tabeli nr 1 zostały uwzględnione stanowiska archeologiczne w następujący sposób:

Stanowiska archeologiczne występujące w granicach objętych planem miejscowym				
l.p.	Obszar AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska w obszarze	Chronologia
1	AZP 111-74	77	54	Neolit-wczesna epoka brązu
2	AZP 111-83	76	53	Wczesna epoka brązu

Ww. zapis należy poprawić w prawidłowej formie w MPZP tj.:

- przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN/U2 należy:
 - a) uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej, oznaczone na rysunku planu jako:
 Nr 11 - dom drewniany (1850 r.-1899 r.), ul. Ogrodowa 11, nr ewid. dz. 496; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
 Nr 14 - dom drewniany (1909r.), ul. Jana Pawła II 21, nr ewid. dz. 574; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
 Nr 15 - dom drewniany (1900r.-1925r.), ul. Jana Pawa II 24, nr ewid. dz. 1142/1; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

b) w stosunku do obiektów i ich otoczenia wymienionych w pkt 14 a) należy stosować zasady określone w §6 ust.3;

- przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN2 należy:

a) uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej (w granicach działki, na której zlokalizowany jest obiekt zabytkowy), oznaczone na rysunku planu jako:

Nr 1 dom drewniany (1867 r.), ul. Nawsie 24, nr ewid. dz. 145; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 2 piwnica murowana (1875 r.-1899r.)w domu przy ul. Nawsie 23, nr ewid. dz. 142; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 3 dom drewniany (1875 r.-1899 r.), ul. Nawsie 3, nr ewid. dz. 185; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 4 dom drewniany (1885 r.), ul. Potockiego, 107 nr ewid. dz. 171; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 5 kapliczka murowana (1875 r.-1899 r.), ul. Nawsie 1, nr ewid. dz. 168/2; uwzględniona na załączniku graficznym

Nr 6 dom drewniany (1875 r.-1899 r.), ul. Potockiego 82, nr ewid. dz. 674; obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 7 spichlerz murowany (1875 r.-1899 r.), ul. Potockiego 82, nr ewid. dz. 674; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ,

Nr 8 dom drewniany (1875 r.-1899 r.), ul. Ogrodowa 26, nr ewid. dz.483; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

Nr 9 spichlerz murowany (1875 r.-1899 r.), ul. Ogrodowa 26, nr ewid. dz.483; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

Nr 10 dom drewniany (1892 r.), ul. Ogrodowa 16, nr ewid. dz. 496; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

Nr 16 dom drewniany nr (1926 r.), ul. Jana Pawła II 180, nr ewid. dz. 997/5; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

Nr 17 figura przydrożna kamienna (1908 r.), ul. Jana Pawła II 269, nr ewid. dz. 951/5; uwzględniona na załączniku graficznym

b) w stosunku do obiektów wymienionych w pkt 10a) i ich otoczenia należy stosować zasady określone w §6 ust.3

W treści planu nie uwzględniono zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków tj.;

- kapliczka - ul. Kościuszki 89 z XIX w.,
- krzyż przydrożny, tzw. kościuszkowski - na skrzyżowaniu ulicy Jana Pawła II z ulicą Markiewicza z 1908 r., uwzględniony na załączniku graficznym
- stara szkoła, ob. Żłobek - ul. Potockiego 56, k. XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym

Tereny cmentarza zabytkowego zostały prawidłowo oznaczone w planie symbolem ZCz oraz na załączniku graficznym:

- 1) przeznaczenie terenu: teren zieleni, objęty strefą ochrony indywidualnej (nieczynny cmentarz choleryczny o pow. 0,03 ha);

- 2) dopuszcza się lokalizację tablic informacyjnych i upamiętniających oraz ścieżek o nawierzchni naturalnej;
- 3) zakazuje się: zabudowy, lokalizowania infrastruktury technicznej i zalesiania terenu.

Powyższe zapisy należy uwzględnić w aktualizacji MPZP. Ww. obiekty są zaznaczone prawidłowo na załączniku graficznym.

W dniu 9 maja 2013 r. Rada Gminy Miejsce Piastowe uchwałą Nr XXXII/250/13 przyjęła **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Miejsce Piastowe - Anielska Górka” w gminie Miejsce Piastowe**. Plan obejmuje granicami obszar o powierzchni około 19,8 ha położony w miejscowości Miejsce Piastowe. W zapisie Planu ustalono strefę ochrony konserwatorskiej obejmującą:

- kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski wraz z budynkiem klasztornym Zgromadzenia Księżki Michalitów, zgodnie z decyzją rejestrową o numerze A-176 z dnia 10 listopada 1989 r. z podziałem na strefę „A” i „B” ochrony konserwatorskiej – w aktualizacji Planu poprawić zapis numeru wpisu do rejestru.
- stanowisko archeologiczne AZP 111/74/19 oraz strefę ochrony ekspozycji – ochrony konserwatorskiej „C”, obejmującą osie widokowe na zespół kościelno-klasztorny od strony dróg krajowych Nr 19 i Nr 28 oraz istniejący ogród klasztorny – przy aktualizacji Planu poprawić zapis dot. stanowiska archeologicznego.

Na załączniku graficznym poprawnie zaznaczono lokalizację obiektów zabytkowych oraz stanowisko archeologiczne.

W Planie nie zostały uwzględnione żadne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Jednak w obrębie Planu znajdują się następujące obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- szkoła rzemiosł, ob. szkoła ponadpodstawowa - ul. Bronisława Markiewicza 25 w zespole kościelno-klasztornym, 1905-1909 r.;
- warsztaty, ob. szkoła ponadpodstawowa - ul. Bronisława Markiewicza 25 w zespole kościelno-klasztornym, 1905-1909 r.;
- Niższe Seminarium Duchowne, ob. Liceum Ogólnokształcące - ul. Bronisława Markiewicza 25a w zespole kościelno-klasztornym.

Ww. obiekty występują w zaznaczonej strefie ochrony, ekspozycji konserwatorskiej na załączniku graficznym planu.

Uchwałą Nr XII/105/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2013 r. w przyjęto **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „MIEJSCE PIASTOWE 1” w gminie Miejsce Piastowe**. Plan obowiązuje w granicach obszaru wyodrębnionego z sołectwa Miejsce Piastowe. W planie ustalono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) zasady zagospodarowania i warunki zabudowy obszarów objętych strefą ochrony konserwatorskiej określone zostały w ustaleniach szczegółowych dla obszarów oznaczonych symbolami: U1, U3, U5, U/ZP1 i części obszaru U/ZP2;
- 2) ustalenia ogólne dla strefy ochrony indywidualnej obiektu zabytkowego, obejmującą konkretne obiekty zabytkowe, wskazane na rysunku planu:
 - a) ustala się ochronę obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków – domów mieszkalnych, kuźni, kapliczek, figur przydrożnych, krzyży przydrożnych oraz terenów stanowisk archeologicznych i cmentarza zabytkowego; - zaktualizować zapis w MPZP wykreślając z

niego „domów mieszkalnych”, „kuźni” ze względu na brak występowania obiektów w GEZ

- b) dla zabytków architektury z gminnej ewidencji zabytków ustala się strefy ochrony indywidualnej, obejmującej obszar w granicach działki na której dany obiekt się znajduje, gdzie:
- zagospodarowanie powinno być poporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową;
 - zakazuje się umieszczania reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanym bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego
 - zakazuje się zmiany sylwety frontowej budynku w zakresie: linii zabudowy, wysokości, szerokości, kompozycji, detali architektonicznych fasady oraz kształtu dachu;
 - dopuszcza się rozbiórkę obiektów zabytkowych, w sytuacjach szczególnie uzasadnionych ich stanem zachowania, stwarzających zagrożenie dla życia lub mienia ludzkiego, zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
 - dopuszcza się remont oraz przebudowę kapliczek i figur w celu zachowania lub odtworzenia ich zabytkowej formy architektonicznej;
 - nakazuje się, w przypadku budowy budynku na miejscu obiektu wyburzonego, odtworzenie lub nawiązanie formy architektonicznej nowego budynku skali, proporcji i detalu architektonicznego elewacji zewnętrznej obiektu wyburzanego;
- 3) w § 7 ust. 27 zawarto ustalenia dla obszaru zachowanego pierwotnego, zwartej układu zabudowy wiejskiej i zachowanych elementów zabytkowych (budownictwo drewniane, stanowiące zespół zabudowy wiejskiej, wolnostojącej, zróżnicowanej jakościowo, ale jednorodnej ze względów konstrukcyjnych, użytkowych i czasu powstania).

W terenie U1 ochronie konserwatorskiej podlega obiekt szkoły wraz z otoczeniem, wpisany do rejestru zabytków pod nr A-159/89, zgodnie z przepisami w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W strefie ochrony konserwatorskiej zakazuje się:

- a) zmiany gabarytów, zmian elewacji, w tym dotyczących detali architektonicznych oraz nadbudowy lub rozbudowy od strony elewacji frontowej obiektu zabytkowego (tj. od ul. Dukielskiej);
- b) lokalizacji nowych budynków oraz nadbudowy budynków już istniejących;
- c) lokalizowania nośników reklamowych;
- d) stosowania materiałów innych niż naturalne lub ceramiczne, przy budowie i przebudowie nawierzchni placów, chodników oraz elewacji obiektów zabytkowych i nie będących zabytkami.

Na załączniku graficznym poprawnie zaznaczono zabytek i granice ochrony.

Dla terenu oznaczonego symbolem U3 – tereny zabudowy usługowej:

- 1) przeznaczenie terenów UK3: tereny usług sakralnych i kulturowych;
- 2) dla terenu U3 ustala się strefy:
 - a) ochrony konserwatorskiej, w której ochronie konserwatorskiej podlega zabytkowy kościół parafialny wraz z otoczeniem, jak na rysunku planu (obiekt wpisany do rejestru

zabytków pod nr A-181/89, zgodnie z przepisami w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;

- b) strefa ochrony indywidualnej obiektu zabytkowego budynków dawnej organistówki, wykonanego z bali drewnianych, zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z ustaleniami § 6 ust. 3 pkt 2; - brak obiektu w GEZ, zaktualizować zapis w Planie

3) zakazuje się:

- a) działań inwestycyjnych w zakresie zmiany cech zabytkowych kościoła, w tym gabarytów; zmiany elewacji kościoła parafialnego, w szczególności detali architektonicznych;
- b) likwidacji starodrzewia oraz muru otaczającego kościół;
- c) zmiany struktury muru kamienno-ceglanego, wzmacniającego skarpe od strony północno-zachodniej kościoła;
- d) lokalizacji nowych budynków;
- e) lokalizacji nośników reklamowych;
- f) stosowania materiałów innych niż naturalne lub ceramiczne (w tym cegły), przy budowie i przebudowie nawierzchni placów, chodników oraz elewacji obiektów zabytkowych i nie będących zabytkami;

- 4) nakazuje się pielęgnację i konserwację istniejącego starodrzewia, a przy nowych nasadzeniach odtworzenie pierwotnego założenia.

Na załączniku graficznym poprawnie zaznaczono zabytki i ich granice ochrony.

Dla terenów zabudowy usługowej oznaczonych na rysunku planu symbolem U4 ustala się strefę ochrony indywidualnej obiektu zabytkowego, w której ochroną obejmuje się zabytkowy klasztor (1923 r.–1925 r.) oraz zabytkowe budynki gospodarcze (1925 r.).

Dla terenów zabudowy usługowej i tereny zieleni, oznaczonych na rysunku planu symbolem U/ZP1:

- 1) przeznaczenie terenów U/ZP1: usługi z zielenią parkową;
- 2) w terenie U/ZP1 ochronie konserwatorskiej podlegają dwór, spichlerz i park zabytkowy (obiekty wpisane do rejestru zabytków pod nr A-61/85), zgodnie z przepisami w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; - zaktualizować zapis w MPZP wykreślając: „spichlerz” poprawiając na „dwór Trzecieckich” oraz „park dworski”, należy dodać: „Kuznia dworska, ul. Dworska 14b, k. XIX w. oraz zaznaczyć na załączniku graficznym.
- 3) w strefie ochrony konserwatorskiej zakazuje się:
- a) likwidacji starodrzewia;
- b) stosowania materiałów innych niż naturalne lub ceramiczne (m.in. kamień cegła), przy budowie i przebudowie nawierzchni placów, chodników oraz elewacji obiektów zabytkowych i nie będących zabytkami;
- c) wznoszenia nowych budynków;
- d) lokalizowania napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych;
- 4) nakazuje się pielęgnację i konserwację istniejącego starodrzewia, a przy nowych nasadzeniach bądź rewitalizacji parku odtworzenie lub nawiązanie do pierwotnego założenia parkowego;
- 5) obsługa komunikacyjna terenu: z drogi wewnętrznej KDW1;
- 6) warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej – jak w §6 ust.5;
- 7) nieprzekraczalna linia zabudowy, gabaryty zabudowy, geometria dachów, wskaźnik powierzchni zabudowy, zgodnie ze stanem istniejącym;

- 8) zakazuje się podziału terenu U/ZP1 – teren należy zagospodarować jak jedną działkę budowlaną.

Dla terenów zabudowy usługowej i tereny zieleni, oznaczone na rysunku planu symbolem U/ZP2:

- 1) przeznaczenie terenów U/ZP2: plebania, tereny rekreacji i zieleń parkowa; - zaktualizować zapis na: plebania Parafii Rzymskokatolickiej pw. Nawiedzenia NMP z 1893 r., ul. Dukielska 16, wpis do rejestru A-1725 z dnia 05.07.2021 r. oraz poprawnie zaznaczyć na załączniku graficznym.
- 2) w terenie U/ZP2 wprowadza się, zgodnie rysunkiem planu, strefę ochrony konserwatorskiej, w której zakazuje się zmian we frontowej sylwecie budynku plebani w zakresie: wysokości, szerokości elewacji frontowej, kompozycji, detali architektonicznych fasady oraz kształtu dachu;
- 3) ustala się obowiązek lokalizowania miejsc postojowych dla samochodów osobowych użytkowników stałych i przebywających okresowo, o minimalnej liczbie zgodnie z §6 ust.4. pkt 6;
- 4) obsługa komunikacyjna terenu: z drogi publicznej, głównej KD-GP, poprzez istniejący zjazd publiczny;
- 5) warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej – jak w § 6 ust.5;
- 6) parametry i wskaźniki kształtowania nowej zabudowy oraz zagospodarowania terenu:
 - a) nieprzekraczalna linia zabudowy dla nowych budynków usytuowanych w pierwszej linii zabudowy od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi publicznej KD-GP wynosi 30 m;
 - b) teren U/ZP2 należy zagospodarować jak jedną działkę budowlaną;
 - c) tereny powierzchni biologicznie czynnej: nie mniej niż 70%;
 - d) wysokość nowej zabudowy: nie wyższa niż 9 m;
 - e) geometria dachu: kąt nachylenia głównych połaci dachowych od 30° do 45°, doświetlenie poddaszy poprzez okna połaciowe, okna szczytowe i lukarny.

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, oznaczonych na rysunku planu symbolem MN/U1:

- 13) przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN/U1:
- a) należy uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej, oznaczone na rysunku planu jako Nr 11- dom drewniany (1900 r.-1925 r.), nr ewid. dz. 589/9; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
 - b) w stosunku do w/w obiektu zabytkowego jego otoczenia należy stosować zasady określone w §6 ust.3 pkt 2;

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, oznaczone na rysunku planu symbolem MN/U2-MN/U3:

- 6) przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN/U2 należy:
- a) uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej, oznaczone na rysunku planu jako:
Nr 9 - kapliczka kamienna (1857 r.), na działce nr ewid. 719; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
Nr 12 - kuźnia (1928), na działce nr ewid. 669/1; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ

- b) w stosunku do w/w obiektów zabytkowych i ich otoczenia należy stosować zasady określone w §6 ust.3 pkt 2;

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oznaczone na rysunku planu symbolem MN1 – MN4:

- 2) w terenie MN1-MN4, ustala się obowiązek zachowania układu zabudowy i dróg oraz istniejących elementów o wartościach kulturowych, a także dostosowania nowej zabudowy do zabudowy historycznej, w tym:
- a) dostosowanie nowej architektury (zwłaszcza w zabudowie plombowej) do charakteru starej, zabytkowej zabudowy, poprzez formę i detale historyczne (dachy o symetrycznym układzie połaci, okapy, ganki itp.);
 - b) wykończenie elewacji: naturalnymi materiałami budowlanymi (drewno, tynki zacierane, cegła) lub elementami tych materiałów nadających zabudowie lokalny charakter;
 - c) stosowanie niskich (do 1,1m) ogrodzeń, umożliwiających eksponowanie obiektów, zwłaszcza zabytkowych;
 - d) kontynuację formy architektury wzorowanej na architekturze drewnianej z tego terenu (w zakresie kształtowania bryły budynków oraz detalu), przy wznoszeniu nowych lub rozbudowie istniejących obiektów;
 - e) odtworzenie lokalizacji budynków drewnianych, w uprzednim przybliżonym obrysie zbliżonym do proporcji rzutu budynku 2:1;
 - f) wyraźne akcentowanie cokołu i okapu poprzez zróżnicowanie kolorystyki i faktury, okładziny ścian – tynki gładkie, fakturowe, zacierane, naturalne materiały wykończeniowe (np. cegła, drewno).

5) przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN1 i MN2 należy:

- a) uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej, oznaczone na rysunku planu jako:
 - Nr 5 - kapliczka murowana (1850-1875 r.), na działce nr ewid. 1371/2; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
 - Nr 6 - kapliczka murowana (1900-1925), na działce nr ewid. 1402;
 - Nr 7 - figura kamienna (1900), na działce nr ewid. 272; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
 - Nr 13 - dom drewniany (1917), na działce nr ewid. 626; - obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ
- b) w stosunku do w/w obiektów zabytkowych ich otoczenia należy stosować zasady określone w §6 ust.3 pkt 2;

Przy zabudowie i zagospodarowaniu terenu MN9 należy:

- 1) uwzględnić występujące, w tym terenie zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków, objęte strefą ochrony indywidualnej, oznaczone na rysunku planu jako Nr 15 – kapliczka kamienna (1896 r.), na działce nr ewid. 497”; - zaktualizować zapis w Planie na: Figura przydrożna Bł. Bronisława Markiewicza, ul. Krośnieńska (przy granicy z Krosnem) z XIX w.;
- 2) stosować zasady określone w § 6 ust. 3 pkt 2, w odniesieniu do ww. obiektu zabytkowego i jego otoczenia;

3) uwzględnić występowanie stanowisk archeologicznych (nie wpisanych do rejestru zabytków, wyszczególnionych w tabeli nr 1), przy czym:

a) zagospodarowanie obszarów na których one występują podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej,

Stanowiska archeologiczne występujące w granicach objętych planem miejscowym				
l.p.	Obszar AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska w obszarze	Chronologia
1	111-74	1	83	Ślady osadnictwa, neolit pradzieje
2	111-74	3	84	Pradzieje, późne średniowiecze
3	111-74	4	85	Ślady osadnictwa, osada, epoka kamienia, epoka brązu – stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia
4	111-74	5	86	Ślad osadnictwa, epoka kamienia, neolit pradzieje

Ww. zapis należy poprawić w następującej formie w MPZP.

Na terenie cmentarza czynnego i usług pogrzebowych, oznaczonych na rysunku planu symbolem ZCc ustala się strefę ochrony indywidualnej południowej części cmentarza (zgodnie z rysunkiem planu), gdzie ochronie, zgodnie z przepisami odrębnymi, podlegają zabytkowe nagrobki.

Część obszaru którego ten plan dotyczy objęta jest ochroną konserwatorską z racji wpisania do rejestru zabytków układu ruralistycznego wsi Miejsce Piastowe. Dodatkowo w obrębie planu występują zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków nie wyszczególnione w treści planu tj.:

- kapliczka - ul. Cmentarna 2, z XIX w. - uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka - ul. Dukielska 2, z XIX w. – błędny adres w karcie adresowej zabytku, zmienić na ul. Dukielska 7
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta - ul. Dukielska 14, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka - ul. Dukielska 27, z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna - ul. Dukielska 53, z XIX w.
- kapliczka - ul. Dworska (nieopodal granicy z Wrocanką), z 1905 r.
- kapliczka - ul. Dworska 24, z 1796 r. – wpis do rejestru zabytków B-953
- krzyż przydrożny - ul. Dworska 24, z 1796 r. – wpis do rejestru zabytków B-953
- figura przydrożna Św. Rodzina - ul. bł. Bronisława Markiewicza 31, k. XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna - ul. Jaćmierz 18, z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna - ul. Jana Pawła II 5, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Chrystus dźwigający krzyż - ul. Jana Pawła II 56, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Św. Józef - ul. bł. Bronisława Markiewicza 25 (przed

klasztorem), pocz. XX w.

- kapliczka - ul. Krośnieńska (obok przystanku autobusowego), z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka - ul. Krośnieńska 52d, z XIX w. – zmienić lokalizację na załączniku graficznym
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna - ul. bł. Bronisława Markiewicza (przy rondzie), z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Najświętsze Serce Pana Jezusa - ul. bł. Bronisława Markiewicza 25a (przed wejściem do seminarium), z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna - ul. Starowiejska 7, z XIX w. obecnie obiekt nie znajduje się w GEZ, jest natomiast ujęty na załączniku graficznym

W dniu 26 sierpnia 2015 r. Rada Gminy Miejsce Piastowe podjęła uchwałę Nr IX/65/2015 r. w sprawie uchwalenia **zmiany Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego „MIEJSCE PIASTOWE 1” w gminie Miejsce Piastowe**. W zakresie zapisów dotyczących ochrony zabytków dla budynków zabudowy drewnianej, zabytkowej lub z elementami zabytkowymi, stanowiącej fragmenty zachowanego układu zabudowy wiejskiej, dopuszcza się:

- a) translokację ograniczoną wyłącznie do frontowej części terenu UH19 od strony drogi KD-GP, przy zachowaniu minimum 10 m odległości od krawędzi jezdni tej drogi,
- b) zmianę funkcji na usługi i handel,
- c) możliwość remontów i przebudowy celem podniesienia standardu użytkowego, pod warunkiem zachowania istniejącej formy architektonicznej w zakresie wysokości, kształtu dachu, proporcji wysokości dachu do wysokości ścian,
- d) dobudowę tarasów, werand i ganków oraz budowę łącznika między tymi budynkami,
- e) możliwość przebudowy poddaszy na cele użytkowe oraz doświetlenie ich za pomocą okien połączonych, przy zachowaniu geometrii dachów.”

W § 7 ust. 27 pkt 5 lit. a skreśla się: „Nr 5 kapliczka murowana (1850-1875 r.), na działce nr ewid. 1371/2.

Dla terenu zabudowy usługowej i terenów zieleni, oznaczonych na rysunku planu symbolem U/ZP2 wprowadza się, zgodnie z rysunkiem planu, strefę ochrony konserwatorskiej, w której zakazuje się zmian we frontowej sylwetce budynku plebani w zakresie: wysokości, szerokości elewacji frontowej, kompozycji, detali architektonicznych fasady oraz kształtu dachu.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oznaczone na rysunku planu symbolem MN1-MN4:

- 1) przeznaczenie terenu MN1-MN4: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wolnostojącej z zachowanym pierwotnym, zwartym układem drewnianej zabudowy wiejskiej;
- 2) w terenie MN1-MN4, ustala się obowiązek zachowania układu zabudowy i dróg oraz istniejących elementów o wartościach kulturowych, a także dostosowania nowej zabudowy do zabudowy historycznej, w tym:
 - a) dostosowanie nowej architektury (zwłaszcza w zabudowie plombowej) do charakteru starej, zabytkowej zabudowy, poprzez formę i detale historyczne (dachy o symetrycznym układzie połączeń, okapy, ganki, itp.);

- b) wykończenie elewacji: naturalnymi materiałami budowlanymi (drewno, tynki zacierane, cegła) lub elementami tych materiałów nadających budowie lokalny charakter;
- c) stosowanie niskich (do 1,1m) ogrodzeń, umożliwiających eksponowanie obiektów, zwłaszcza zabytkowych;
- d) kontynuację formy architektury wzorowanej na architekturze drewnianej z tego terenu (w zakresie kształtowania bryły budynków oraz detalu), przy wznoszeniu nowych lub rozbudowie istniejących obiektów;
- e) odtworzenie lokalizacji budynków drewnianych, w uprzednim przybliżonym obrysie zbliżonym do proporcji rzutu budynku 2:1;
- f) wyraźne akcentowanie cokołu i okapu poprzez różnicowanie kolorystyki i faktury, okładziny ścian – tynki gładkie, fakturowe, zacierane, naturalne materiały wykończeniowe (np. cegła, drewno).

W planie zamieszczono zapisy dotyczące zabytków na terenie gminy.

W dniu 6 listopada 2007 r. Rada Gminy Miejsce Piastowe uchwałą Nr XX/104/07 przyjęła **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Niżna Łąka 2”** w gminie Miejsce Piastowe. Plan obejmuje obszar wyodrębniony ze wsi Niżna Łąka. W rozdziale „Zasady zagospodarowania wynikające z potrzeby ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej” zamieszczono zapisy ustalające się ochronę konserwatorską terenu o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. stanowiska archeologicznego w obszarze zgodnie z oznaczeniem na rysunku planu. Zagospodarowanie obszaru planu oznaczonego symbolami MN/U i MN2 w obrębie występowania stanowiska archeologicznego, podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej.

Na załączniku graficznym poprawnie zaznaczono stanowiska archeologiczne. Przy aktualizacji Planu wpisać nazwę stanowiska tj. AZP 112-74/16 – okres prahistoryczny – osada.

W Planie nie zostały wyczerpująco uwzględnione zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz nie są oznaczone na załączniku graficznym. Jednak w obrębie Planu znajdują się następujące obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- kapliczka, ul. O. Hieronima Longawy 19, z 1927 r.
- figura przydrożna Matka Boża Bolesna, ul. O. Hieronima Longawy 20, z 1927 r.
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta, ul. O. Hieronima Longawy 39, z XIX w.
- kapliczka, ul. O. Hieronima Longawy 64, z 1903 r.

Należy zaktualizować zapisy w MPZP oraz na załączniku graficznym.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejsce Piastowe „Rogi 1” został przyjęty Uchwałą Nr XXVII/187/01 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 1 marca 2001 r. i obejmuje obszar o powierzchni 3,06 ha, położony przy drodze powiatowej, relacji Rogi – Iwonicz. W §5 zapisy dotyczą wyznaczenia terenu usług kultu religijnego, oznaczonego na rysunku planu symbolem 1UKr, o powierzchni 0,30 ha.

1. Określa się podstawowe przeznaczenie terenu pod utrzymanie i konserwację obiektu zabytkowego – drewnianego kościoła parafialnego z dojazdem i dojściem od strony drogi oznaczonej KDV.
2. Teren oznaczony symbolem 1UKr występuje w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej – „A”

3. W granicach terenu 1UKr dopuszcza się:

- 1) Wykonanie prac budowlanych i konserwatorskich przy obiekcie zabytkowym oraz zmiany w zagospodarowaniu terenu zgodnie z przepisami szczególnymi dotyczącymi dóbr kultury,
- 2) Lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej w sposób nie zakłócający ekspozycji obiektu zabytkowego – preferuje się przebudowę linii napowietrznych infrastruktury technicznej na kablowe,
- 3) Lokalizację parkingu przy drodze oznaczonej na rysunku planu symbolem 1 KDV.

4. W granicach terenów 1UKr zakazuje się wznoszenia nowych obiektów budowlanych.

W Planie nie zostały wyczerpująco uwzględnione zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Na załączniku graficznym poprawnie zaznaczono zabytki i ich granice ochrony. Należy zaktualizować zapisy w MPZP.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 2” został przyjęty uchwałą Nr VII/67/03 Rady Gminy Miejsce Piastowe w dniu 30 maja 2003 r. W Planie nie zostały uwzględnione żadne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Jednak w obrębie planu występuje kapliczka zlokalizowana przy ul. Dworskiej 3, k. XIX w., oficyna dworska, ul. Dworska 6, z 4 ćw. XIX w. oraz pozostałości założenia dworskiego figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP tj. w treści planu i na załączniku graficznym.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 3A” został przyjęty Uchwałą Nr XII/106/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r. i obejmuje on północną część wsi Rogi. § 8 niniejszej uchwały zatytułowany jest jako: zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej. W treści zawiera zapisy dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego. W planie ustala się ochronę konserwatorską obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury wpisanych do gminnej ewidencji – domów mieszkalnych, kapliczek, figur przydrożnych oraz ochronę terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. istniejących stanowisk archeologicznych.

- 1) Dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków ustala się strefę ochrony konserwatorskiej indywidualnej, obejmującej obszar w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje, gdzie:
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - b) zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową;
 - c) dopuszcza się remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynków z zachowaniem charakterystycznych i zabytkowych cech;
 - d) w przypadku kapliczek i figur dopuszcza się remont, przebudowę, pod warunkiem zachowania zabytkowej formy architektonicznej;
 - e) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanych bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego;
 - f) zieleń kształtować z uwzględnieniem tradycji w urządzaniu ogrodów przydomowych.
- 2) Ustala się strefę ochrony konserwatorskiej (archeologicznej) istniejących stanowisk archeologicznych gdzie:

- a) zagospodarowanie obszaru planu oznaczonego symbolem MN/U w obrębie występowania stanowisk archeologicznych podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej;
- b) zabrania się niszczenia, przekształcania bądź samowolnego rozkopywania stanowisk archeologicznych.

W obrębie planu występują zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków nie ujęte w treści planu oraz nie oznaczone na załączniku graficznym tj:

- krzyż przydrożny z kapliczką skrzynkową – ul. Dworska 28, k. XIX w.
- kapliczka – ul. Dworska 70, z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta, ul. Dworska 93, pocz. XX w.
- kapliczka skrzynkowa, ul. Dworska 96, z XIX w.
- kapliczka, ul. Dworska 148, z XIX w.
- kapliczka, ul. Szkolna, nieopodal nr 63, z XIX w.

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 3B” w gminie Miejsce Piastowe został podjęty Uchwałą Nr XII/107/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r. i obejmuje południową część wsi Rogi. W zakresie zapisów odnoszących się do zasobów zabytkowych zgodnie z § 8 art. 3, w zagospodarowaniu przestrzennym należy uwzględnić ograniczenia, wynikające z położenia części obszaru objętego planem w obszarze Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. Ustala się ochronę obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury wpisanych do gminnej ewidencji – domów mieszkalnych, kapliczek, figur przydrożnych.

- 1) Dla zabytków architektury z gminnej ewidencji ustala się strefę ochrony konserwatorskiej indywidualnej, obejmującej obszar w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje gdzie:
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - b) zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową;
 - c) dopuszcza się remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynków z zachowaniem charakterystycznych i zabytkowych cech;
 - d) w przypadku kapliczek i figur dopuszcza się remont, przebudowę, pod warunkiem zachowania zabytkowej formy architektonicznej;
 - e) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanych bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego;
 - f) zielen kształtować z uwzględnieniem tradycji w urządzaniu ogrodów przydomowych.

W obrębie planu występują zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków nie ujęte w treści planu oraz nieoznaczone na załączniku graficznym tj:

- krzyż przydrożny – ul. Długa 24, pocz. XX w.
- kapliczka – ul. Długa 41, z 1911 r.
- figura przydrożna Marka Boża Niepokalanie Poczęta, ul. Długa 213, z XIX w.

- kapliczka – ul. ks. Henryka Domino 31, z XIX w.
- krzyż przydrożny z kapliczką skrzynkową – ul. Kościelna 94, k. XIX w.
- kapliczka – ul. Szkolna 1, z XIX w.
- dom, ob. ośrodek zdrowia – ul. ks. Henryka Domino 42, k. XIX w.
- dom, ob. zagroda etnograficzna - ul. ks. Henryka Domino 47, z 1928 r.
- cmentarz rzymskokatolicki - ul. ks. Henryka Domino, k. XVIII w.

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

W dniu 11 lutego 2015 r. Uchwałą Nr IV/18/2015 Rady Gminy Miejsce Piastowe przyjęto **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Rogi 8 –tereny rolnicze – etap I**. Plan obejmuje granicami obszar o powierzchni 16,3 ha położony w miejscowości Rogi, w którym ustalono strefę ochrony konserwatorskiej stanowiska archeologicznego AZP 111-74/19 – błędny zapis nazwy stanowiska archeologicznego, ma być taki jak na załączniku graficznym tj. AZP 112-74/56.

Zapis zaktualizować w MPZP.

W dniu 6 listopada 2007 r. uchwałą Nr XII/109/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe podjęto **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Targowiska 1” w gminie Miejsce Piastowe**. Plan obejmuje obszar wyodrębniony z miejscowości Targowiska obejmujący centralne tereny miejscowości. Zgodnie z § 7 ust. 7 dla terenów objętych ochroną konserwatorską – zabytkowych obiektów architektury, cmentarzy i parków wpisanych do rejestru zabytków (oznaczonych na rysunku planu), obowiązuje respektowanie przepisów odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- 1) Kościół parafialny – drewniany wraz z cmentarzem wokół kościoła – rejestr A14/48;
- 2) Plebania murowana – rejestr A-230/90;
- 3) Dwór murowany i spichlerz dworski drewniany oraz park dworski – rejestr A-50/85.

Na załączniku graficznym prawidłowo zaznaczono ww. obiekty.

§ 7 ust. 8 niniejszej uchwały ustala ochronę obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury z gminnej ewidencji – domów mieszkalnych, stodół, kapliczek, figur przydrożnych oraz ochronę terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. terenów stanowisk archeologicznych.

- 1) Dla zabytków architektury z gminnej ewidencji ustala się strefę ochrony konserwatorskiej indywidualnej, obejmującej obszar w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje gdzie:
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji,
 - b) zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową,
 - c) dopuszcza się remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynków z zachowaniem charakterystycznych i zabytkowych cech,
 - d) w przypadku kapliczek i figur dopuszcza się remont, przebudowę, pod warunkiem zachowania zabytkowej formy architektonicznej,
 - e) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanych bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego,
 - f) zielen kształtować z uwzględnieniem tradycji w urządzeniu ogrodów przydomowych.

Ustalono również ochronę terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. terenów stanowisk archeologicznych. Zagospodarowanie obszaru planu oznaczonego symbolem MN/U w obrębie występowania stanowisk archeologicznych (zgodnie z oznaczeniem na rysunku planu), podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej.

§ 17 wyznacza teren istniejącego cmentarza rzymsko-katolickiego oznaczony na rysunku planu symbolem ZCc. Jest to teren ochrony konserwatorskiej ze względu na wartości historyczne i kulturowe (zabytkowa kaplica grobowa na cmentarzu).

2. Ustala się następujące warunki zagospodarowania i obsługi komunikacyjnej terenu:

- 1) obsługa komunikacyjna terenu z istniejącej drogi dojazdowej (KD-D) poprzez drogę wewnętrzną (KDW1) z istniejącymi wjazdami,
- 2) nakazuje się ochronę i rewaloryzację istniejących, zabytkowych nagrobków,
- 3) teren należy zagospodarować zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi sposobu urządzania cmentarza,
- 4) dopuszcza się lokalizację kaplicy przedpogrzebowej, w zależności od potrzeb.

3. Ustala się następujące wymagania do zabudowy terenu:

- 1) zakazuje się wznoszenia kaplicy o wysokości wyższej niż 12,0 m nie licząc wieńczących wieżyczek i krzyży,
- 2) zabudowa powinna być wkomponowana w krajobraz, należy dobrać formy zabudowy spełniające wymogi konserwatorskie (zabudowa nawiązująca do historycznej zabudowy miejsca),
- 3) należy zastosować pokrycie dachu budynku z materiałów nawiązujących do regionalnych tradycji lub z materiałów imitujących formę i kolor tych materiałów,
- 4) należy zastosować w elewacjach naturalne materiały budowlane (drewno, kamień) w kolorze naturalnym lub materiałami nawiązującymi do nich, albo elementami tych materiałów w sposób nadający budynkom charakter lokalny,
- 5) należy stosować dachy o kącie nachylenia od 15° - 60°.

W § 18 wyznacza się tereny zieleni urządzonej, oznaczone na rysunku planu symbolem ZP (park dworski objęty ochroną konserwatorską), z przeznaczeniem pod zielenią niską i wysoką.

2. Ustala się następujące warunki zagospodarowania i obsługi komunikacyjnej terenu ZP:

- 1) obsługa komunikacyjna terenu z istniejącej sieci dróg,
- 2) dopuszcza się budowę ogródka jordanowskiego, muszli koncertowej, estrady lub altany o konstrukcji stałej lub rozbieralnej dla potrzeb prowadzonej działalności agroturystycznej, usytuowanych w miejscu nie naruszającym istniejącego drzewostanu,
- 3) zakazuje się lokalizowania na terenie zieleni budynków i obiektów tymczasowych,
- 4) nakazuje się ochronę i rewaloryzację istniejącego zabytkowego starodrzewia.

3. Ustala się następujące wymagania do zabudowy terenu ZP:

- 1) projektowana zabudowa nie może przekraczać wysokości 7,0 m,
- 2) na terenie tym należy stosować przepisy szczególne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W obrębie planu występują także zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków tj.:

- kapliczka – ul. Armii Krajowej 22, z XIX w.

- figura przydrożna św. Jana Nepomucena – ul. Armii Krajowej 25, obok przychodni, z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta – ul. Armii Krajowej, nieopodal nr 103, z XIX w.
- kapliczka skrzynkowa – przy skrzyżowaniu ulic Dębowej, Armii Krajowej i Jana Pawła II, z XIX w.

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Widacz 1” w gminie Miejsce Piastowe został przyjęty Uchwałą Nr X/88/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe w dniu 31 sierpnia 2007 r. i obejmuje obszary miejscowości Widacz. W odniesieniu do zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej ustalono ochronę obiektu o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. kamiennej figury przydrożnej – obiektu zabytkowego z gminnej ewidencji zabytków:

- 1) dopuszcza się remonty, przebudowę kapliczki z zachowaniem charakterystycznych, historycznych i zabytkowych cech budynku,
- 2) należy odtworzyć pierwotny wygląd zewnętrzny obiektu kapliczki i zapobiegać zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości tego zabytku.

W aktualizacji MPZP w treści oraz na załączniku graficznym należy wyszczególnić obiekt wpisany do GEZ tj.

- figura przydrożna – Widacz naprzeciw nr 120, naprzeciw szkoły/ośrodka zdrowia, z 1910 r.

W dniu 6 listopada 2007 r. Uchwałą Nr XII/110/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe przyjęto **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 1” w gminie Miejsce Piastowe**, obejmujący obszar przysiółka „Dębina” we wsi Wrocanka i sąsiadujący z nim od strony wschodniej obszar ze wsi Miejsce Piastowe. W § 7 art. 7 zapisy planu dotyczą obiektu zabytkowej kaplicy grobowej pw. św. Rozalii z 1877 r. – obiektu zabytkowego z gminnej ewidencji zabytków, ustala się strefę ochrony konserwatorskiej, indywidualnej, obejmującej obszar w granicach terenu oznaczonego symbolem U/ZP o zasadach zagospodarowania jak w § 10 ust. 4. Zagospodarowanie obszaru planu oznaczonego symbolem MN/U w obrębie występowania stanowiska archeologicznego zgodnie z oznaczeniem na rysunku planu, podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej. W planie wyznaczono również teren usług i zieleni urządzonej, oznaczony na rysunku planu symbolem U/ZP obejmujący teren istniejącej zabytkowej kaplicy pw. św. Rozalii wraz z otaczającą zielenią, stacjami drogi krzyżowej i nagrobkiem cmentarnym z I wojny światowej.

- 1) Na ww. terenie zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji.
- 2) Na ww. terenie dopuszcza się:
 - a) remonty, przebudowę i rozbudowę i nadbudowę kaplicy pod warunkiem zachowania charakterystycznych historycznych, architektonicznych i estetycznych cech budynku,
 - b) elementy małej architektury, zieleni, za wyjątkiem nowych nasadzeń, które mogłyby pogarszać ekspozycję kaplicy,
 - c) remonty, modernizacje i lokalizację nowych niezbędnych, podziemnych ciągów infrastruktury technicznej pod warunkiem omijania istniejącego zainwestowania w tym nagrobka cmentarnego,

- d) wyznaczanie i urządzenie ścieżek spacerowych.
- 3) Na ww. terenie nie dopuszcza się:
- a) lokalizowania budynków,
 - b) umieszczania tablic informacyjnych i reklamowych przesłaniających kaplicę,
 - c) zagospodarowania prowadzącego do niszczenia i wycinania drzew, za wyjątkiem cięć sanitarnych.

W obrębie planu występuje także zabytek figurujący w Gminnej Ewidencji Zabytków tj.

- figura przydrożna Św. Antoni Padewski – ul. św. Rozalii 25, z XIX w.

Obiekt ten należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

Uchwałą Nr XII/111/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe został przyjęty **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 2” w gminie Miejsce Piastowe**, który obejmuje obszar wyodrębniony ze wsi Wrocanka wyznaczony granicami na rysunku planu.

Zgodnie z § 7 ust. 7 ustala się konserwatorską ochronę obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury z gminnej ewidencji – domów mieszkalnych, stodół, kapliczek, figur przydrożnych oraz ochronę terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. terenów stanowisk archeologicznych (oznaczenia na rysunku planu).

- 1) Dla zabytków architektury z gminnej ewidencji ustala się ochronę konserwatorską indywidualną w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje, gdzie:
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - b) zakazuje się lokalizowania roślinności, urządzeń, obiektów, przesłaniających i konkurujących z zabytkową zabudową;
 - c) dopuszcza się remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę budynków z zachowaniem ich charakterystycznych i zabytkowych cech;
 - d) w przypadku kapliczek, figur dopuszcza się remont, przebudowę, pod warunkiem zachowania zabytkowej formy architektonicznej;
 - e) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic przesłaniających obiekt zabytkowy;
 - f) zieleń kształtować z uwzględnieniem tradycji w urządzeniu ogrodów przydomowych.

§ 7 ust. 8 niniejszej uchwały odnosi się do zagospodarowania obszaru planu oznaczonego symbolem MN/U w obrębie występowania stanowisk archeologicznych (zgodnie z oznaczeniem rysunku planu), podlega zakazom i nakazom wynikającym z przepisów odrębnych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej.

W obrębie planu występują także zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków tj.

- kapliczka – przy drodze do Rogów, naprzeciw nr 57, z XIX w.
- figura przydrożna Chrystus Zmartwychwstały – przy skrzyżowaniu ulic św. Jana, Pańskiej, św. Rozalii i Krośnieńskiej, z XIX w.

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 3” w gminie Miejsce Piastowe przyjęty został Uchwałą Nr XII/112/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r., który obejmuje obszar wyodrębniony ze wsi Wrocanka i części wsi Rogi, wyznaczony granicami na rysunku planu. Zagospodarowanie terenu o symbolu U5 w granicach ogrodzenia z

drewnianym kościołem pw. Wszystkich Świętych (rejestr zabytków A15/48), zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków.

Zgodnie z art. 9 §7 ustala się strefę ochrony konserwatorskiej - ekspozycji zabytkowego kościoła pw. Wszystkich Świętych, w granicach jak na rysunku planu, z następującymi zasadami zagospodarowania:

- 1) istniejące obiekty zabytkowe: dzwonnice kościelną i budynek plebani (gminna ewidencja zabytków), należy utrzymać w dotychczasowej formie architektonicznej z dopuszczeniem remontów i przebudowy; - Należy zaktualizować zapis przy zmianie MPZP, dopisując: „kostnica”
- 2) przy wznoszeniu nowych obiektów lub rozbudowie, przebudowie i nadbudowie istniejących obiektów nie objętych ochroną konserwatorską, kontynuować formy architektury wzorowane na architekturze obiektów zabytkowych z tego terenu (w zakresie kształtowania bryły budynku, geometrii dachu, materiałów wykończeniowych oraz detalu);
- 3) nową zabudowę oraz zielen wysoką lokalizować w sposób nie przesłaniający sylwetki zabytkowego kościoła pw. Wszystkich Świętych, wysokość nowych budynków maksymalnie 8 m;
- 4) dopuszcza się remont, przebudowę, rozbudowę i budowę sieci i urządzeń infrastruktury technicznej bez naruszania zabytkowej zabudowy;
- 5) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic przesłaniających obiekty zabytkowe;
- 6) nie dopuszcza się zagospodarowania terenu, które ze względu na skalę i charakter może zagrozić funkcjonowaniu obiektów zabytkowych.

Ustala się ochronę konserwatorską obiektów i terenów o udokumentowanych wartościach kulturowych tj. zabytków architektury z gminnej ewidencji – domów mieszkalnych, stodół, kapliczek, figur przydrożnych i krzyży oraz ochronę obszaru zabytkowego parku i zabytkowego cmentarza (obiekty i obszary zgodnie z oznaczeniami na rysunku planu).

- 1) Dla zabytkowych domów mieszkalnych, stodół, kapliczek, figur przydrożnych, krzyży z gminnej ewidencji zabytków (oznaczenia na rysunku planu), ustala się ochronę indywidualną, obejmującą obiekt zabytkowy oraz obszar w granicach działki, na której dany obiekt się znajduje, gdzie: Należy zaktualizować zapis przy zmianie MPZP, wykreślając słowa: „domów mieszkalnych, stodół” gdyż nie figurują w GEZ.
 - a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane ochronie obiektu zabytkowego i jego ekspozycji;
 - b) dopuszcza się remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę zabytkowych budynków z zachowaniem charakterystycznych i zabytkowych cech;
 - c) dopuszcza się remonty, przebudowę oraz przeniesienie w inne miejsce kapliczek i krzyży przydrożnych (m.in. w przypadku kolizji z rozbudową dróg), pod warunkiem zachowania ich cech zabytkowych;
 - d) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic, za wyjątkiem związanych bezpośrednio z obiektem zabytkowym i nie przesłaniających obiektu zabytkowego;
 - e) zielen kształtować z uwzględnieniem tradycji w urządzaniu ogrodów przydomowych.
- 2) Dla zabytkowego parku w granicach terenu o symbolu ZP/MN ustala się następujące zasady zagospodarowania:

- a) zagospodarowanie powinno być podporządkowane: ochronie starodrzewia i ochronie zabytkowego dworku, przy czym należy dążyć do odtworzenia pierwotnego założenia dworsko – parkowego;
 - b) roślinność, urządzenia i obiekty powinny być lokalizowane w sposób nie przesłaniający i nie konkurujący z zabytkową zabudową dworku;
 - c) nie należy umieszczać reklam lub innych tablic, przesłaniających obiekt dworu.
- 3) Dla zabytkowego cmentarza w granicach terenu o symbolu ZCc, ustala się następujące zasady zagospodarowania:
- a) w zagospodarowaniu należy zachować historyczno - przestrzenny układ cmentarza;
 - b) dopuszcza się rewaloryzację istniejących zabytkowych kamiennych nagrobków i krzyży, w sposób przywracający im zabytkowy charakter;
 - c) dopuszcza się budowę kaplicy cmentarnej;
 - d) zakazuje się lokalizowania tablic reklamowych i informacyjnych, przesłaniających elementy zabytkowe;
 - e) zakazuje się wykonywania ogrodzeń z zastosowaniem prefabrykowanych przęseł betonowych.

Zagospodarowanie obszaru planu oznaczonego symbolem MN/U w obrębie występowania stanowisk archeologicznych w granicach zgodnie z oznaczeniami na rysunku planu, podlega przepisom odrębnym z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury współczesnej.

W art. 10 § 10 wyznacza się teren zabudowy usług sakralnych, oznaczony na rysunku planu symbolem U5, obejmujący: teren zabytkowego, drewnianego kościoła pw. Wszystkich Świętych wraz z najbliższym otoczeniem w granicach ogrodzenia (rejestr zabytków A-15/48) oraz teren z zabytkową dzwonnica kościelną (zabytek z gminnej ewidencji zabytków).

- 1) Na terenie, o którym mowa w ust. 10 w granicach ogrodzenia zabytkowego kościoła (zgodnie z oznaczeniem na rysunku planu):
 - a) zagospodarowanie terenu oraz remonty i przebudowy zabytkowego kościoła zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków;
 - b) zabytkową dzwonnica kościelną (zabytek z gminnej ewidencji zabytków – oznaczony na rysunku planu) należy utrzymać w dotychczasowej formie architektonicznej, z możliwością remontów, przebudowy, z zachowaniem charakterystycznych i zabytkowych cech obiektu.
- 2) Na terenie o którym mowa w ust. 10 poza ogrodzeniem zabytkowego kościoła:
 - a) dopuszcza się:
 - lokalizowanie elementów infrastruktury technicznej niezbędnych do funkcjonowania istniejących obiektów;
 - wyznaczanie dojeżdżających pieszych utwardzonych, zieleni niską urządzoną kształtowaną z uwzględnieniem ekspozycji kościoła;
 - b) zakazuje się:
 - lokalizowania nowej zabudowy i elementów przesłaniających i konkurujących z zabudową historyczną w tym lokalizowania tablic reklamowych i informacyjnych poza tymi, które związane są z kościołem;
 - nasadzeń zieleni wysokiej przesłaniającej sylwetę kościoła;

– zagospodarowania, które ze względu na skalę i charakter może zagrozić funkcjonowaniu obiektów zabytkowych.

3) Ustala się następujące zasady obsługi komunikacyjnej terenu:

- a) obsługa komunikacyjna terenu z istniejącej drogi publicznej KD-Z, poprzez istniejącą drogę wewnętrzną dojazdową;
- b) miejsca postojowe na terenie parkingu - symbol KP.

4) Warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej zgodnie z § 9 ust. 4.

Zgodnie z art. 12 § 10 niniejszej uchwały wyznacza się teren zieleni urządzonej z dopuszczeniem zabudowy, oznaczony na rysunku planu symbolem ZP/MN, obejmujący istniejący zabytkowy zespół dworsko-parkowy (wpisany do gminnej ewidencji zabytków).

1) Na terenie, o którym mowa w ust. 12 dopuszcza się:

- a) remont, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę istniejącego dworku pod warunkiem zachowania charakterystycznych, zabytkowych cech budynku;
- b) wykorzystanie budynku dworu dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub agroturystycznej;
- c) budowę budynku gospodarczego, garażu, altany, oranżerii;
- d) zagospodarowanie terenu przywracające pierwotne założenie dworsko-parkowe;
- e) elementy małej architektury, ścieżki spacerowe, elementy oświetlenia;
- f) uzupełnienia drzewostanu z uwzględnieniem zabytkowego założenia parkowego;
- g) sieci i urządzenia infrastruktury technicznej.

2) Na terenie, o którym mowa w ust. 12 nie dopuszcza się likwidowania starodrzewia, za wyjątkiem cięć sanitarnych.

3) Ustala się następujące zasady obsługi komunikacyjnej i urządzania terenu:

- a) obsługa komunikacyjna terenu poprzez drogę wewnętrzną dojazdową KDW2, włączoną do drogi publicznej KD-Z;
- b) powierzchnia terenu pozostawiona w postaci biologicznie czynnej minimum 75%;
- c) maksymalna powierzchnia zabudowy 20% powierzchni działki;
- d) zakaz podziału na działki budowlane.

4) Warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej zgodnie z § 9 ust. 4.

5) Parametry zabudowy:

- a) maksymalna wysokość budynku dworu nie więcej niż 9 m, budynku gospodarczego, garażu, altany, oranżerii 6 m;
- b) architektura projektowanych budynków nawiązująca do architektury dworu;
- c) pozostałe warunki jak w § 5 ust. 1 do 4.

W obrębie planu występują także zabytki figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków tj.

- kaplica św. Rozalii – ul. św. Rozalii 8, z 1862 r. uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka – ul. Długa 38, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Matka Boża – ul. Długa 49, z 1908 r. uwzględniona na załączniku graficznym, błędny adres na karcie adresowej
- kapliczka – ul. Długa 50, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Matka Boża – ul. Długa 53, z XIX r.
- kapliczka skrzynekowa – ul. Długa 95, z XIX w.
- kapliczka – ul. Długa 163, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym

- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta – ul. Nadrzeczna 49, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta – ul. Nadrzeczna 88, z 1934 r. uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka – ul. Nadrzeczna 158, z XIX w. uwzględniona na załączniku graficznym
- kapliczka – przy skrzyżowaniu ulic Brzozowej i św. Jana, z XIX w.
- pomnik poległych w I wojnie światowej – przy skrzyżowaniu ulic Nadrzecznej i św. Jana, z 1935 r. wpisany do rejestru zabytków B-779
- dwór Gołaszewskich – ul. Nadrzeczna 16, 1 poł. XIX w., wpis do rejestru zabytków A-1732 uwzględniony na załączniku graficznym

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

Uchwała Nr XII/113/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie uchwalenia **Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego „ZALESIE 2”** W Planie nie zostały uwzględnione żadne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Jednak w obrębie planu występują obiekty wpisane do GEZ:

- kapliczka – Zalesie 37, z XIX w.
- figura przydrożna Matka Boża Niepokalanie Poczęta – Zalesie 58, z 1912 r.
- dworzec kolejowy – ul. Jana Pawła II, Targowiska, z 1884 r. wpis do rejestru zabytków A-1437

Obiekty te należy zawrzeć w aktualizacji MPZP.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy

Gmina Miejsce Piastowe położona jest w południowej części Kotliny Krośnieńskiej, będącej centralną częścią Dołów Jasielsko-Sanockich. Leży w dorzeczu Wisłoka, a przez jej teren przepływają rzeki Jasiołka i Lubatówka oraz potoki Iwonicki i Badoń (Olszyna). Gmina wchodzi w skład powiatu krośnieńskiego, obejmuje miejscowości: Głowienka, Łężany, Miejsce Piastowe, Niżna Łąka, Rogi, Targowiska, Widacz, Wrocanka i Zalesie. Siedzibą gminy jest Miejsce Piastowe. Miejsce Piastowe leży na skrzyżowaniu arterii komunikacyjnych, krzyżują się tu bowiem dwie drogi krajowe: nr 28 (Wadowice-Nowy Sącz-Jasło-Krosno-Sanok-Przemyśl) oraz nr 19 (Radom – Rzeszów – Domaradz - Miejsce Piastowe - Barwinek). Najbliższe drogowe przejście graniczne ze Słowacją w Barwinku odległe jest o ok. 30 km.

Najmłodszą miejscowością jest Widacz, który w 1996 r. został odłączony od Targowisk, natomiast Zalesie – przysiółek Targowisk jest samodzielnym sołectwem od 1978 r. Powierzchnia gminy wynosi ok. 5150 ha, a zamieszkuje ją ok. 13500 osób. Herbem gminy jest czerwona tarcza, nawiązuje ona do czerwonej barwy godła państwowego, która symbolizuje umiłowanie Ojczyzny i krew przelaną w jej obronie. Złote koło wozowe przypomina, że miejscowi gospodarze w dawnych czasach utrzymywali się z przewozu towarów. Koło kojarzy się również z kręgiem osób skupionych

wokół wspólnej sprawy. Kolor błękitny wstęgi rzeki symbolizuje czyste środowisko, a szprychy ułożone są w kształcie krzyża.

Pierwsze ślady działalności człowieka na terenie gminy Miejsce Piastowe, sięgają okresu schyłkowego paleolitu i neolitu, na które natrafiono w Głowience, Targowiskach i Miejscu Piastowym. Artefakty z epoki żelaza odkopano w Miejscu Piastowym, Głowience, Targowiskach i Wrocance. Tereny współczesnej gminy miały też kontakt z kulturą rzymską, o czym świadczy znalezienie tutaj ceramiki siwej oraz monet rzymskich z I-IV w. n.e. Po najeździe Hunów w V i VI wieku nastąpił rozwój osadnictwa słowiańskiego. Okres pomiędzy X a połową XIV wieku był to teren pogranicza polsko-ruskiego. Ziemie przechodziły w posiadanie raz polskie, raz ruskie. Teren był słabo zaludniony, dlatego też jest mało dokumentów potwierdzających osadnictwo.

Duże impulsy rozwojowe na terenach gminy nastąpiły po zajęciu przez Kazimierza Wielkiego w latach 1340-1349 Rusi Halickiej, dzięki któremu Miejsce Piastowe jak i pozostałe wsie (oprócz Niżnej Łąki) lokowane były na prawie niemieckim i były własnością królewską. Duże znaczenie dla rozwoju miały także szlaki handlowe wyznaczone przez królów polskich, kupcom udającym się na wschód oraz na południe - Traktem Węgierskim, stanowiącym dziś międzynarodową drogę z Rzeszowa przez Przełęcz Dukielską na południe Europy. Końcem XV r. wsie padły ofiarą najazdu węgierskiego oraz zostały spustoszone napadami Wołochów i Tatarów. Miejsce Piastowe i okoliczne wsie zostały również wyniszczone zarazą, w wyniku czego w latach 1588-1600 i 1622 umarła spora część ludności. W roku 1655 w czasie potopu szwedzkiego na krótko weszły wojska szwedzkie, a następnie siedmiogrodzkie i kozackie księcia Jerzego II Rakoczego.

W latach 1702-1709 w czasie walk pomiędzy Augustem II Sasem a Stanisławem Leszczyńskim wsie były plądrowane naprzemiennie przez wojska należące do obu władców. W wyniku tych wojen doszło do cofnięcia się rozwoju tych terenów i wyludnienia szlaków handlowych.

W latach 1768-1772 przy dworze Trzecieckich toczono obronne walki przeciw zaborcom. W dniu 6 kwietnia 1769 r. na polach między Miejscem a Rogami doszło do bitwy konfederatów barskich z wojskami rosyjskimi, w której został ranny gen. Kazimierz Pułaski. Poległych konfederatów pochowano w zbiorowych mogiłach na terenie Rogów i Miejsca. Na mogile powstańców, obok dworu, przy trasie do Wrocanki postawiono kapliczkę.

Po I rozbiorze Polski, w maju 1772 r. przez miejscowości Rogi, Miejsce, Łężany i Targowiska przemaszerowały wojska austriackie generałów Hadika i Esterhazyego, wkraczające na ziemie polskie jako zaborcy. Austriacy wybudowali nową drogę „murowaną” prowadzącą z Barwinka przez Duklę, Miejsce, Targowiska do Przemyśla i Lwowa. Zlikwidowano królewszczyzny, a większość dworów została sprzedana w prywatne ręce.

Szalejące epidemie cholery w 1831 r. i 1845 r. przyczyniły się do powstania cmentarza cholerycznego, na którym pozostał kamienny krzyż.

Po zniesieniu pańszczyzny w 1848 r. doszło do rozdrobnienia gospodarstw i rozwarstwienia społecznego wsi. Od 1854 r. nastąpił rozwój przemysłu naftowego. Powstały szyby naftowe w Targowiskach, Rogach, Głowience, Łężanach. W Targowiskach wybudowano destylarnię ropy naftowej i kończący się tam ropociąg. Pod koniec XIX w. przez teren gminy przeprowadzono linię kolejową, ze stacją w Targowiskach. Rozwijało się rzemiosło. W Rogach organizowano targi i jarmarki. Tam też zaczął rodzić się ruch ludowy. Założono również Niedzielną Kasę Gminną, która wspomagała finansowo mieszkańców oraz Kółko Rolnicze.

Początek XX w. spowodował rozwój oświaty, powstały nowe szkoły, biblioteki i czytelnie. Mieszkańcy gminy brali liczny udział w walkach I wojny światowej, wojny polsko-ukraińskiej i polsko-bolszewickiej, co dziś upamiętniają pomniki i pamiątkowe tablice. Kilkaset osób

zmobilizowano do C.K. Armii, kilkunastu ochotników wstąpiło do legionów. W 1915 r. na Rogowskiej Górze (Klarowcu) miały miejsce walki, a po trzech szturmach żołnierze sił Austro-Węgierskich wyparli wojska rosyjskie ze wznesienia. Poległych żołnierzy, Bawarczyków, pochowano na cmentarzu w zbiorowych mogiłach w miejscowości Rogi.

Na podstawie uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej o gminach zbiorowych, w kwietniu 1935 r. Miejsce Piastowe stało się siedzibą gminy zbiorowej, która obejmował wsie: Miejsce Piastowe, Łężany, Targowiska, Wróblík Królewski, Rogi, Wrocanka, Niżna Łąka, Głowienka, Suchodół, Szczepańcowa.

W 1973 r. reaktywowano samorząd terytorialny. Powstała nowa gmina Miejsce Piastowe obejmująca do dziś 9 miejscowości: Głowienkę, Łężany, Miejsce Piastowe, Niżną Łąkę, Rogi, Targowiska, Widacz, Wrocankę i Zalesie.

GŁOWIENKA wieś o powierzchni ok. 731 ha, położona w dolinie rzeki Lubatówka, na północny-zachód od Miejsca Piastowego, 4 km od Krosna. Od wschodu graniczy z Miejscem Piastowym, od zachodu ze Szczepańcówą, od strony południowej z Wrocanką a od północy z Suchodółem (dzielnica Krosna). Najstarsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1445 roku, zapisana w aktach nazwa wtedy brzmiała *Glovnynka*, a w 1462 roku *Głowninka*. W 1474 roku na miejscowość najechali i zniszczyli Węgrzy, wówczas Kazimierz Jagiellończyk zwolnił Głowienkę z większości czynszów. Do 1523 roku Głowienka była własnością królewską, następnie za zgodą króla Zygmunta I została sprzedana krośnieńskim mieszczanom. Od tego momentu Głowienka należała do wójtostwa krośnieńskiego. Od 1531 roku kmiecie z Głowienki pracowali nad budową murów miejskich Krosna oraz wykonywali inne prace na rzecz miasta. Dodatkowo na każdą wojenną wyprawę dostarczali wozy do transportu armat i amunicji. W zamian za to mogli korzystać z dochodowego przywileju furmanki, czyli możliwości transportowania towarów na Węgry. Musieli oni ponieść także konsekwencje jakimi było obarczone miasto Krosno np. zostali dotknięci plagami, nieszczęściami i najazdami tj. najazd Rakoczego w 1657 roku.

W wieku XVII i XVIII miejscowość Głowienki nie oszczędzały wojny i zarazy. Jedną z dotkliwszych była zaraza bydła w 1712 roku. W 1721 roku opisano poszukiwanie, a nawet metody wydobywania i przetworzenia oleju skalnego w takich miejscowościach jak Głowienka, Iwonicz, Turaszówka, Bóbrka. W czasie Konfederacji barskiej, po bitwie w Rogach, przez wieś przechodziły oddziały w kierunku Suchodołu i Krosna.

Dzięki staraniom mieszkańców Głowienki w roku 1857 wybudowano drewnianą szkołę, nauka w niej trwała 4 lata, a w 1891 roku, ze względu na dużą liczbę dzieci chętnych do nauki, do użytkowania oddano nowy, murowany budynek. W 1884 roku pracę w tutejszej szkole podstawowej rozpoczął Benedykt Wierdak, który przez 41 lat pracował jako kierownik i nauczyciel placówki. Od roku 1885 czynna była biblioteka, nastąpiło ożywienie działalności oświatowej i kulturalnej. 14 września 1900 r. – Cesarz Austrii – Franciszek Józef, oglądał z bunkra w Głowience Wielkie Manewry Wojskowe. W roku 1910 powstało Koło Gospodyń Wiejskich, które w tamtych czasach wpłynęło na rozwój życia wsi, organizując spotkania, odczyty, prelekcje. W roku 1920 w Głowience utworzono Koło Młodzieży SPLOT, które trzy lata później zmieniło swoją nazwę na Związek Teatrów i Chórów Włościańskich.

W dwudziestoleciu międzywojennym, Głowienka do 1934 roku stanowiła jednowioskową gminę wiejską, a w 1935 roku weszła w skład gminy zbiorowej w Miejscu Piastowym.

W czasie II wojny światowej we wsi działał pluton Armii Krajowej, który wchodził w skład komórki „Pelargonia” w Miejscu Piastowym. Podczas operacji dukielsko-preszowskiej w 1944 roku

przez Głowienkę przeszło natarcie 421. Dywizji piechoty 38 Armii gen. Kiryła Moskalenki, w której zginęło wielu mieszkańców miejscowości.

Historia Głowienki to także liczne kapliczki przydrożne, znajdujące się wzdłuż wąskich ścieżek, w ładnych przydomowych ogródkach bądź samotnie stojące na polach.

MIEJSCE PIASTOWE - położone jest 5 km na południe od Krosna, na wzgórzu (310 m n.p.m.) i u jego podnóża. Przez zachodnią część wsi płynie rzeka Lubatówka, do której wpływa od wschodu Iwonka. W centrum (rondo) krzyżują się ważne szlaki komunikacyjno-handlowe. Z zachodu, od Nowego Sącza, Krakowa, Jasła przez Krosno, wiedzie droga do Sanoka (DK28) i dalej w Bieszczady, a na wschód do Przemyśla do granicy Polski z Ukrainą. I z północy od Rzeszowa na południe droga międzynarodowa E371 (DK19) do granicy ze Słowacją. Nazwa wsi „Meszcze” na przestrzeni wieków ulegała zmianie. Za Jagiellonów nazywała się „Meszcze”, a od rozbiorów „Miejsce”. Przymiotnik „Piastowe” otrzymało Miejsce na wniosek ks. Markiewicza na Sejmie Galicyjskim w 1897 roku. Jest to synonim wyrazów wychowanie – piastowanie oraz nawiązujące do Piastów. Ślady człowieka na tych terenach sięgają okresu paleolitu i neolitu, czego dowodem są liczne znaleziska i wykopaliska. Były tu także wpływy rzymskie. W VIII w. ziemie te zamieszkiwało plemię Lędzian. O „Meszczu” jest wzmianka już w kronikach prowadzonych za Kazimierza Wielkiego (1358 r.). Gdy w XVIII wieku właścicielem tych ziem był ród Trzecieckich wieś nazywała się już „Miejsce”. W roku 1769 walczył tam na pobliskich polach, z konfederatami barskimi gen. Kazimierz Pułaski i został ranny. Jego poległych towarzyszy pochowano w zbiorowych mogiłach, obok dworu Trzecieckich i upamiętniono kapliczką. Franciszek Trzeciecki (1807-1875) z Miejsca ruszył do walki w Powstaniu Listopadowym. On także rozpoczął działalność na rzecz zniesienia pańszczyzny i podniesienia poziomu oświaty, szczególnie wśród najuboższych. Bronisław Bonawentura Markiewicz urodził się w roku 1842 jako szósty z jedenaściorga dzieci burmistrza Pruchnika. Już jako wyświęcony ksiądz studiował pedagogikę, filozofię i historię we Lwowie i Krakowie. Do Włoch wyjechał w roku 1885, gdzie stał się salezjaninem i uczniem św. Jana Bosko. 20 marca 1892 r., po załatwieniu formalności między generałem zgromadzenia a kurią w Przemyślu i otrzymaniu od Jana Trzecieckiego pieniędzy na powrót, bł. ks. Markiewicz wrócił do kraju. W 1897 r. na wniosek bł. Bronisława Markiewicza Sejm Galicyjski ustalił nazwę „Miejsce Piastowe”. W tworzeniu wspólnoty sióstr Michalitek dużą rolę odegrała Sługa Boża Anna Kaworek (1872-1936). W 1894 r. przyjechała do Miejsca Piastowego i pomimo bardzo trudnych warunków życia, tu pozostała. W 1897 r. wraz z 5 towarzyszkami złożyła na ręce bł. ks. Markiewicza prywatne śluby czystości, ubóstwa i posłuszeństwa oraz pomagała wydawać tu czasopismo Powściągliwość i Praca oraz zajmować się sierotami

W 1892 roku w Miejscu Piastowym wybuchł pożar, który objął 56 budynków. Po tej tragedii mieszkańcy zaczęli organizować straż pożarną, która powstała w 1911 roku, a w 1920 roku przekształcono ją w mundurową Ochotniczą Straż Pożarną, która funkcjonowała w tej formie do 1939 roku. Wybuch II wojny światowej i wkroczenie wojsk niemieckich do Miejsca Piastowego spowodowało, że już jesienią 1939 r. Miejsce Piastowe stało się jednym z pierwszych ośrodków konspiracji zbrojnej w powiecie krośnieńskim. Od 1944 r. w okolicach Miejsca Piastowego stacjonowały wojska sowieckie. Efektem tego były prześladowania i aresztowania w środowisku akowskim, kontynuowane potem przez UBP. Byli żołnierze podziemia zmuszeni byli do ukrywania się i zmian miejsca zamieszkania. Lata powojenne przyniosły odbudowę zniszczeń wojennych, a następnie nowe inwestycje: przemysłowe, usługowe, rolnicze. Wybudowano nowe szkoły, domy ludowe, domy strażaka i inne obiekty użyteczności publicznej.

ŁĘŻANY wieś o powierzchni ok. 315 ha położona nad potokiem Olszyny, zwanym też lokalnie Badoniem, w kotlinie otoczonej wzniesieniami o wysokościach od 275 do 290 m n.p.m. Od południowego zachodu graniczy z Miejscem Piastowym, od północy z Krosnem, a od zachodu z Targowiskami. Pierwsze wzmianki na temat wsi pochodzą z 1427 roku, wtedy stanowiła ona własność królewską (królewszczyzna). Osada rządziła się prawem niemieckim. Usytuowana przy trakcie handlowym, wiodącym na Ruś oraz na Węgry (z Przemyśla przez Duklę), co stwarzało warunki do szybszego bogacenia się i rozwoju.

W XV wieku Łężany były własnością starosty sanockiego Piotra Smolnickiego, natomiast końcem XVI wieku dzierżawili ją Sienieńscy, właściciele Iwonicza (kalwiniści i arianie) oraz Rymanowa. Pod koniec XVIII w. W czasach zaborów, kiedy Austriacy zlikwidowali królewszczyzny, sprzedali wieś Branieckim, od których w XIX wieku nabyli ją Gołaszewscy.

W XIX wieku w sąsiedniej miejscowości Targowiska, wybudowano stację kolejową leżącą na linii kolei transwersalnej, co pozwoliło mieszkańcom Łężan przyspieszyć rozwój miejscowości poprzez powstanie nowych miejsc pracy. Ze względu na położenie na drogach handlowych, mieszkańcy byli narażeni na klęski i zawieruchy dziejowe. W XIX wieku wieś została dotknięta przez klęski oraz przez przemarsz wojsk rosyjskich (1849). W latach 1831 i 1873 mieszkańców nawiedziła epidemia cholery. Okres międzywojenny to dalszy rozwój i rozbudowa miejscowości, która od roku 1935 należy do gminy Miejsce Piastowe. We wsi prowadzono wiercenia w poszukiwaniu ropy naftowej. Znajdowała się tutaj także kopalnia „Szczęść Boże”.

W czasie II wojny światowej działalność na terenie miejscowości prowadził miejscowy pluton ZWZ/AK, który wchodził w skład placówki „Pelargonia” z Miejsca Piastowego.

NIŻNA ŁĄKA wieś o powierzchni ok. 210 ha położona na lewym brzegu rzeki Jasiołka. Leży około 8 km na południe od Krosna. Na południe od wsi wznosi się Rogowska Góra (Klarowiec) i góra Grodzisko (429 m). Nazwa wsi powiązana jest z jej położeniem geograficznym tj. od niziny dorzecza Jasionki i łąk, które się tutaj rozciągały. Początki miejscowości sięgają starożytności i średniowiecza, czego dowodem są wykopaliska archeologiczne oraz pozostałości grodziska w Wietrznie. Pierwsze zapisy dotyczące wsi Niżna Łąka pochodzą z 1227 roku, miejscowość należała do opactwa Cystersów z Koprzywnicy. W XV wieku miejscowość należała do Mikołaja i Ściwбора, synów Mikołaja z Wrocanki. W XVII i XVIII wieku Niżna Łąka została zniszczona przez liczne najazdy. Również częste powodzie, które nawiedzały wieś w latach 1811, 1820, 1843, 1845 oraz dziesiątkująca ludność epidemia cholery, wyrządziły znaczne szkody dla tej miejscowości. W XIX wieku, po kasacie przez Austriaków dóbr klasztornych cystersów, wraz z sąsiednią Bóbrką, Niżna Łąka została zakupiona przez Karola Klobassę. W grudniu 1914 r. toczyły się tu walki cofających się wojsk austro – węgierskich z rotą rosyjskich kozaków, a 8 maja 1915 r. cofające się wojska rosyjskie stawały tutaj krótki opór.

W 1935 roku miejscowość Niżna Łąka znalazła się w obrębie gminy Miejsce Piastowe. W 1944 roku podczas operacji karpacko-dukielskiej, przez wieś przeszło natarcie oddziałów sowieckich i czechosłowackich, podczas której doszło do spalenia części zabudowań.

ROGI wieś o powierzchni ok. 1085 ha, położona w dolinie Lubatówki na południowej krawędzi Garbów Iwoniczo-Rymanowskich. Wieś graniczy od zachodu z Wrocanką, od północy z Miejscem Piastowym, od wschodu z Iwoniczem, od południa z Lubatówką i Równem. Nazwa miejscowości pochodzi od słowa *rog*, co w znaczeniu fizjograficznym oznacza *kąt*, *klin*. Nazwę należy rozumieć jako bezleśny, wąski obszar który się ciągnie możliwie wzdłuż rzeki Lubatówki,

który wcinął się w głąb puszczy karpackiej. Inne podania wskazują, że nazwa Rogi to nazwa rodowa oznaczająca *mieszkańców pewnej osady na podstawie nazwy osobowej, jakiej wspólnie jako członkowie tego samego rodu używali względnie jaką ich określano* – czyli Róg. Z kolei inne źródła wskazują, że nazwa Rogi pochodzi od zawołania rycerstwa włódczego.

Ślady pobytu człowieka na tym terenie pochodzą z okresu wpływów rzymskich (I-IV w. n.e.) natomiast pierwsze wzmianki na temat wsi Rogi pojawiły się w 1358 r. W dniu 3 czerwca 1358 r. w Wiślicy, król Kazimierz Wielki nadał przywilej lokacyjny wsi Rogi Piotrowi, wójtowi z Kołaczyc.

W XV wieku w Rogach był zamek obronny z dwiema wieżami: wielką i małą, którego właścicielami byli Czarnoccy. Ślady zamku pozostały do dziś, w kształcie majdanu i fos, dawniej zalanych wodą. Wzmianki na temat kościoła pochodzą już z 1358 roku, konsekrował go biskup Mikołaj Błażejowski w 1464 roku.

W drugiej połowie XV wieku wieś była w posiadaniu Kobyleńskich, natomiast w XVII dzierżawcami byli Krzyccy. Miejscowość Rogi na skutek wrogich najazdów była znacznie zniszczona, zubożała i straciła na znaczeniu handlowym.

Często na terenie wsi w latach 1769-1772 stacjonowały oddziały konfederatów. W czasie konfederacji barskiej w dniu 6 kwietnia 1769 r. miała miejsce bitwa, która stoczyła się pomiędzy Rogami a Iwoniczem. W bitwie wzięli udział Polacy pod dowództwem Kazimierza Pułaskiego z Rosjanami. Poległych konfederatów pochowano wśród pól, a miejsca zostały oznaczone kapliczką. Po I rozbiórce Polski i sprzedaży przez Austriaków królestwoszczyzn, Rogi zakupili Bobrowscy, od których następnie wieś nabyli Kurdwanowscy i Demnińscy.

W połowie XIX w. wieś nawiedziła epidemia tyfusu a następnie cholery. Mieszkańcy Rogów zmarli na cholere, zostali pochowani na granicy z Iwoniczem, koło Trzeciego Potoku.

W II połowie XIX wieku nastąpił rozwój miejscowości. Powiązany był on z rozwojem przemysłu naftowego. W Rogach odwiercano ropę naftową. Wieś słynęła z licznych jarmarków, na które przybywali kupcy z okolicy i Węgier.

Na przełomie XIX i XX wieku w miejscowości działał ruch ludowy. Od 1857 roku istniała szkoła, następnie zbudowano dom ludowy oraz założono bibliotekę i czytelnię. W latach 1914-1915 na skutek walk, wieś uległa spaleni, a poległych żołnierzy niemieckich pochowano w dwóch zbiorowych mogiłach na cmentarzu parafialnym.

W czasie okupacji Rogi były ważnym ogniwem w konspiracji zbrojnej SZP/ZWZ/AK. Z Rogów pochodził oficer dywersyjny krośnieńskiego obwodu AK, por. Franciszek Kochan ps. „Leszek”, „Obłoński”. We wrześniu 1944 roku w okresie operacji karpacko-dukielskiej, we wsi na wiele dni ustaliła się linia frontu. Po jej przejściu NKWD aresztowało wójta F. Matusiewicza oraz akowców.

TARGOWISKA wieś o powierzchni ok. 1175 ha, leży w dolinie potoku Olszyny, 3 km na wschód od Miejsca Piastowego. Od strony północno-wschodniej znajduje się przysiółek Zalesie, który jest oddzielnym sołectwem, natomiast od południowego wschodu graniczy z Widaczem, który od 1996 r. jest odrębną wioską.

Najstarsze ślady świadczące o obecności człowieka sięgają czasów neolitu. Odkryto również ślady bytowania z epoki brązu, okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza. Pierwsze zapisy dotyczące wsi Targowiska pochodzą z 1365 r. za czasów panowania króla Kazimierza Wielkiego, który wyznaczył przez wieś drogę mieszczanom krośnieńskim na Ruś. W 1464 r. na prośbę rady miasta Krosna, król Kazimierz Jagiellończyk ponownie zatwierdził przywilej ustanawiający drogę kupców z krakowskiej ziemi przez Targowiska, a w 1507 r. Zygmunt Stary powtórzył wszystkie

przywileje, zabezpieczając tym samym krośnieńskim kupcom wolny przejazd do ziemi krakowskiej i na Ruś. Pierwszym z właścicieli królewskiej osady był rycerz Jaksa z Targowiska, a po jego śmierci należały do jego córek: Katarzyny i Elżbiety, które sprzedały miejscowość Piotrowi Smolnickiemu.

W XVII i XVIII Targowiska nie omijały wojny oraz klęski. Ostatnim rokiem w której był urodzaj był rok 1842, a z każdym następnym było już tylko gorzej. Ludność cierpiała głód, dodatkowo pojawiła się zaraza ziemniaczana oraz pomór owiec i choroby bydła.

W roku 1884 uruchomiono stację kolejową, która do lat 60 XX w. była określana jako stacja Iwonicz. Na niej wysiadali kuracjusze jadący do iwonickiego uzdrowiska na leczenie. Również w tym czasie rozwinęły się usługi dorożkarskie, powstał hotelik oraz restauracja. Do stacji kolejowej w Targowiskach doprowadzono w tym czasie rurociąg Ropy naftowej z Równego i Rogów.

Podczas I wojny światowej w Targowiskach spłonęło kilka domów, a przez miejscowość przechodził kilkakrotnie front podczas których wojska zarekwirowały żywność, bydło i konie. W dwudziestoleciu międzywojennym wybudowano wiele domów. W północnej części wsi powstało lotnisko zapasowe dla krośnieńskiego. Utrzymywane było stare połączenie autobusowe pomiędzy Targowiskami a Iwoniczem Zdrojem.

Podczas okupacji niemieckiej, w miejscowości stacjonował oddział Luftwaffe, który miał za zadanie ochraniać rozbudowane przez Niemców lotnisko. Działał tu również prężny pluton ZWZ/AK placówki „Pelargonia”, który uczestniczył w wielu akcjach wywiadowczych, sabotażowych czy bojowych.

WIDACZ wieś o powierzchni ok. 155 ha została wydzielona ze wsi Targowiska Uchwałą Nr II/12/78 Gminnej Rady Narodowej w Miejscu Piastowym z dnia 29 marca 1978 r. Widacz został odrębnym sołectwem. W 1992 r. obszar miejscowości powiększono przez przyłączenie części obszaru wsi Wróblík Królewski z Gminy Rymanów (os. Kotówka). Na podstawie uchwały Nr XV/94/95 z dnia 28 grudnia 1995 r. Rady Gminy Miejsce Piastowe, od 1996 r. jest samodzielną wsią. Nieduży obszar leśny oddziela Widacz od Zalesia, będący pozostałością porastających ten teren lasów grądowych.

WROCANKA wieś o powierzchni ok. 593 ha, położona na prawym brzegu rzeki Jasiołki. Wieś mieści się na północny zachód od Miejsca Piastowego, od północy z Głowienką, od południa z Rogami, a od zachodu z Niżną Łąką. Nazwa miejscowości może pochodzić od słowa *wrota*, gdyż znajdowało się tutaj skrzyżowanie dróg handlowych, które prowadziły do Pilzna i Fryszta. Badania archeologiczne wskazują na ślady bytowania człowieka na terenie miejscowości, które pojawiły się w epoce brązu, wpływów rzymskich i wczesnym średniowieczu. Po raz pierwszy wzmianka na temat wsi pojawiła się w roku 1424, kiedy właścicielem jej był Scibor, a pierwszym odnotowanym sołtysem był Wojciech, który w dokumentach pojawia się w 1495 r. W XV wieku we Wrocance istniał dwór na skarpie (prawdopodobnie obronny), folwark, karczma i młyn. W XVI wieku wieś posiadała własny samorząd oraz sąd, który składał się z ławy przysięgłych na czele których stał wicesołtyś.

W 1657 r. Wrocanka została spalona przez węgierskie wojska Rakoczego, a potem przez wojska Szwedzkie. Wiele szkód powodowały zarazy i przemarsze wojsk rosyjskich. Dlatego ludność z tej miejscowości wspierała czynnie i ofiarnie konfederatów barskich, którzy walczyli w pobliskich Rogach, w Miejscu Piastowym oraz w Suchodole.

Po I rozbiorze Polski Wrocankę nabył Teofil Wojciech Załuski, były konfederat barski, a w późniejszym czasie ochmistrz carski Królestwa Galicji i Lodometrii. Kolejnymi właścicielami byli m. in. Gołaszewscy i Kozłowscy. Po I wojnie światowej wieś nie została bardzo zniszczona, natomiast w

1935 r. weszła do gminy zbiorowej w Miejscu Piastowym. Podczas II wojny światowej istniał we wsi pluton AK „Peralgonia”. W czasie frontu przez miejscowość przeszła 421 dywizja piechoty, na którym na prawym skrzydle walczył I Korpus Czechosłowacki. Wielu mieszkańców zginęło i zostało rannych, a wieś uległa częściowemu zniszczeniu.

ZALESIE sołectwo o powierzchni ok. 141 ha, jest przysiółkiem wsi Targowiska, który jest samodzielnym sołectwem od 1978 roku, natomiast teren został powiększony przez przyłączenie w 1998 roku przysiółka Kolonia z gminy Haczów. Potok Flusy oddziela Targowiska od Zalesia.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy ukształtowany jest w wyniku działalności człowieka i działania czynników naturalnych, który zawiera w sobie elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji. Krajobraz może być cennym elementem dziedzictwa oraz atutem gminy, zwłaszcza gdy zachowuje cenne walory przyrodnicze oraz tradycyjny pejzaż, a także gdy czytelna jest jego historyczna kompozycja.

Gmina Miejsce Piastowe położona jest w obrębie zlewni rzek Sanu i Wisłoki, które stanowią prawobrzeżne dopływy Wisły. Przez teren gminy przepływają rzeki Jasiołka, potok Lubatówka i potoki Iwonicki oraz Badoń, które zasilane są mniejszymi ciekami odprowadzającymi nadmiar wód opadowych i wody ze źródeł. Wschodnią część gminy odwadnia potok Lubatówka, a zachodnią – rzeka Jasiołka. Obie wspomniane cieki tworzą sieć wód powierzchniowych. W obrębie dolin Wisłoka i Jasiołki wydzielono obszar wymagający wysokiej ochrony. Ma to swoje uzasadnienie w fakcie, iż jest to zbiornik płytki, izolowany od powierzchni otworami słabo przepuszczalnymi. Istnienie w obrębie gminy obszaru o wysokiej ochronie wymaga ukierunkowanego gospodarowania na jego powierzchni. Podstawowym sposobem jest tworzenie obszarów chronionych (lasy ochronne, obszary ochrony wód powierzchniowych, parki krajobrazowe itp.). Najważniejsze czynniki determinujące klimat gminny to położenie geograficzne i ukształtowanie powierzchni. Na rozkład przestrzenny temperatury ma wpływ wysokość nad poziomem morza oraz położenie na obszarze Beskidu Niskiego. Obszar gminy Miejsce Piastowe położony jest na terenie pozostającym pod wpływem zarówno wilgotnych mas powietrza pochodzących z północy kraju, jak i suchych mas z głębi kontynentu euroazjatyckiego. Cała gmina znajduje się w strefie klimatu górskiego i podgórskiego. Wiosna zaczyna się o kilka tygodni wcześniej niż w Beskidzie Niskim, zaś zima zaczyna się kilka tygodni później. Przymrozki wiosenne należą do zjawisk bardzo częstych. Występują głównie w kwietniu i maju. Jesienne przymrozki rozpoczynają się zazwyczaj w pierwszej dekadzie października, ale niekiedy pojawiają się już w drugiej połowie września. W cieplej porze roku są one elementem najbardziej ograniczającym wegetację roślin. Wśród gleb gminy Miejsce Piastowe można wyróżnić zarówno gleby organiczne (należą do rzadkości), jak i mineralne. Gleby te są jednak w przeważającej mierze ciężkie i kwaśne. Na terenie gminy występują gleby średniodobre i średnie (III – IVa klasa użytków rolnych) o głębokim i dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwym nawilgoceniu. Lokalnie występują gleby słabe i naj słabsze (V i VI klasa użytków). W obrębie dolin znajdują się gleby brunatne wylugowane oraz mady i czarne ziemie właściwe – jednakże często zbyt wilgotne. Są one głównie zajęte przez użytki zielone. Tereny gminne należą do jednych z najmniej zalesionych obszarów w powiecie krośnieńskim. Na szatę roślinną obszarów gminnych składa się nie tylko roślinność naturalna i

wpółnaturalna, ale również tzw. synantropijna związana z wpływem człowieka na naturalne środowisko. Roślinność ta rozwija się bądź w postaci zbiorowisk towarzyszących roślinnym uprawom, bądź zbiorowisk towarzyszących osiedlom ludzkim, a także liniom komunikacyjnym i zakładom przemysłowym. Mała lesistość terenów gminy Miejsce Piastowe powoduje, że świat zwierzęcy nie jest licznie reprezentowany. Tutejsze okolice znajdują się w regionie przejściowym pomiędzy fauną południowo-wschodnio-europejską a środkowo – europejską.

Na przestrzeni wieków zmieniała się działalność człowieka, która miała wpływ na m.in. kształtowanie się krajobrazu kulturowego w gminie Miejsce Piastowe poprzez powstawanie nowych obiektów wiejskiej architektury. W obecnym krajobrazie dominują bryły starych oraz nowych kościołów oraz nowe przykłady architektury współczesnej. Budynki świeckie o charakterze mieszkalnym i gospodarczym są w każdej miejscowości gminy Miejsce Piastowe. Do dziś wiele układów ruralistycznych odbiega od wcześniejszego założenia. Nowe zabudowy nie stosują się do zastanego układu. W szeroko rozumiany krajobraz kulturowy wpisują się założenia dworsko-parkowe, które zakładane były według konkretnej myśli przewodniej, o czym świadczy odpowiednio komponowana zieleń. Kapliczki, figury przydrożne są nieodłącznymi elementami krajobrazu polskiego. Na terenie gminy, w każdej miejscowości zachowanych jest mnóstwo przykładów tzw. małej architektury.

Przez teren gminy przebiega Szlak Architektury Drewnianej, który zasięgiem obejmuje zabytkowe świątynie w Targowiskach, Rogach i Wrocance, a także międzynarodowy Szlak Świątyń Karpackich, który ciągnie się od Stropkova na Słowacji do Jaślik.

Dla miłośników rowerowych wycieczek, wytyczono Rogowski Szlak Rowerowy, na trasie którego można zobaczyć nie tylko panoramy okolicy ale i zabytkowe kapliczki i zachowane obiekty mieszkalnej architektury drewnianej.

Dodatkowo w krajobraz kulturowy wpisują się zachowane elementy nieczynnych dziś kopalń ropy naftowej, którą zaczęto wydobywać na tych terenach końcem XIX wieku a także linii kolejowe wybudowane w XIX wieku przez władze austriackie.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Zgodnie z ustawą zabytek nieruchomy to nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości, jej część lub zespół kilku nieruchomości, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, posiadające wartość historyczną, artystyczną lub naukową, których zachowanie leży w interesie społecznym.

Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miejsce Piastowe obejmują, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obiekty wpisane i niewpisane do rejestru zabytków. Na terenie gminy Miejsce Piastowe zewidencjonowano 131 zabytków nieruchomych o charakterze zabytkowym oraz 155 stanowisk archeologicznych.

Poniżej przedstawiono opis najcenniejszych zabytków z terenu gminy Miejsce Piastowe.

- **Zespół kościelno-plebański w Miejscu Piastowym tworzą obiekty kościoła i plebanii. Kościół Parafialny rzymskokatolicki pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny i bł. Jakuba Strzemię (Strepa)** zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części wsi, przy głównej drodze do Dukli, 200 m od skrzyżowania dróg Krosno-Sanok i Rzeszów – Barwinek. Jest to budowla w stylu neogotyckim, jednonawowa z transeptem, usytuowana na wzniesieniu, która częściowo zachowuje owalny obrys utrwalony przez przebieg ulicy Starowiejskiej, która stanowiła niegdyś

główny trakt komunikacyjny dawnej wsi. Obecnie istniejący kościół jest drugą świątynią, która stanęła w miejscu wcześniejszego drewnianego kościoła. Pierwsza wzmianka o kościele znajduje się w aktach grodzkich i ziemskich i jest datowana na 1417 rok. W 1636 roku zapisów w księgach parafialnych wynika iż kościół był drewniany, kryty gontem, był niewielkich rozmiarów i miał ciekawe położenie. W 1862 roku proboszczem kościoła pw. Nawiedzenia NMP został ks. Józef Karpiński, który rozpoczął zbiórkę ofiar na budowę nowego murowanego kościoła gdyż wówczas kościół był za mały dla parafii i groził zawaleniem. Kamień węgielny pod budowę świątyni w roku 1886 poświęcił proboszcz ks. Jan Samocki. Wykonawcą projektu świątyni oraz jego budowę kierował krakowski architekt Sławomir Odrzywolski. Nowy kościół został skierowany na zachód, a główne wejście mieściło się od strony ulicy prowadzącej do Dukli. Kolatorem świątyni był Jan z Trzecieża Trzeciecki, syn Tytusa Trzecieckiego, który sprowadził z Turynu ks. Bronisława Markiewicza, który był założycielem Zgromadzeń św. Michała Archaniola (Michalitów i Michalitek) i objął w 1892 parafię. W dniu 2 lipca tego samego roku konsekrowano świątynię. Świątynia została uszkodzona w czasie obu wojen światowych. W czasie działań wojennych w 1914 r. doszło do częściowego uszkodzenia wieży i krzyża. Podczas ofensywy wojsk sowieckich w 1944 roku ponownie uszkodzono wieżę oraz okna. Ucierpiały wtedy witraże. W latach 1945–1946, po zakończeniu wojny kościół był remontowany. W kolejnych latach przeprowadzono prace remontowe polegające na: wymianie więźby dachowej, założeniu rynien, wykonaniu izolacji pionowej oraz opaski betonowej wokół kościoła. W 1972 r. malarz Stanisław Jakubczyk z Krakowa wykonał nową polichromię, na ścianach powstały kompozycje mozaikowe ze szkła barwnego. Ściany kaplicy Matki Boskiej Częstochowskiej zostały pokryte barwną mozaiką. W prezbiterium płytami marmurowymi wyłożono posadzkę i stopnie, natomiast na ambone wykonano schody metalowe ażurowe z wejściem od zakrystii. W latach 1978-1992 przeprowadzono odwodnienie i wykonano instalację burzową. Na wzór pierwotnych wykonano nowe wejściowe drzwi do kościoła, z przedsionka do nawy, na chór i do zakrystii oraz skarbczyka. Położono również ołtarze. W kolejnych latach położono płytki ceramiczne oraz wykonano podest i stopnie ołtarzy bocznych. **Plebania rzymskokatolicka w Miejscu Piastowym** powstała w 1893 r., zlokalizowana jest w południowo-zachodniej części wsi, przy ul. Dukielskiej, naprzeciw kościoła pw. Nawiedzenia NMP i bł. Jakuba Strzemińczyka. Obecnie jest to druga plebania, stara już dziś nieistniejąca stała głębiej. Budynek powstał z inicjatywy bł. Bronisława Markiewicza, z powodu braku miejsca dla ciągle rosnącej liczby sierot, część została przekształcona w placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Plebania posiada ceglane mury, kamienny cokół oraz dwuspadowy dach pokryty dachówką i nawiązuje do estetyki kościoła i budynku szkoły. Jest budynkiem parterowym, podpiwniczonym, założonym na rzucie prostokąta i urozmaiconym niewielkim gankiem znajdującym się od strony frontowej oraz podobnym gankiem usytuowanym od strony południowo-wschodniej. Budynek plebanii charakteryzuje się zwartą i prostą bryłą. Ceglana elewację obiega gzyms cokołowy oraz gzyms wieńczący, w układzie pasowym. Naroża budynku ujęte są wypukłym boniowaniem, natomiast otwory okienne w kształcie prostokąta oraz otwór wejściowy, zakończone są łukiem odcinkowym;

- Zespół kościelno-klasztorny OO. Michalitów, wraz z zabudowaniami szkolnymi w Miejscu Piastowym, który tworzą: kościół, klasztor oraz trzy budynki szkolne: szkoła rzemiosł, warsztaty i Niższe Seminarium Duchowne. **Kościół klasztorny OO. Michalitów pw. MB Królowej Polski i św. Michała Archaniola** mieści się na południowym krańcu wsi, ok. 350 m od skrzyżowania dróg Krosno-Sanok i Rzeszów-Barwinek, we wschodnim paśmie zabudowy przy drodze do Sanoka, powstał w latach 1931-1935, usytuowany na tzw. Górcie. Teren ten został przeznaczony w latach

90-tych XIX wieku przez Jana Trzecieckiego pod budowę zakładu wychowawczego „Wstrzemięźliwość i Praca” ks. Bronisława Markiewicza, jako załączka przyszłego zgromadzenia. Kościół położony jest na obszernej parceli, na której znajduje się zespół zabudowań klasztornych, szkolnych, warsztatowych i gospodarczych oraz małej architektury stanowiącej oprawę miejsca pielgrzymkowego. Wiosną 1931 roku rozpoczęto prace związane z budową kaplicy w miejscu, które wskazał ks. Bronisław Markiewicz. Projekt kaplicy wykonał architekt Jan Sas– Zubrzycki z Politechniki Lwowskiej i kierował jej budową do samego końca. Wykonawcą kaplicy był mistrz murarski Paweł Sokołowski z Krakowa, natomiast głównym fundatorem był ks. Franciszek Kołodziej oraz ks. Walenty Michulek, ks. Walenty Chrobak i inni. Kościół-kaplica pw. Niepokalanej Królowej Polski i św. Michała Archanioła został poświęcony 2 maja 1935 roku przez biskupa Franciszka Barde. W ołtarzu głównym została umieszczona drewniana figura z 1896 roku, która wykonana według wskazań ks. Bronisława Markiewicza. Natomiast w roku 1944 artysta Brzeziński ze Lwowa sporządził projekt wystroju wnętrza tj. zaprojektował w ołtarzach przedstawienie św. Michała Archanioła, Najświętsze Serce Pana Jezusa, św. Józefa, św. Jana Bosko, a także ambonę i balustradę w prezbiterium. W dniu 29 czerwca 1972 roku obiekt został konsekrowany przez biskupa Ignacego Tokarczuka. Budynek fasadą zwrócony jest ulicy, od której prowadzona jest droga dojazdowa. W przyziemiu zaprojektowana została nieduża sala teatralna z widownią, sceną i podsceniem. Pomieszczenie na piętrze spełniało funkcję kaplicy. W wystroju zewnętrznym Jan Sas-Zubrzycki nawiązał do słowiańskich i polskich tradycji poprzez zastosowanie w budynku zdwojonych okien z pojedynczym łukiem, oraz podcienia. W ceglane mury architekt wkomponował elementy kamienne z piaskowca. Górne fragmenty wież oraz tambur są otynkowane. Na polecenie zlecniodawcy podczas budowy wprowadzono kilka zmian. Kaplicę wydłużono o jedno przęsło, co skutkowało rezygnacją z dwóch wież w tylnej części kaplicy, zamiast oculusów (w wieży) zastosowano biforia, nie wybudowano podcieni, oraz zwiększono liczbę stopni w schodach od front. Elewacja jest o zróżnicowanej fakturze: ceglanej, kamiennej i tynkowanej. Do prezbiterium symetrycznie przylegają kwadratowe kaplica i zakrystia z przedsionkiem. Korpus posiada trzy nawy, założony jest na kwadracie o centralnej kompozycji z dominującą pośrodku kopułą. Kopuła umieszczona jest na cylindrycznym bębnie wspartym na pendentywach. Na obszerny taras prowadzą schody o szerokości nawy głównej. Kościół posiada dwuwieżową fasadę oraz centralną kopułę. Korpus nawowy i prezbiterium są równej wysokości murów, natomiast kaplica i zakrystia mają mury niższe i przykrywają je dachy pulpitowe. Błogosławiony Bronisław Markiewicz zawsze marzył o prawdziwej kaplicy zakładowej, która byłby dedykowana Matce Bożej Królowej Korony Polski. Pragnienie ks. Markiewicza zrealizowali jego duchowi synowie: w latach 1931-1935 na miejscyckim wzgórzu powstał kościół zakonny pod wezwaniem Matki Bożej Królowej Polski i św. Michała Archanioła, który został poświęcony w 1935 roku, a konsekrowany w 1972. Podczas jednej z pielgrzymek do naszej Ojczyzny, w roku 1997, przybył do Miejsca Piastowego papież Jan Paweł II. Na frontonie kościoła widniały słowa przepowiedni Anioła Stróża Polski, zapamiętane i uwiecznione drukiem przez ks. Bronisława Markiewicza: „*Polacy! Najwyżej Pan Bóg was wyniesie, kiedy dacie światu wielkiego papieża*”. Dziesięć lat później, w dniu 4 czerwca 2007 roku, metropolita przemyski abp Józef Michalik, wydał dekret, który podniósł kościół do rangi **SANKTUARIUM ŚW. MICHAŁA ARCHANIOŁA I BŁ. BRONISŁAWA MARKIEWICZA**;

- **Klasztor OO. Michalitów – Dom Macierzysty pw. Św. Michała Archanioła i Bł. Bronisława Markiewicza** - budynek prezentuje cechy klasycystyczne, o skromny programie stylowym. Budowę klasztoru rozpoczęto w 1898 roku, jako domu zakładowego „Towarzystwa

Powściągliwość i Praca”, założonego przez ks. Bronisława Markiewicza, w celu wychowania i nauczania ubogiej młodzieży z pobliskich okolic. Pierwszy drewniany dom zakładowy został zbudowany w 1897 roku na tzw. „Winnej Górze”, terenie przekazanym przez Jana Trzecieckiego. Na wiosnę 1898 roku dokupiono w tym miejscu dwa morgi gruntu i rozpoczęto budowę nowego, trzypiętrowego budynku murowanego. Przy budowie pracowali wychowankowie. W 1899 roku w budynku urządzono kaplicę, budowę zaś zakończono w 1905 roku. Zamieszkali tu wychowankowie, a później także księża. W latach 1931-1935 do północno-wschodniej elewacji klasztoru dobudowano kościół, który połączony został z klasztorem na poziomie jego parteru. W 1939 roku, po przejęciu budynku przez Wehrmacht, w klasztorze urządzono szpital; w czasie okupacji w klasztorze mieścił się punkt przerzutowy osób udających się za granicę, a także tajna radiostacja. W 1944 roku w budynku urządzono szpital dla żołnierzy radzieckich. Budynek ucierpiał podczas działań II wojny światowej; zniszczona została południowa część budynku, klatka schodowa, częściowo zawalił się dach oraz stropy. Budynek usytuowany jest w sąsiedztwie kościoła i znajduje się na terenie opadającym w kierunku południowo-wschodnim, niemal równoległe do drogi, fasadą do niej zwrócony. Klasztor wybudowany jest z cegły ceramicznej, o ścianach obustronnie tynkowanych. Założony został na rzucie wydłużonego prostokąta, z ryzalitem klatki schodowej przy tylnej elewacji, na osi środkowej. Główne wejście do budynku znajduje się w elewacji zachodniej, poprzedzone jest schodami. Układ wewnątrz jest dwutraktowy, z korytarzem pośrodku, sześciosiowy. Na osi środkowej umieszczona jest sień oraz w tylnym trakcie klatka schodowa. Ten ciąg pomieszczeń przecięty jest poprzecznie na całej długości budynku korytarzem prowadzącym do pomieszczeń znajdujących się po obu jego stronach. Budynek jest trzypiętrowy, podpiwniczony z pomieszczeniami suteryn, oraz poddaszem. Zwartą bryłę przykrywa czterospadowy dach, z długą kalenicą. Elewacje są gładko tynkowane, pozbawione dekoracji architektonicznych. Ściany obiega gzyms koronujący profilowany; w dolnej partii ściany ujęte są nieznacznie wysuniętym przed lico cokołem z nieregularnych ciosów kamiennych. **Budynki szkolne** powstały w latach 1905-1909 w pobliżu klasztoru OO. Michalitów, które zostały przeznaczone na szkołę rzemiosł i warsztaty. Usytuowane są na południe od klasztoru przylegają do siebie krótszymi bokami, ustawione prostopadłe do w stosunku do drogi Krosno-Sanok. Pod koniec 1909 roku budynek był już na tyle urządzony, że zaczęto przenosić warsztaty i prowadzić tam zajęcia. Znalazły się tam: obszerna ślusarnia i kuźnia, stolarnia, koszykarnia, młyn motorowy dla użytku zakładu i okolicy, warsztat szewski i krawiecki, warsztat skórzanej i introligarnia. Od 1910 roku w budynku warsztatów mieściła się drukarnia, a obecnie jest tu Michalicki Zespół Szkół Ponadpodstawowych. **Szkoła rzemiosł** wybudowana w latach 1905-1909, jest przylega od wschodu do budynku warsztatów. W części zachodniej jest to obiekt założony na rzucie prostokąta, czterokondygnacyjny, przykryty dachem dwuspadowym. Część wschodnia budynku jest trójkondygnacyjna, przykryta dachem dwuspadowym prostopadłym do dachu części zachodniej. Do południowo-wschodniego narożnika budynku przylega czworoboczna, czterokondygnacyjna wieża, zwieńczona attyką. Elewacje budynku są gładko tynkowane, wielosiowe. Ściany rozczłonkowane są poziomo gzymsami, płaskimi kordonowymi i mocno profilowanym wieńczącym. Wieża posiada podobny układ elewacji, jak cały budynek; jednak jej okna są zwieńczone półkoliście, zaś powyżej gzymsu koronującego znajduje się attyka o zdobieniach w formie galerii arkadkowych i z ażurową balustradą wieńczącą. **Warsztaty** to budynek przylegający do zachodniej ściany szkoły rzemiosł. Założony jest na rzucie mocno wydłużonego prostokąta; jest dwukondygnacyjny, przykryty dachem dwuspadowym. Budynek jest murowany, o elewacjach licowanych cegłą. Jego elewacja frontowa jest

wieloosiowa, z gzymsem kordonowym i wieńczącym. Osie elewacji wyznaczają otwory okienne, które posiadają prostokątne wykroje, niektóre są zamknięte od góry odcinkowo. Wszystkie otwory okienne ujęte są od dołu prostym ceglany parapetem, wystającym przed lico ściany. Otwory okienne i drzwiowe od góry ujmują odcinkowe nadproża. **Budynek Niższego Seminarium Duchownego** powstał w roku 1955, usytuowany jest przy alei wjazdowej do kościoła, na zachód od niego, nieopodal drogi Krosno-Sanok. Jest to obiekt modernistyczny, powstały około 1955 roku. Założony jest na planie prostokąta z czworobocznym ryzalitem od południowej strony. Budynek w głównej części przykryty jest dachem czterospadowym, zaś w części ryzalitu dachem trójspadowym. Obiekt jest murowany, trójkondygnacyjny, z użytkowym poddaszem. Elewacje jego są gładko tynkowane, pozbawione detalu architektonicznego: są symetryczne, rozczłonkowane rzędami kwadratowych i prostokątnych okien;

- **Klasztor Zgromadzenia Sióstr Św. Michała Archanioła** - zabudowania klasztorne stanowią: zabytkowy budynek klasztoru oraz współczesną jego dobudówkę i takie budynki gospodarcze. Po prawej stronie drogi wiodącej z Krosna do Iwonicza i Rymanowa, na skraju miejscowości Miejsce Piastowe, w głębi ogrodu, stoją zabudowania należące do Zgromadzenia Sióstr św. Michała Archanioła. Bliżej drogi stoi duży dwupiętrowy dom z czerwonej cegły, wybudowany przez siostry w latach 1920-1925, a rozbudowany w latach 1982-1986. Matka przełożona Anna Kaworek zmobilizowała siostry do kupna gruntu pod budowę. Siostry oddały na ten cel swoje posagi oraz w 1910 roku zorganizowały kwestę, na którą otrzymały pozwolenie od władz rządowych. W 1911 roku matka Anna kupiła u Urszuli Trzeciekiej pięć morgów ziemi i zaczęła gromadzić materiał budowlany. Faktycznie zakupu dokonała matka Anna i siostry, natomiast formalnie ks. Markiewicz, intabulując kupiony grunt na Towarzystwo Powściągliwości i Pracy. Dopiero w 1926 roku ks. Jan Latusek dokonał przelewu własności na siostry, figurujące wówczas jako Stowarzyszenie Niewiast im. ks. Bronisława Markiewicza. Inżynier Sikorski z Krosna wykonał plan domu, który miał być równocześnie klasztorem dla sióstr i domem wychowawczym dla ubogich dziewcząt. Przed pierwszą wojną światową założono fundamenty. W latach 1914-1918 prace nad nowym domem stanęły, lecz zaraz po wojnie matka Anna zaczęła zbierać fundusze na budowę domu, którą to zakończono poświęceniem kaplicy w dniu 29 września 1925 roku. Obiekt założony jest na prostokątnym rzucie, z niewielkim prostokątnym ryzalitem przy północnej części ściany zachodniej oraz z pięcioboczną kaplicą przy zachodniej części ściany południowej. Klasztor jest murowany, dwupiętrowy, podpiwniczony, z użytkowym poddaszem. Posiada zwartą bryłę, przykrytą wielopołaciowym dachem z kalenicą na różnych wysokościach. Część centralną klasztoru przykrywa dach czterospadowy, z facjatami; nad ryzalitem dach jest trójpołaciowy, zaś nad kaplicą pięciopołaciowy. Ceglany budynek wsparty jest na kamiennym cokole, w którym znajdują się okna suterenu. Elewacje mają ceglane lico, z kamiennym detalem w formie odcinkowych nadproży nad niektórymi oknami i daszków na przyporach. Elewacja frontowa jest trójprzęsłowa, jedenastoosiowa. Szczyty facjat są tynkowane i malowane w kolorze ceglany. Pięcioboczna kaplica ujęta jest dwustopniowymi szkarpami na narożach. Wszystkie elewacje zwieńczone są profilowanym gzymsem koronującym. W ścianie południowej klasztoru oraz ścianach kaplicy znajdują się blendy okienne, wypełnione wątkiem ceglany. Blendy w kaplicy mają kształt prostokątów, zwieńczonych ostrołukowo;
- **Zespół kościelny w Rogach** tworzą drewniany kościół pw. św. Bartłomieja w Rogach oraz teren dawnego cmentarza przykościelnego. Pierwsze wzmianki dot. powstania świątyni sięgają XV w. Kościół ufundowany przez Kazimierza Wielkiego, jako drewniana budowla nie mógł pełnić funkcji obronnych, dlatego też został zniszczony poprzez liczne najazdy hord tatarskich i

węgierskich. Drugi obecny kościół parafialny pw. św. Bartłomieja w Rogach wzniesiony został prawdopodobnie w 1600 roku, przy wykorzystaniu elementów z poprzedniej budowli. Konsekracji dokonał biskup Maciej Pstrokoński w dniu 28 września 1603 r. Początkiem XVIII wieku dobudowane zostało prezbiterium, w miejsce drewnianej, murowaną zakrystię ze skarbczykiem na piętrze. Dzięki staraniom proboszcza Walentego Żelezińskiego w 1756 roku kościół odremontowano. Wykonano nową polichromię oraz powiększono okna. W latach 1886-1888 świątynia została gruntownie przebudowana. Zmieniono konstrukcję dachu i sygnaturki, wybudowano nową wieżę wzorowaną najprawdopodobniej na poprzedniej, przedłużono nawę a do jej południowej ściany dobudowano kuchnię. Pracami kierował majster ciesielski Franciszek Ukleja z Wietrzna. W 1888 r. wykonano również polichromię w nawie wykonaną przez Michała Hornialkiewicza. Ważną zmianą w 1908 r. było nałożenie na gonty dachowe blachy cynkowej. W 1931 roku Włodzimierz Lisowski z Sanoka wykonał polichromię w prezbiterium. Uroczyste zawieszenie nowych dzwonów miało miejsce w 1934 roku. Największy dzwon o imieniu patrona Polski św. Stanisława ważył 617 kg, a jego fundatorem był rząd Drugiej Rzeczypospolitej. Po wybuchu II wojny światowej dzwony zostały zdjęte z wieży i zakopane w ziemi. Ponownie umieszczono je na wieży po zakończeniu wojny. Świątynia jest trójdzielna, konstrukcji zrębowej. Prezbiterium jest mniejsze od nawy, zamknięte trójboczne, z zakrystią ze skarbczykiem, murowaną i otynkowaną od strony północnej. Wieża jest konstrukcji słupowo-ramowej, o ścianach pochyłych ku górze, z izbicą zwieńczoną baniastym hełmem o kruchłą w przyziemiu. Dach jest kryty blachą dwukalenicowy, z sześcioboczną wieżyczką na sygnaturkę zwieńczoną baniastym hełmem z latarnią i cebulastą kopułką. Ściany wzmocnione są od zewnątrz i wewnątrz lisicami, od zewnątrz oszalowane są pionowo deskami. Wnętrze kościoła przykrywają stopy płaskie z fasetą, w zakrystii sklepienie kolebkowe na gurtach. Teren dawnego **cmentarza rzymskokatolickiego przykościelnego** znajduje się po prawej stronie drogi Rogi-Iwonicz, na lekkim wzniesieniu, wokół kościoła, w granicach jego ogrodzenia. Założony na planie koła, z centralnie usytuowanym kościołem, otoczony szpalerem drzew. Cmentarz związany jest z kościołem parafialnym pw. św. Bartłomieja Apostoła, gdzie od XIV wieku dokonywano pochówków. Obecnie ograniczony jest do obejścia dawnego kościoła parafialnego;

- Zespół kościelno-plebański w Targowiskach tworzą: drewniany kościół, plebania oraz teren dawnego cmentarza przykościelnego. **Kościół parafialny pw. św. Małgorzaty** – położony w centrum wsi, tuż przy lokalnej drodze wiejskiej. Pierwotny kościół parafialny w Targowiskach konsekrowany został w 1461 r., wybudowany dzięki staraniom Piotra Smolnickiego na terenie poprzedniej, prawdopodobnie spalonej świątyni. W XVI wieku zamieniony został na zbór kalwiński. Od 1600 r. ponownie oddano go katolikom. W latach 1736-1740 ówczesny właściciel Targowisk Antoni Baranowski na miejscu starego kościoła wybudował nowy, który w roku 1746 został konsekrowany przez biskupa przemyskiego Wacława Sierakowskiego. W 1873 roku od strony północnej świątyni dobudowana została kaplica Serca Pana Jezusa, na zewnątrz pobita gontem a w 1895 r. kościół został przedłużony ku zachodowi. W 1897 roku artysta malarz z Rzeszowa - Jan Tabiński wykonał polichromię figuralną malowaną w prezbiterium i nawie, która została dwukrotnie przemalowana w 1928 r. i 1952 r. przez malarza Władysława Lisowskiego. Starą drewnianą świątynię, w latach 1982-1990 podniesiono i całkowicie odrestaurowano przez Alicję i Stanisława Sęk z Przemyśla oraz w znacznej mierze dzięki ofiarom i pracom parafian. Do roku 1962 na osi fasady kościoła znajdowała się dzwonnica o konstrukcji słupowej, której pozostałości po pożarze rozebrano. Obecnie od strony południowej usytuowana jest murowana dzwonnica typu parawanowego, a w sąsiednim otoczeniu placu kościelnego znajdują się

zabudowania plebańskie tj. stara i nowa plebania, budynek gospodarczy. Prezbiterium i nawa są tej samej wysokości, nakryte oddzielnymi dachami dwuspadowymi. W dachu nawy umieszczono wieżyczkę na sygnaturkę z latarnią zwieńczoną cebulastą kopułką. Kaplica i kruchty nakryte są dachami dwuspadowymi zaś zakrystia dachem pulpitowym. Pokrycie dachów stanowi blacha. Otwory okienne są prostokątne, zamknięte łukiem odcinkowym. Wnętrze prezbiterium i nawy są tej samej wysokości, przykryte płaskim stropem z fasetą (w nawie i kaplicy), z zaskrzynieniami (w nawie). Wyposażenie kościoła jest bardzo bogate, pochodzące z różnych epok od XVI do XIX w. Ołtarz główny, późnobarokowy pochodzi z ok. 1750 r. uzupełniony i częściowo przekształcony w 1898 r. przez Józefa Aszklara, rzeźbiarza z Lubatowej. W jego głównym polu rokokowa rzeźba Ukrzyżowanego z IV ćw. XVIII w., na zasuwie obraz Ostatnia Wieczerza, a w zwieńczeniu wizerunek św. Małgorzaty. Nawę od prezbiterium oddziela płaskorzeźbiona balustrada z II poł. XVII w. (pochodząca z nieistniejącego kościoła jezuitów w Krośnie). Dwa ołtarze boczne z ok. 1750 r., uzupełnione w 1898 r. (w polu głównym ołtarza po prawej stronie zachował się XVII-wieczny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem w typie obrazu Santa Maria Maggiore, pochodzący ze starego kościoła). Na belce tęczowej Grupa Pasji z ok. poł. XVIII w. Ambona późnobarokowa z ornamentami w stylu regencji. Neogotycka chrzcielnica z ok. 1900 r. wzorowana we wcześniejszej gotyckiej, w kształcie kielicha z czarą zdobioną herbami, przykrytą rokokową pokrywą z ok. 1770 r., zwieńczoną rzeźbą Chrztu Chrystusa także pochodzi z nieistniejącego kościoła jezuitów w Krośnie. Liczne rzeźby (m.in. rokokowe krucyfiksy), obrazy z XVIII-XIX w., epitafia. **Plebania przy kościele rzymskokatolickim parafii pw. św. Małgorzaty** - plebania wchodzi w skład zabudowań kościoła w Targowiskach, położona w pn. części wsi. Budynek plebanii został wybudowany w 1888 r. na terenie wcześniejszej drewnianej plebanii z połowy XIX wieku. Plan obiektu wykonał budowniczy z Przemyśla – Zajączkowski, natomiast prace murarskie wykonywał majster Antoni Cetnarski oraz Józef Cetnarski z Rymanowa. Za prace ciesielskie odpowiedzialny był majster Wojciech Jurasz z Targowisk. Podczas budowy kilkakrotnie były zmieniane plany budowlane. Stolarz Jan Jakiel pochodzący z Targowisk wykonał podłogi, a malarz Moriz Polaner z Jasła pomalował wszystkie pokoje. Plebania została poświęcona w dniu 26 września 1889 roku przez ks. dziekana Ludwika Jastrzębskiego. W 1906 roku według projektu budowniczego W. Sikorskiego z Krosna, położono blachę na gonty, dobudowano werandę, a pod nią piwnicę. Budynek plebanii był przestrzennym obiektem z pomieszczeniami mieszkalnymi, pokojem przyjęć, z widokiem przez werandę na ogród, kuchnią, spiżarnią i jadalnią. Obiekt zamieszkały był do 1994 r., a później udostępniony dla młodzieży i innych grup parafialnych. **Teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego w Targowiskach** – umiejscowiony został w centrum wsi według tradycji, koło zabytkowego kościoła pw. św. Małgorzaty. Cmentarz istniał tu do końca XVIII w. bądź początku XIX w. Charakter rozplanowania cmentarza – jednoprzestrzenny, na planie prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami, w centrum usytuowany jest kościół;

- **Zespół kościelno-plebański we Wrocance** - kościół parafialny we Wrocance zlokalizowany jest w środkowej części wsi, w odległości ok. 200 m od drogi wiejskiej, mieści się na dość wysokiej skarpie zachodniego brzegu rzeki Jasiołki. W sąsiedztwie świątyni stoi murowana dzwonnica i kostnica, a jej teren otoczony jest starymi drzewami, głównie jesionami. Kościół wybudowano w 1770 roku z fundacji parafian i proboszcza ks. Tomasza Boczarskiego. Świątynia została rozbudowana w 1886 r. o neogotycką kaplicę św. Rozalii i dwiema kruchtami. Wykonano również nową, neogotycką polichromię we wnętrzu. W czasie I i II wojny światowej kościół został mocno uszkodzony, po czym został przeznaczony do rozbiórki. W l. 60. XX w. świątynia była w katastrofalnym stanie, jednak mimo to została poddana gruntownemu remontowi. Do

rekonstrukcji kościoła przystąpiono w 1963 r. W czasie trwających do 1970 r. prac wymieniono belki ścian zrębowych, przemurowano ściany zakrystii, pracom konserwatorskim poddano także wyposażenie ruchome kościoła. Budowla jest orientowana, konstrukcji zrębowej, wsparta na kamiennej podmurówce. Prezbiterium jest na rzucie prostokąta, jest mniejsze od nawy, zamknięte trójboczne, od północy przylega murowana kamienna zakrystia piętrowa. Od frontu znajduje się kuchta szerokości nawy, o konstrukcji słupowej. Druga kuchta znajduje się na północy i jest wielkości całej długości nawy. Zamknięta jest ona prostokątnie i zwieńczona trójkątnym szczytem. Dachy kościoła są dwuspadowe o kalenicach na różnym poziomie. Nad zakrystią dach jest czterospadowy, nad północną kruchtą dach jest pulpitowy. Wszystkie dachy kryte są gontem; nad nawą znajduje się sześcioboczna wieżyczka na sygnaturkę, zwieńczona stożkowym hełmem z latarnią. Pod okapami dachów znajdują się profilowane gzymsy, więźba dachowa jest storczykowa. Ściany zewnętrzne osłonięte są gontem. Otwory okienne są zróżnicowane: prostokątne w prezbiterium i nawie, ośmioboczne we wschodniej ścianie prezbiterium, w zakrystii i skarbcu zamknięte są łukiem segmentowym, a w kaplicy i kruchcie północnej mają ostrołukowe wykroje. W nawie i prezbiterium znajdują się płaskie stropy z fasetą (sklepienie zwierciadlane).

Dzwonnica powstała w pierwszej połowie XIX wieku, usytuowana jest na północ od kościoła, pierwotnie znajdowała się w ciągu kamiennego ogrodzenia kościelnego, dziś niezachowanego. Jest to obiekt murowany w dolnej partii kamienia, a część od cokołu wykonana jest z cegły. Konstrukcja dzwonnicy jest trójprześłowa, z przeszłami sklepieniami łukiem pełnym. Korona muru zakończona jest również profilowanym gzymsem, ponad którym znajduje się uskokowy szczyt z żelaznym, kutym krzyżem. Szczyt muru pokryty jest dachówką. Powierzchnia muru pokryta jest tynkiem wapiennym, na dwóch środkowych filarach widoczne są metalowe ścięgna wsparte na betonowych przyporach, wykonane w okresie międzywojennym. **Kostnica** usytuowana jest na południe od kościoła, pierwotnie znajdowała się w ciągu kamiennego ogrodzenia kościelnego, dziś niezachowanego. Kostnica pochodzi z lat pierwszej połowy XIX wieku. Jest to niski budynek parterowy, murowany z kamienia. Kryty jest dachem czterospadowym wspartym na wysuniętych belkach stropowych. Dach pokryty jest gontem. Powierzchnia zewnętrzna muru pierwotnie pokryta była tynkiem wapiennym, który zachowany jest fragmentarycznie. Na ścianie wschodniej widoczny jest prostokątny otwór okienny bez stolarki, a w ścianie północnej znajdują się drzwi jednoskrzydłowe wykonane z prostych desek, zamocowane na kutyh zawiasach. **Teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego.** Początki cmentarza rzymskokatolickiego we Wrocance związane są z kościołem parafialnym pw. Wszystkich Świętych, wokół którego dokonywano pochówków od ostatniej dekady XV wieku. Obecnie teren dawnego cmentarza ograniczony jest do obejścia dawnego kościoła parafialnego, zamyka się w obrysie nieregularnego wielokąta, w jego centrum usytuowana jest świątynia, zaś granicę wytycza ogrodzenie wraz ze szpalerem drzew. Na terenie cmentarza nie ma już zachowanych nagrobków;

- **Kaplica mszalna pw. św. Rozalii** powstała w 1863 r. we Wrocance, położona na skraju wsi przy lokalnej drodze z Wrocanki do Miejsca Piastowego, ok. 2 km na pd.-wsch. od kościoła parafialnego. Usytuowana jest pośrodku obszernej, regularnej działki, o kształcie zbliżonym do prostokąta, porośniętym gęstym drzewostanem, z przewagą brzoź. Powstanie kaplicy św. Rozalii we Wrocance związane jest ściśle z kilkunastowieczną tradycją kultu tej świętej na terenie wsi. Początkowo kult ten ogniskował się wokół ołtarza poświęconego świętej, w kościele, jednak od roku 1862, kiedy to za sprawą św. Rozalii miał dokonać się cud uzdrowienia chromego, postanowiono wznieść ku jej czci oddzielną kaplicę. Budowę obecnej kaplicy ukończono w roku 1863, a wkrótce potem stała się ona celem pielgrzymek okolicznej ludności. Dobry poziom artystyczny kaplicy, charakteryzujący się bogatym kamiennym detalem o cechach neogotyckich, wskazuje na udział w budowie wykwalifikowanego warsztatu wielkomiejskiego. W wyniku działań wojennych w 1944 r. kaplica uległa częściowemu zniszczeniu, spowodowanemu ostrzałem

z broni maszynowej. Odrestaurowana w II poł. lat 40-tych, przy czym skupiono się na pracach zabezpieczających. Kolejny raz remontowana w 1978 r. Wtedy to elewacje kaplicy pokryto grubą warstwą tynku cementowo-wapiennego, uporządkowano wnętrze oraz doprowadzono instalację elektryczną. Przy kaplicy znajduje się mogiła z II wojny światowej, w której pochowano ciała dwóch mężczyzn Stanisława Steca oraz Jana Dróbka. Pewnego dnia partyzanci ukradli zebrane pieniądze za podatki, które Organista (pełniący funkcję sekretarza) miał oddać Niemcom. Pełniący wartę Stanisław i Jan nic o tym fakcie nie wiedzieli. Zostali rozstrzelani przez Niemców za źle pełnioną służbę i pochowani niedaleko kaplicy, gdyż nie pozwolono ich pogrzebać na cmentarzu. W pobliżu kaplicy św. Rozalii znajduje się również studzienka-źródełko z niewielką kapliczką, gdzie woda posiada moc uzdrawiającą. Po wodę chodzą ludzie, gdy różne problemy, tragedie, a szczególnie choroby dotyczą ich samych lub kogoś z rodziny. Z przekazów ludowych zachowało się przekonanie, że źródło to wytrysło spod pług oracza. Po wodę przybywają także potrzebujący z innych miejscowości. Szczególnie jest to widoczne w dniu odpustu - 4 września;

- **Kaplica grobowa Gołaszewskich pw. Pana Jezusa Ukrzyżowanego** pochodzi z 1895 roku, wybudowana dzięki nakładom Marii z Załuskich Gołaszewskiej. Poświęcona została 16 sierpnia 1896 roku przez proboszcza ks. Mateusza Sosa. Pełniła funkcję rodowej kaplicy, pochowano w niej czternastu członków rodziny Gołaszewskich. Tablice epitafijne nie zachowały się do dnia dzisiejszego, obecnie kaplica służy jako kaplica cmentarna;
- **Cmentarz rzymskokatolicki w Targowiskach** – założony został pomiędzy 1783 a 1825 rokiem, zlokalizowany przy jednej z głównych dróg wychodzących z wsi Targowiska. Otoczony z trzech stron przez dworskie pola, co oznacza, że teren na jego założenie został nabyty od właścicieli Targowisk. Najstarsza część cmentarza zajmuje środek istniejącego obecnie cmentarza (od strony południowej). Miejsce pochówku w XIX wieku było zaznaczone tylko kopczykiem ziemi z wbitym drewnianym krzyżem. Pod koniec XIX wieku zaczęto stawiać na grobach kamienne nagrobki, które zachowały się po dzień dzisiejszy. W 1895 roku kiedy dziedzicami wsi zostali Władysław Gołaszewski oraz Maria z Załuskich, zbudowano rodową murowaną, grobową kaplicę, która powstała na wzniesieniu w centralnej części cmentarza. Wokół kaplicy znajdują się najstarsze pochówki pochodzące z II połowy XIX wieku, wśród których znajduje się nagrobek Kazimierza Poraj-Porawskiego, pracownika administracji dworu Gołaszewskich. Sąsiedni nagrobek wybudowany w 1907 roku należy do ks. Józefa Sidora. Okazałe pomniki należą do nauczycieli: Edwarda Wajdy z Łężan oraz Andrzeja Samockiego z Targowiska. Jednym z wykonawców pomników był Jan Paczosa z Krosna, który w 1925 roku oznaczył swoją sygnaturą pomnik z rzeźbą Chrystusa umęczonego. Innym obiektem wyróżniającym się na terenie cmentarza jest nagrobek Józefa Bieszkiewicza z roku 1880 r. Jest wykonany z odlewnictwa artystycznego sprowadzony prawdopodobnie z Królewskiej Odlewni Żeliwa w Gliwicach;
- **Cmentarz choleryczny w Głowience** usytuowany jest przy ul. Na Jaworze, drodze prowadzącej z Głowienki do Wrocanki. Powstał w połowie XIX wieku, kiedy epidemia cholery dziesiątkowała mieszkańców wsi. Pierwsza epidemia wybuchła w latach 30 XIX wieku, a kolejne w połowie XIX w. i w jego drugiej połowie tj. po 1870 r. Panująca choroba zakaźna spowodowała, że osoby zmarłe na cholere grzebano jak najdalej od siedlisk ludzkich – stąd najczęściej wywożono ich na obrzeża miejscowości lub nawet poza ich granice. Dawniej cmentarz otoczony był płotem z tarniny, a w centrum stał drewniany krzyż. Współcześnie cmentarz mieści się w sporej kępie krzewów oraz kępy drzew. Aktualnie jedynym charakterystycznym obiektem jest kamienny pomnik z niewielkim metalowym krzyżem na szczycie. Na pomniku znajduje się tablica z

informacją: „*Mogiła zbiorcza mieszkańców Głowienki zmarłych na cholere w XIX w. Proszą o modlitwę*”;

- **Cmentarz choleryczny w Łęczanach** mieści się w północno-wschodniej części wsi, na którym pochowano mieszkańców Łęczan, Targowisk, Widacza i Zalesia, kiedy parafia św. Małgorzaty w Targowiskach obejmowała swoim zasięgiem właśnie te wsie. Cmentarz powstał w latach 1830-1832, kiedy na terenie obecnej gminy rozprzestrzeniła się zakaźna choroba – cholera. Dawniej był to teren odludny, natomiast dziś otoczony płotkiem, znajduje się w niedalekiej odległości od powojennych budynków mieszkalnych. Teren cmentarza został poświęcony w 1908 roku, znajduje się na nim kamienny nagrobek małżeństwa Czekańskich oraz Wojciecha Jorczyka. Obiekt przedstawia klasycystyczny typ nagrobka i jest istotnym elementem krajobrazu kulturowego miejscowości Łęczany;
- **Cmentarz rzymskokatolicki w Miejscu Piastowym** zlokalizowany jest przy drodze głównej Krosno-Sanok, po prawej stronie, obok klasztoru Sióstr Michalitek. Teren cmentarza jest w kształcie prostokąta ze ściętym narożnikiem od strony południowo-zachodniej. Został podzielony na sześć kwater o różnej wielkości. Powstał w XVIII wieku, a najstarszy zachowany pochówek wraz z nagrobkiem pochodzi z 1841 r. Na terenie cmentarza znajduje się kilka zabytkowych pomników nagrobnych;
- **Cmentarz choleryczny w Miejscu Piastowym** mieści się na polu dworskim, za górką od strony Targowisk, ok. 0,5 km na wschód od kościoła klasztorowego przy Domu Macierzystym pw. św. Michała Archaniola i bł. Bronisława Markiewicza. Dawniej był to spory teren, na którym stał krzyż. Dzisiaj pozostał tylko postument kamienny z cenną inskrypcją z 1845 r. „OSTATNI / KRZYŻ / NA / CMENTARZU / CHOLERYCZNYM/”; **Cmentarz choleryczny w Niżnej Łące** - położony na północno-zachodnim skraju wsi, z dala od zabudowań wiejskich. W 2007 roku został przywrócony do pamięci dzięki działalności Stowarzyszenia Wsi Niżna Łąka oraz ówczesnej Pani Sołtys Wiesławy Guzik. Cmentarz jest ogrodzony, na jego terenie znajduje się krzyż oraz tablica upamiętniająca daty pochówków;
- **Cmentarz rzymskokatolicki w Rogach** założony został w XVIII wieku, zlokalizowany po prawej stronie drogi Rogi – Iwonicz, obok kościoła, na lekkim zboczu w bezpośrednim sąsiedztwie z cmentarzem przykościelnym. Plan cmentarza jest w kształcie prostokąta, wielokwaterowy, posiada nieregularne alejki. W najstarszej części zachowało się kilka pomników, których mogiły nie są czytelne;
- **Cmentarz choleryczny w Rogach** znajduje się na granicy z Iwoniczem, na polu księżym, za potokiem, po prawej stronie drogi Rogi-Iwonicz. Z czasem cmentarz popadł w zapomnienie, wywrócony został krzyż i miejsce nie przypominało o tym, że kiedyś pochowano tam zmarłych. Dopiero z inicjatywy Stowarzyszenia Miłośników Wsi Rogi teren przywrócono do porządku. Usypano kopiec, a na jego szczycie postawiono krzyż. Granice cmentarza obwałowano i posadzono brzozy, które tworzą dziś gaik;
- **Cmentarz rzymskokatolicki we Wrocance** swoją historią sięga do początku XIX wieku, zlokalizowany został niedaleko kościoła, przy ul. św. Jana. Założony jest na działce w kształcie trójboku, w jego granicę tworzą szpalery żywotników. Układ cmentarza jest nieregularny, nie ma wytyczonych kwater. Nagrobki usytuowane są pomiędzy utwardzonymi alejkami, które układają się promieniście od głównego wejścia. Najstarsze nagrobki piaskowcowe pochodzą z połowy XIX w.;
- **Mogiła zbiorowa Konfederatów Barskich w Rogach** powstała w 1769 r., mieści się na niewielkim pagórku, na północny-wschód od wsi. Nad mogiłą postawiony jest wysoki betonowy słup zwieńczony przeszkloną kapliczką. Wewnątrz kapliczki umieszczony jest krzyż z figurką

ukrzyżowanego Chrystusa. W dniu 6 kwietnia 1769 r. na polach pomiędzy Rogami a Iwoniczem doszło do bitwy konfederatów barskich z Moskalami. Wzięci do niewoli Polacy – konfederaci, zostali zabici przez Rosjan. Ciała poległych spoczęły w zbiorowej mogile nieopodal starej szkoły w Rogach;

- **Zespół dworsko-parkowy w Targowiskach** – w jego skład wchodzi dwór, lamus i park. Dwór został wzniesiony około drugiej połowy XIX wieku przez ówczesnych właścicieli Targowisk – Gołaszewskich. Dwór wybudowano na kamiennych piwnicach z okresu XVII wieku. W tym miejscu wznosił się wcześniej dwór, wykorzystujący naturalne i obronne walory wzgórza i rzeki, pełniący rolę fosy. Po II wojnie światowej dwór został zagospodarowany przez Ojców Michalitów z Miejsca Piastowego i do 1953 roku użytkowany był jako sierociniec. Następnie dwór służył jako obiekt kolonijny przejęty przez Kuratorium Oświaty i Wychowania w Rzeszowie, a później jako budynek kolonijny Fabryki Amortyzatorów Polmo. Do roku 1976 użytkowany był przez Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Targowiskach jako magazyn dla pasz. W 1979 roku dwór został przejęty przez prywatnego właściciela, który przeprowadził generalny remont. Dwór usytuowany został we wschodniej części płaszczyzny terenowej, nad wąwozem z dwoma stawami przedzielonymi groblą. Jest to budynek drewniany, parterowy, zbudowany na planie wydłużonego prostokąta, na wcześniejszych piwnicach murowanych sklepionych kolebkowo. Ściany dworu są wykonane z drewna, w konstrukcji wieńcowej. Dwór nakryty jest dachem dwuspadowym o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej z naczółkami. Elewacja frontowa dworu znajduje się od strony południowo-zachodniej i jest asymetryczna, 10-osiowa. Posiada ona na osi oszkloną werandę, nakrytą dwuspadowym daszkiem. Natomiast elewacja tylna jest 8-osiowa, również asymetryczna z pozostałością po drewnianej konstrukcji ganku, który ją obiegał kiedyś w solnej partii. Środkowa część ganku jest wysunięta w kierunku północno-wschodnim i wsparta na czterech dwukondygnacyjnych drewnianych słupach. Tą część ganku spełniającą funkcję werandy wieńczy w górze dwuspadowy daszek z falowanym szczytem;
- **Zespół dworsko-parkowy Gołaszewskich we Wrocance** położony jest na prawym brzegu rzeki Jasiołka w północno-zachodniej części wsi i graniczy od południa z placem gospodarczym, luźną zabudową i sadem, od zachodu z terenami upraw rolniczych poniżej drogi Równie, Szczepańcowa i rzeką Jasiołka, od północy z polami uprawnymi, od wschodu z sadem tworzącym w przeszłości kompleks ogrodu owocowo-warzywnego i parku ozdobnego. Na terenie parku znajduje się wybudowany w I połowie XIX wieku dworek murowany, w którym w 1900 roku jeden z pokoi został przebudowany na stajnię. Zespół dworsko – parkowy we Wrocance posiada duże właściwości naukowe, artystyczne oraz historyczne. Zlokalizowanie obiektu na skraju zabudowań wiejskich w pobliżu rzeki pełniło prawdopodobnie rolę miejsca obronnego, które było równocześnie siedzibą rodów Humnickich, Załuskich i Gołaszewskich. W pierwszej połowie XIX wieku Gołaszewscy wybudowali obecny dwór w miejscu wcześniejszego budynku, natomiast budynek stajni powstał w drugiej połowie XIX wieku w miejscu starszych drewnianych oraz brama wjazdowa. Dwór został zbudowany na rzucie wydłużonego prostokąta z ryzalitem na osi środkowej elewacji frontowej, na szerokości którego znajduje się podcień z 4 piaskowcowymi kolumnami i szczytem szalowanym pionowo, osłaniającym główne wejście do budynku. Dach dworu jest czterospadowy, kryty blachą układaną na rąbek stojący. Wnętrze mieszkalne z pomieszczeniami w układzie amfiladowym, 2-traktowym jest przekształcone w niewielkim stopniu, ma zachowaną częściowo stolarkę drzwiową ramowo-płycinową, drewnianą podłogę z szerokich desek układanych w pasy krakowskie, kominek oraz fragmenty polichromii. W części gospodarczej, do której prowadzą wrota usytuowane w ścianie północnej budynku jest klepisko.

Widoczne są tu także fragmenty malowideł. Stropy w części mieszkalnej są tynkowane, w gospodarczej drewniane, **Zespół dworsko-parkowy w Miejscu Piastowym** składający się z dworu, parku dworskiego i dworskiej kuźni. Parterowy dwór został wzniesiony w 1791 r. na polecenie Jakuba Trzeciekiego, starosty lubatowskiego. Został gruntownie przebudowany w II połowie XIX wieku za czasów Tytusa Trzeciekiego. Został powiększony o piętrowe skrzydło. Na osi korpusu ryzalit wejścia jest zamknięty szczytem dwuspadowego daszku i opięty został pilastrami. Z ryzalitem komponuje się także opięty pilastrami i ozdobiony dwoma herbowymi tarczami wykurz skrzydła. Zabytkowe założenie dworsko-parkowe usytuowane jest po zachodniej stronie miejscowości. Otoczone ulicą Szkolną od wschodu i ulicą Dworską od południa, sąsiaduje z budynkiem szkoły podstawowej od północy oraz przychodnią zdrowia od zachodu. Plan katastralny z 1851 r. przedstawia w zachodniej części wsi obszar dworski o uporządkowanym układzie przestrzennym. Przedzierała go droga z Miejsca do Wrocanki. Jest to murowany budynek o planie wydłużonego prostokąta. Przy wschodniej części dwór posiadał od strony fasady ganek, a przy elewacji wschodniej niewielki ryzalit. Murowany obiekt, który stoi w pobliżu dworu mógł być dworską oficyną. Naprzeciw dworu, przy południowej stronie drogi znajdowała się zabudowa folwarczna, drewniana z sadem i ogrodami. Tytus Trzecieki przekazał swój majątek synowi Janowi Trzeciekiemu, będącego właścicielem dóbr w Klimkówce, posłem sejmu galicyjskiego, a także wiceprezesem Rady Powiatowej w Krośnie. Jako kolator parafii w Miejscu dążył do sprowadzenia z Turynu ks. Bronisława Markiewicza. Ostatnim właścicielem dworu był Tytus Trzecieki. W latach okupacji niemieckiej rodzina Trzeciekich wyprowadziła się do dworu we wsi Lubatówka. Po II wojnie światowej w budynku dworu mieściła się szkoła podstawowa. Pomimo remontu obiekt systematycznie niszczał. W latach 80 – tych XX wieku dwór był w stanie ruiny. W lipcu 1988 r. w czasie remontu mury rozebrano do piwnic i postawiono na nowo. Pozostawiony został w oryginale ryzalit frontowy i piętrowe skrzydło. W fasadzie piętra umieszczone są kamienne herby rodów związanych własnościowo z majątkiem. W roku 2000 budynek został przejęty przez Zgromadzenie Świętego Michała Archanioła w Miejscu Piastowym, gdzie obecnie mieści się Internat Zespołu Szkół Zawodowych oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. W najbliższym sąsiedztwie dworu i internatu znajdują się nasadzenia współczesne – ozdobne krzewy i drzewa iglaste oraz liściaste. Początkiem XIX wieku założony został park dworski, w otoczeniu którego znajduje się dwór. Jest to typ krajobrazowy, angielski; nie zachował się w pełnej formie, można mówić o jego pozostałościach. Na jego terenie znajdują się stuletnie graby, lipy czy buki. Na rogu ulic Dworskiej i Szkolnej stoi budynek dawnej dworskiej kuźni, który powstał końcem XIX wieku. Jest to niewielki obiekt, murowany z kamienia i cegły, o licu murów gładko tynkowanych. Dwukondygnacyjny, założony na planie prostokąta, przykrywa go dach dwuspadowy. Na krótszych bokach budynku znajdują się trójkątne szczyty. Okna i drzwi są o prostokątnym kształcie. W dolnej kondygnacji znajduje się suterena;

- **Pozostałości założenia dworskiego w Rogach** – pierwsze zapisy dotyczące siedziby dziedzica w Rogach pochodzą z XV wieku. Konsekwencją przyjęcia królewskiej przysięgi przez osoby prywatne tj. ród Czarnockich herbu Lis, była budowa domu pańskiego, która przetrwała prawdopodobnie do połowy XVII wieku, gdy wieś została zniszczona przez najazd Rakoczego. Zachowane do czasów współczesnych, relikty tego założenia to: kopiec (obecnie cypel) zamkowy, fosowiska po stawach oraz rów w połowie długości dawnego sadu. W końcu XVII wieku po licznych najazdach kozacko-węgierskich w Rogach, powstał nowożytny dwór, gdzie założono barokowy zespół dworsko-parkowy. Zastosowano tu typ starofrancuski założenia pałacowo-parkowego, który był naśladowany wcześniej w wielu majątkach ziemskich Rzeczypospolitej. Frontowa elewacja pałacu

była skierowana na główną oś kompozycyjną w Rogach. Idąc osiá kolejno po sobie następowały: ogród spacerowy, dziedziniec, pałac, ogród kwiatowy, staw, kanał. Droga poprzeczna łączyła siedzibę właściciela z jednej strony z osadą o charakterze wiejskim a z drugiej strony z osadą o charakterze miejskim. W XV wieku zasadzono sad, który ciągnął się co najmniej do rowu. W części północno-zachodniej rosły jabłonie, południowo-zachodniej wiśnie, a w części południowo-wschodniej śliwy i derenie. Dwór stanął na wyspie wśród stawów, do którego prowadził pierwotnie most zwodzony, a w późniejszym czasie most stały wykonany z kamienia. Założenie to było specyficznym przypadkiem typu „palazzo in fortezza”, gdzie budynek pałacowy mieści się wewnątrz obwarowań. Funkcje obronne dworu w Rogach pełniły głębokie fosy wypełnione wodą. Z południowej strony budynku znajdowała się plaża w postaci kamiennego tarasu, która była posypana piaskiem. W skali całego założenia dwór rogowski pełnił wiele funkcji. Służył on szeroko rozumianej rekreacji, gdyż w tym miejscu hrabiowie i baronowie wypoczywali na przestrzennej plaży, spacerowali wzdłuż parkowych drzew i pływali łodziami wokół wyspy. W II połowie XIX wieku właścicielami majątku ziemskiego w Rogach byli Dembińscy, a na początku XX wieku pozostawał on w sprawie patronatu rządu austriackiego. Od końca XIX wieku budynek był niezamieszkały, padał on często łupem złodziei i awanturników. 15 września 1900 r. został zdemolowany przez pijanych wojskowych, a w maju 1915 r. ostatecznie spłonął. Podczas parcelacji majątku ruiny dworu kupił Roch Dembiczak, który go ostatecznie rozebrał, przeznaczając kamień na materiał budowlany. Oficyna dworska mieściła się na skraju parku, tuż przy wiejskiej drodze. Wybudowana pod koniec XIX wieku z przeznaczeniem na tzw. kuchnię rządową, w której przygotowywane były posiłki dla mieszkańców dworu. Kolejnym właścicielem posiadłości był dzierżawca Abel, który pochodził z Niemiec i rozporządzał roponośnymi terenami podupadłego majątku. Oficyna dworska została wybudowana przy zachowaniu stylu historyzmu, który odwoływał się do rozwiązań planistycznych poprzednich epok. W bliskim położeniu od oficyny znajduje się kamienny budynek gospodarczy, który w tamtych czasach pełnił funkcję obory dla bydła;

- **Dworzec kolejowy w Targowiskach** powstał w 1884 r. Położony jest w północnowschodniej części wsi, na jej obrzeżach. Zlokalizowany jest w pobliżu głównej drogi prowadzącej z Rzeszowa w stronę Barwinka. Mieści się w zachodniej części stacji równolegle do torów, po ich południowej stronie, na osi północny zachód – południowy wschód. Dworzec kolejowy powstał, kiedy w ramach C. K. Galicyjskiej Kolei Transwersalnej została uruchomiona druga linia kolejowa, która łączyła Stróże i Nowy Zagórz i została połączona z linią prowadzącą z Chyrowa do Łupkowa. Budowa kolei przez Targowiska miała na celu połączenie galicyjskiej twierdzy Przemyśl z Wiedniem i Budapesztem oraz zapewnienie alternatywnego połączenia Krakowa z Lwowem. Obiekt został wybudowany zgodnie z typowym projektem stosowanym dla państwowych budynków dworcowych, na gruntach wykupionych od dawnych właścicieli wsi - Gołaszewskich. Budynek dworca od początku powstania pełnił istotną rolę w dziejach miejscowości i okolic, zwłaszcza że znajdował się niedaleko uzdrowiska Iwonicz, dlatego też nowo wybudowana stacja nosiła nazwę Iwonicz. Dworzec oprócz podstawowej funkcji był siedzibą urzędu pocztowego, który obsługiwał okoliczne miejscowości. W drugiej połowie XX wieku dworzec był wykorzystywany zgodnie z przeznaczeniem. Dopiero w latach 90-tych XX wieku nastąpił powolny upadek stacji Targowiska. Zlikwidowano prawie wszystkie połączenia kolejowe, a PKP opuściła większość pomieszczeń dworca;
- Budynek szkoły (obecnie Urząd Gminy Miejsce Piastowe) – powstał w latach 1911-1912, umiejscowiony w południowo-zachodniej części wsi, przy drodze głównej do Dukli. Początkowo

mieściła się w nim szkoła powszechna, następnie podstawowa. W latach 1982-1992 budynek użytkowało Liceum Sztuk Plastycznych, a od 1994 r. po przeniesieniu szkoły do Krosna, obiekt przejęło zgromadzenie Świętego Michała Archanioła. Po przeprowadzeniu remontu oraz rozbudowy części parterowej mieścił się tu Zespół Szkół Zawodowych Zgromadzenia Świętego Michała Archanioła, a od 2002 roku ponownie do budynku przeniesiono szkołę podstawową. Od 2008 roku to siedziba Urzędu Gminy – mimo generalnego remontu budynek zachował swój unikatowy charakter oraz strukturę. Na piętrze znajduje się tablica upamiętniająca marszałka Józefa Piłsudskiego oraz uczestników I wojny światowej z gminy. Przy drzwiach bocznych na postumencie znajduje się jeden z miejscckich aniołów – malarz, na pamiątkę szkoły plastycznej. Obok Urzędu Gminy w 2018 roku powstał plac, na którym stanęła odnowiona ponad stuletnia figura św. Michała Archanioła, autorstwa miejscowego rzeźbiarza Franciszka Lorenca. Wraz z otoczeniem - kościołem parafialnym oraz zespołem zabudowań Księży Michalitów „Na Górcze” - stanowi dziedzictwo Miejsca Piastowego z przełomu XIX i XX w.;

- **Układ ruralistyczny wsi Miejsce Piastowe** – wskazany czas jego powstania to początek XIV wieku, jednak obecny jego kształt zapoczątkowano w latach 90 – tych XVIII wieku, w czasie w którym na terenie Galicji budowano drogi z inicjatywy cesarza Józefa II Habsburga. Budowanie nowych dróg przyczyniło się do powstania zabudowy wiejskiej, która rozmieszczona została wzdłuż nowopowstałych ulic i uliczek. Przed 1851 rokiem został utrwalony układ ruralistyczny miejscowości, mapa katastralna pokrywa się z dzisiejszym rozplanowaniem wioski. W Miejscu Piastowym krzyżują się dwie drogi krajowe: Radom – Barwinek oraz Wadowice – Przemyśl, które pierwotnie były traktami służącymi do wymiany handlowej i transportu. W miejscu skrzyżowania tych dróg, następowały zmiany kierunków podróży, postoje a także spotkania z innymi handlującymi. Z ciągiem tych dróg łączą się w wielu miejscach wąskie, wiejskie uliczki, które mają bardzo różny układ przebiegu. W większości są one prostopadłe względem głównych arterii, ale spotykane są również ulice o owalnym ciągu. Z uwagi na różnorodność ciężko jest konkretnie sprecyzować jaki typ genetyczny kształtu wioski Miejsce Piastowe posiada. Nie mniej jednak ciągi wszystkich ulic wytyczają miejsca pod zabudowę wiejską. Oprócz historycznie ukształtowanych ulic, najbardziej wartościowa dla takiej zabudowy jest drewniana zabudowa wiejska pochodząca z drugiej połowy XIX oraz początku XX wieku. Mieści się w zachodnio-południowej części wsi, w bliskim otoczeniu kościoła parafialnego, który jest centralnym punktem tego obszaru, wzdłuż ulic: Dukielskiej, Dworskiej, Cmentarnej, Szkolnej, Starowiejskiej, Jaćmierz, Łysogórskiej i Krawcówka. Istotą kompozycji zabudowy dawnej wsi Miejsce Piastowe jest zacieśnienie i zagęszczenie zabudowy drewnianej, a także porządek logiczny w orientacji dłuższego boku poszczególnych budynków w stosunku do granic działek i stron świata. Cechami charakterystycznymi zabudowy drewnianej Miejsca Piastowego są: proste bryły bez ganków czy werand, technologia budowy, funkcjonalne połączenia pod jednym dachem części gospodarczej z częścią mieszkalną, rozplanowanie wnętrza.

5.2.4. Zabytki ruchome

Zabytek ruchomy to rzecz ruchoma, jej część lub zespół kilku rzeczy, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, posiadające wartość historyczną, artystyczną lub naukową, których zachowanie leży w interesie społecznym. Przykładami zabytków ruchomych są: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosł i sztuki użytkowej (np. obrazy, rzeźby, ołtarze, witraże, dzwony, złotnictwo, nagrobki, portale, malowidła ścienne, figury i krzyże przydrożne), kolekcje, numizmaty i pamiątki historyczne (np. militaria,

medale i ordery), wytwory techniki (np. maszyny, pojazdy), materiały biblioteczne (np. rękopisy, inkunabuły, starodruki), instrumenty muzyczne (np. organy), wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne np. ludowe figurki przydrożne, przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji (np. rękopisy, pamiątki po znanych osobach). Na terenie gminy Miejsce Piastowe zachowanych jest sporo zabytków ruchomych, które stanowią zespoły wyposażenia kościołów, a także figury przydrożne, kapliczki, pomniki i nagrobki.

Poniżej w układzie alfabetycznym przedstawiono opis najcenniejszych zabytków:

- **Kapliczka słupowa z figurą św. Jana Nepomucena** – powstała w 1796 roku, zlokalizowana przy ul. Dworskiej 24 w Miejscu Piastowym, wybudowana przez Stanisława Jana Trzecieskiego, na skraju posiadłości rodowej. Kapliczka otynkowana, prezentuje typ wnękowy. Założona jest na rzucie kwadratu, posiada formę prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Murowane i otynkowane ściany zdobią dekoracje płycinowe, gzyms wydziela strefę cokołową. W licu frontowym znajduje się nisza półkolistą w formie okna, mieszcząca rzeźbę św. Jana Nepomucena. Święty odziany jest w sutannę, albę oraz mucet. Na frontonie kapliczki z inicjatywy fundatora, umieszczona została płaskorzeźba szkaplerza wandejskiego. Kapliczka zwieńczona metalowym krzyżem umieszczonym na szczycie dachu. Strefę zwieńczenia wydziela profilowany gzyms. Od frontu znajduje się trójkątny tympanon z płaskorzeźbionym i malowanym sercem z krzyżem.
- **Kapliczki.** Na terenie gminy Miejsce Piastowe zewidencjonowanych jest kilkadziesiąt kapliczek i figur przydrożnych. Obiekty te stanowią charakterystyczne elementy krajobrazu polskiego. W gminie Miejsce Piastowe dominują kapliczki i figury wykonywane z kamienia. Sztuka obróbki kamienia była znana w tych okolicach już w XVI wieku; rozwojowi tego rzemiosła sprzyjała obecność odpowiedniego surowca – pokładów piaskowca. Wydobywano go m.in. na stokach góry Kamień, nieopodal Jaślisk. Służył on do produkcji żaren, kamieni młyńskich, osetek. Z czasem działalność kamieniarzy objęła strefę artystyczną. Efektem czego były liczne kapliczki i figury przydrożne, a także pomniki nagrobne. Kilka zachowanych na terenie gminy kapliczek ma zapewne XVIII-wieczny rodowód; są utrzymane w ludowej stylizacji barokowej. Jednak najwięcej obiektów pochodzi z końca XIX wieku, kiedy kamieniarstwo w regionie osiągnęło najwyższy poziom i stało się bardzo popularne. Także początek XX wieku przyniósł wiele ciekawych realizacji, zwłaszcza figur przydrożnych. Należy zauważyć, że pośród figur powtarzalny jest temat ikonograficzny Matki Bożej Bolesnej. Twórcy kapliczek i figur nie byli skrupowani koniecznością ścisłego przestrzegania symboliki religijnej i prawidłowego używania przyjętych przez Kościół atrybutów. Działali z większą swobodą starając się, aby przedstawiane postaci świętych nie były zbyt wyniosłe i majestatyczne oraz aby przemawiały do prostego człowieka. Dużą grupę stanowią kapliczki słupowe; są to w większości wysmukłych proporcji słupy dwu- i trójkondygnacyjne z półkoliście zamkniętymi wnękami, w których eksponowane są rzeźby świętych. Inną grupą są kapliczki domkowe i pseudo-domkowe; wśród nich prócz charakteru ludowego wyróżniają się te o ukierunkowanej stylowo estetyce.
- **Krzyż ku czci Stanisława Trzecieskiego wraz formą terenową biegu schodów przy ul. Dworskiej 24 w Miejscu Piastowym** – ufundowany w 1855 roku przez Marcelinę Trzecieską, żonę wnuka Stanisława. Żeliwny krzyż z tablicą inskrypcyjną na kopcu konfederackim umiejscowiony jest niedaleko kapliczki. Krzyż z figurą Chrystusa ustawiony jest na prostopadłościennym postumencie i betonowym cokole ze schodkami. Na frontowym licu cokołu

znajduje się odlewana inskrypcja minuskułowa: *Pamięci Stanisława Trzecieskiego ur. W Miejscu Piastowym 1808 r. zmarłego w Gastein 18 sierpnia 1855 r. najdroższego Męża, Ojca i Brata*. Na wysokim krzyżu zawieszono ciało Chrystusa. Na górnej belce widnieje tytuł z napisem INRI.

- **Nagrobek na cmentarzu cholerycznym Andrzeja i Zofii Czekańskich** – pomniki nagrobne na terenie cmentarza cholerycznych stanowią rzadkość. Dlatego kamienny krzyż w Łężanach jest ważnym artefaktem o znaczeniu historycznym dla najbliższego regionu. Pomimo, że cmentarz mieści szczątki wielu osób zmarłych podczas epidemii, jednak znajduje się na nim tylko jeden pomnik. Jego okazałość wskazuje na to, że pochówek dotyczy przedstawicieli bogatego chłopstwa. Obiekt prezentuje klasycystyczny typ nagrobka i jest istotnym elementem krajobrazu kulturowego wsi.
- **Nagrobki na cmentarzu rzymskokatolickim Miejscu Piastowym:**
 - kwatery rodowa Trzecieskich – właścicieli Miejsca Piastowego,
 - Henryk Trzecieski pochowany w 1841 r. syn Jakuba i Franciszki z Głogowskich,
 - Helenka i Kubuś Trzeciescy zm. 1841-1842 dzieci Stanisława Trzecieskiego i Marceliny z Jędrzejewiczów,
 - Hieronim Trzecieski zm. 1874 r. – syn Jakuba Trzecieskiego, drugi z synów Jakuba Trzecieskiego,
 - Terenia Trzecieska córka Jana i Urszuli Łętowskich zm. w 1895 r.,
 - Jan Wojciech Trzecieski zm. w 1909 r. syn Tytusa i Anny z Węgleńskich

Ww. zespół nagrobków przedstawia historyczny związek bogatej, ziemiańskiej rodziny Trzecieskich z Miejscem Piastowym. Pomniki wykonane są z piaskowca, przy zaangażowaniu dobrych warsztatów kamieniarskich. Dominantą kompozycji kwatery grobowej jest pochówek Henryka Trzecieskiego. Zwieńczony monumentalnym krzyżem nagrobek tumbowy przez nawiązanie do formy stołu ołtarzowego, z inskrypcją w miejscu antependium, jest symbolem ofiarności rodu Trzecieskich na rzecz ojczyzny. Programowo skromny charakter pozostałych obiektów sepulkralnych nawiązuje do pochówków średniowiecznych i surowej odmiany klasycyzmu. Nagrobki są kwintesencją pokory i oddania Bogu tego, co dla szlachetnie urodzonych najcenniejsze, czyli rodowych herbów. Stylistyka ta oddaje specyfikę duchowości zmian okresu powstań narodowych i jest wyrazem kultury religijnej miejscowego środowiska.

- nagrobek Franciszka Rzepki zm. w 1893 r. – okazały nagrobek zlokalizowano przy głównej alei, w centralnej części cmentarza. W II połowie XIX wieku Franciszek Rzepka zarządzał rozległym obszarem dworskim Trzecieskich, a jego największą zasługą było zaangażowanie w budowę nowego kościoła ukończonego w 1892 roku, a także testamentowy zapis fundacyjny na ołtarz Matki Bożej Miejsteckiej.

- nagrobek dziecięcy z 1908 r. Bronisława Trześniowskiego – syna Józefa i Julii Trześniowskich.

Oba obiekty sepulkralne dokumentują historyczne związki przedstawicieli rodzin chłopskich z Miejscem Piastowym. Okazałość krzyża z wysokim, trójstopniowym cokołem na grobie Franciszka Rzepki świadczy o potrzebie podkreślenia prestiżowej roli tej osoby w miejscowej społeczności. Pomimo stylistyki eklektycznej, pomnik prezentuje klasyczną oszczędność formy. Zdecydowanie inny jest nagrobek Bronisława Trześniowskiego należący do nielicznej grupy pomników typu figuralnego o cechach typowych dla romantycznego symbolizmu. Rzeźbiarska interpretacja postaci aniołka o łagodnej, miękko modelowanej w wapieniu formie, w sposób zamierzony kontrastuje z surowym cokołem z piaskowca. Malownicza rzeźba kłęczącego aniołka to temat popularny w ikonografii sztuki sepulkralnej. Opiekunicy anioł odprowadzający duszę

dziecka na miejsce przeznaczenia jest zarazem znakiem łączności z Bogiem. Charakterystyczny gest dłoni nakazujący milczenie, wskazuje, że jest to Anioł Ciszy niosącej pokój żywym i umarłym.

- grobowiec bł. Bronisława Markiewicza z 1912 r. – prochy przeniesiono do kościoła zakonnego OO. Michalitów w 1990 r.

- nagrobek s. Anny Kaworek z 1936 roku – założycielki i przełożonej generalnej klasztoru sióstr Michalitek.

- **Nagrobki na cmentarzu rzymskokatolickim w Rogach:**

- trzy nagrobki rodziny Uliasz nr 3 w sektorze H – nagrobek wystawiony w roku 1941 przez wójta Jana Uliasz dla żony Anny. Jest to grób ziemny z betonową płytą wierzchnią, u wezłowania której ustawiony na trójstopniowym stylobacie czworoboczny cokół, zwieńczony jest pełnoplastyczną rzeźbą Chrystusa dźwigającego krzyż. Lewa dłoń Jezusa jest wzniesiona w geście błogosławieństwa,

- nagrobek Józefa Raus nr 7 w sektorze D – jest to grób ziemny z płytą wierzchnią, u wezłowania której cokół ze stylobatem, zwieńczony stylizowany obeliskiem z wieńcem różanym i krzyżem. Na frontowym licu obelisku umieszczona jest tablica inskrypcyjna z płaskorzeźbionym tondem z głową Chrystusa umęczonego oraz rytą, złożoną, majuskułową inskrypcją: „JÓZEF RAUS WIELOLETNI ORGANISTA PARAFII ROGI * 19 III 1874 + 13 X 1941 POKÓJ JEGO DUSZY”,

- nagrobek księdza Henryka Domino nr 11 w sektorze D - jest to grób ziemny z płytą wierzchnią, u wezłowania której cokół ze stylobatem, zwieńczony krzyżem. No cokole u stóp krzyża znajdują się płaskorzeźbione symbole kapłaństwa w formie pęków winogron, kielicha, palmy i otwartej księgi. Na frontowym licu cokołu umieszczona jest tablica inskrypcyjna z czarnego marmuru z rytą, złożoną, majuskułową inskrypcją.

- **Nagrobki na cmentarzu rzymskokatolickim w Targowiskach** – cmentarz zajmuje rozległy płaskowyż na obrzeżu wsi. Jest w formie prostokątnego placu ujętego na planie katastralnym z 1851 roku, wytyczony na gruntach należących do właściciela Targowisk Karola Gołaszewskiego (1794-1845).

- nagrobek Jana i Katarzyny Skwara nr 11 w sektorze G – jest to grób ziemny w prostokątnym obramieniu, u wezłowania którego ustawiony na dwustopniowym stylobacie czworoboczny uskokowy cokół, zwieńczone jest pełnoplastyczną rzeźbą Chrystusa Umęczonego z krzyżem. We frontowej płycinie cokołu obwiezionej ciągłym ornamentem, z rytą inskrypcja majuskułową: „Ś.P. JAN SKAWARA *7.3.1849 + 20.9.1926 I ŻONA KATARZYNA * 25.11.1852 + 18.2.1930. PROSZĄ O WESTCHNIENIE DO BOGA”. Na frontowym licu stylobatu sygnatura majuskułowa: „JAN PACZOSA KROSNO”,

- nagrobek Andrzeja Samockiego nr 13 w sektorze G – jest to grób ziemny, u wezłowania którego cokół ze stylobatem, zwieńczony obeliskiem z krzyżem. Lico obelisku dekoruje płaskorzeźbiony motyw skrzyżowanych gałązek oliwnych. Na frontowym licu cokołu umieszczona jest tablica inskrypcyjna z czarnego szkła z majuskułową inskrypcją: „ Ś.P. ANDRZEJ SAMOCKI DYREKTOR SZKOŁY W TARGOWISKACH * 1859 + 1925. PROSI O ZDROWAŚ MARIO”,

- nagrobek Józefa Bieszkiewicza nr 2 w sektorze J – jest to grób ziemny w obramieniu, u wezłowania którego cokół z nagrobkiem jest w kształcie neogotyckiego sakramentarium założonego na planie kwadratu i zwieńczonego wieżyczką i krzyżem. Na bocznych

ściankach nagrobka umieszczone są płytciny zamknięte łękami w ośli grzbiet z taflami inskrypcyjnymi. Autorska typografia minuskułowych inskrypcji trybowana w blasze: 1 „D.O.M. Tu spoczywa ś.p. Józef Bieszkiewicz przeżywszy 77 lat. Przechodzących prosi o westchnienie do Boga” 2. Przyjęła mnie prawica Twoja Panie. Od wrót piekielnych wyrwij duszę moją.” 3. I usłyszałem głos mówiący mi: Błogosławieni umarli, którzy w Panu umierają.” 4. „Kim Ty jesteś – i ja byłem. Czem ja jestem – i Ty będziesz.”,

- nagrobek Edwarda Wajdy nr 13 w sektorze J – jest to grób ziemny, na którym ustawiono trójstopniowy stylobat z nagrobkiem w formie prostopadłościennego cokołu zwieńczonego krzyżem. Podstawa krzyża z płaskorzeźbionymi spływami wolutowymi i profilowanym gzymsem z ornamentem ciągłym. Na krzyżu znajduje się płaskorzeźbiona figura Chrystusa. Tablica inskrypcyjna o kształcie kartusza z uszakami i rytym napisem: „+Edward Wajda nauczyciel z Łęczan * 13/8.1876 + 9/12.1911”,
 - nagrobek ks. Józefa Sidora nr 9 w sektorze K – jest to nagrobek typu płytowego w czworobocznym obramieniu ze słupami ustawionymi na narożach i połączonymi łańcuchem kowalskiej roboty. Na płycie wierzchniej umieszczony jest płaskorzeźbiony krzyż i majuskułowa inskrypcja: „ Ś. P. KS. JÓZEF SIDOR *1857+22.01.1907 PROSI O ZDROWAŚ MARYA”,
 - nagrobek Kazimierza Poraj – Porawskiego nr 7 w sektorze H – jest to grób ziemny w prostokątnym obramieniu z nagrobkiem w typie sarkofagu ustawionego na kulistych podporach. Stylizowane wieko sarkofagu o formie wypukłorzeźbionego krzyża. Obramienie jest w kształcie neogotyckiej balustrady z ostrołukowymi arkadkami zwieńczonego krzyżami. We frontowym licu nagrobka umieszczona jest płytka z rytą majuskułową inskrypcją: ”KAZIMIERZ PORAJ-PORAWSKI D. 21 STYCZNIA 1870 UM. D. 30 WRZEŚNIA 1888 R. O SPOKÓJ DLA JEGO DUSZY RODZICE I BRAT PROSZĄ O WESTCHNIENIE DO BOGA”.
- **Nagrobki na cmentarzu we Wrocance**, na których tle szczególnie wyróżniają się dwa piaskowcowe obiekty upamiętniające tamtejszych proboszczów: ks. Karola Mołęckiego, który sprowadził do Parafii relikwie św. Rozalii oraz ks. Michała Pasierbowicza, kapelana legionistów polskich.
 - **Pomnik ku czci poległych w I wojnie światowej w Głowience**. Obiekt usytuowany jest przy moście Jana Górnego na potoku Lubatówka; przy skrzyżowaniu ulicy Szkolnej z ulicą Pogórze. Obiekt powstał zapewne po zakończeniu wojny w 1918 roku. Pomnik ma formę graniastopuła o bokach zwięzających się ku górze, ustawiony jest na niskim, prostokątnym cokole, na jego ścianie frontowej znajduje się mniejsza odeń płyta mosiężna z inskrypcją: „KU UCZCZENIU RODAKÓW POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ 1914 ROKU W WIOSCE GŁOWIENKA”. Postument wieńczy pełna rzeźba orła w koronie na głowie oraz duży metalowy krzyż z krucyfiksem i promienistą glorią na przecięciu ramion. Do pomnika prowadzą trójstopniowe schody, które na najwyższym poziomie ujmują po bokach i od tyłu proste obramienie z parą filarów od frontu.
 - **Pomnik Poległych położonych na skrzyżowaniu ulic Nadrzecznej i św. Jana we Wrocance** – powstał w 1935 r. z zamiarem upamiętnienia żołnierzy poległych podczas I wojny światowej oraz bitwach zwycięskiej wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1921. Pomnik zwieńczony orłem i krzyżem jest symboliczną żołnierską mogiłą wojenną mieszkańców Wrocanki i wpisuje się w nurt polskiej sztuki wojenno-propagandowej związanej z ideą Legionów. Kształt artystyczny

monumentu nawiązuje do pomników czynu legionowego powstających w okresie dwudziestolecia międzywojennego na ziemiach polskich. Stylizowany obelisk na wysokim cokole obwiedziony jest wieńcem utworzonym z ośmiu słupów połączonych kutym łańcuchem. Klasyczny cippus z głazów jako symbol ofiary życia jest autorską trawestacją motywu znanego z ikonografii sepulkralnej. Został on wzbogacony przez tabliczki inskrypcyjne i centralnie umieszczoną płaskorzeźbę skrzyżowanych szabel ułańskich ukazanych w konwencji realistycznej. Obelisk identyfikowany z chwałą należną bohaterom zwieńczono symbolem wolności, którą symbolizuje orzeł siedzący pod krzyżem. Pomnik Poległych ma formę stylizowanego obelisku ustawionego na prostopadłościennym *cippusie* ze stylobatem. Na licu stylobatu ryty majuskułą napis: „WYBUDOWANY W 1935” Pomnik otacza 8-segmentowe ogrodzenie założone na kwadracie wytyczonym słupkami łączonymi żelaznym łańcuchem. *Cippus* i obelisk obwiedzione są prostymi gzymsami. Zwieńczenie obelisku stanowi pełnoplastyczna rzeźba orła siedzącego pod krzyżem. Ściany części cokołowej stylizowane na kamienne, z płaskorzeźbą skrzyżowanych szabel ułańskich na licu frontowym. Lico obelisku dekorowane płytami o dekoracji i fakturalnej z kartuszem od frontu mieszczącym płaskorzeźbiony wieniec z szarfą i majuskułowy napis: „CZEŚĆ POLEGLYM W WOJNIE ŚWIATOWEJ OB. WROCANKI. R.P. 1914-1921”.

- W Głowience obecnie teren cmentarza wyznacza kępa drzew, pośród której znajduje się kamienny pomnik z metalowym krzyżem. Pomnik posiada formę prostopadłościennego *cippus*, nakrytego skrzyżowaną parą dachów dwuspadowych. W dolnej partii wsparty jest na profilowanym, kilkustopniowym cokole. Od frontu przymocowana jest tablica inskrypcyjna z napisem: „MOGIŁA ZBIORCZA / MIESZKAŃCÓW / GŁOWIENKI / ZMARŁYCH NA / CHOLERĘ W XIX W. / PROSZĄ O MODLITWĘ”. Na postumencie ustawiony jest metalowy krucyfiks.
- W Miejscu Piastowym zachowany jest kamienny postument z cenną inskrypcją: „OSTATNI / KRZYŻ / NA / CMENTARZU / CHOLERYCZNYM / z roku 1845”. Posiada on podobną formę do wyżej opisanego pomnika w Głowience, różni się tym, że zwieńczony był kamiennym krzyżem. Obecnie złamany krzyż leży przy pomniku.
- **Wyposażenie dawnego kościoła parafialnego w Rogach** – wyposażenie ruchome wnętrza jest kompletne i w swym głównym trzonie jednolite pod względem stylowym; prezentuje wysokiej klasy artystycznej zbiór zabytków sztuki barokowej i późnobarokowej. Elementem dominującym wewnątrz świątyni jest nastawa ołtarza głównego, powstała około 1700 roku, zajmująca całą szerokość prezbiterium. W swym ogólnym wyrazie stanowi typowy wyraz sztuki stolarsko – snycerskiej początku XVIII wieku. Strukturę ołtarzową zdobią płótna, znacznie wyróżniające się w skali regionu, malowane według rycin włoskich i niderlandzkich. Obrazy na bramkach przedstawiające sceny ilustrujące Stary Testament, namalowane zostały według rycin zamieszczonych w XVII wiecznym dziele Nicholasa Johannesa Piscatora „Theatrum Biblicum”. Para bliźniaczych ołtarzy bocznych pochodzi z lat około połowy XVII wieku, natomiast w początku XVIII wieku zostały one uzupełnione snycerką pozornie ujednolicającą je z ołtarzem głównym. W przestrzeni prezbiterium zawieszona jest ambona, która w swej formie stanowi niespotykany, unikatowy wśród kazalnicy typ ikonograficzny; nadano jej bowiem kształt owocu granatu. Ten główny trzon wyposażenia dopełniają zabytki mniejszej skali, aczkolwiek równie wartościowe, m. in. XVIII – wieczna marmurowa chrzcielnica i para takich kropielnic, konfesjonał z połowy XVIII wieku zdobiony wysokiej klasy malowidłami, krucyfiksy, obrazy, XIX-wieczny prospekt organowy, czy neogotyckie balaski pochodzące z kościoła parafialnego w Lubatowej. W świątyni zachowane są przykłady wartościowych drzwi, spośród których wyróżniają się te zdobione gotyckimi okuciami oraz żelazne, zawieszone w przejściu z prezbiterium do zakrystii. Przejście zdobi pierwotny portal, o gotyckich reminiscencjach,

zamknięty łukiem w tzw. ośli grzbiet. Wystrój malarski wnętrza pochodzi z dwóch okresów czasowych. W obrębie nawy i kruchty są to dekoracje malarskie powstałe po zakończonej rozbudowie świątyni w 1888 roku, a wykonane zostały przez bliżej nieznanego artystę malarza Michała Hornalkiewicza. Zwracają one uwagę oszczędnością zastosowanych barw, co w ogólnym oglądzie tworzy efekt malowidła wykonanego *en camaïeu*. Prezbiterium zdobią malowidła sanockiego malarza Władysława Lisowskiego, powstałe w 1931 roku. Stanowią one przykład licznych realizacji ściennych tego artysty, a utrzymane są w duchu secesyjnym. **Zespół ław w kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja w Rogach** - ławy barokowe z XVIII w. wykonane są z drewna iglastego, bez użycia gwoździ. Malowane brunatną farbą olejną, ozdobione malowidłami. Boki i zaplecki ław zakończone są profilowanymi listwami. W skład zespołu wchodzi: dwie ławy z pięcioma rzędami siedzisk, jedna z trzema rzędami siedzisk – malowanymi płycinami od frontu, jedna ława z czterema rzędami siedzisk i dwie ławy z jednym rzędem siedzisk, przyścienne. W polach boków ław prostokątne płyciny, zakończone od góry nadwieszonym półkoliście łukiem, obwiedzione profilowanymi listwami, z malowidłami. Malowidła wykonane techniką olejną na cienkim gruncie przedstawiają apostołów, ewangelistów, ludzi różnych stanów i narodowości wg słów psalmu „Laudate Dominus omnes gentes”, z napisami u dołu.

- **Wyposażenie klasztoru oo. Michalitów w Miejscu Piastowym** - zespół klasztorny Michalitów jest realizacją sakralną z początku XX wieku. Miejsce to związane jest z działalnością duszpasterską księdza Bronisława Markiewicza, założyciela zgromadzenia. W posiadaniu księży Michalitów znajdują się zarówno pamiątki po księdzu Markiewiczu, jak również liczne dzieła sztuki z XVIII-XX wieku, między innymi obrazy i rzeźby oraz wyroby rzemiosła artystycznego. Obrazy pochodzą głównie z XVIII wieku, jakkolwiek ich pochodzenie nie jest jeszcze do końca przebadane. Wśród zbiorów znajduje się rysunek wykonany przez artystę malarza Piotra Stachiewicza z 1925 roku. Był to artysta przełomu XIX i XX wieku, dla którego twórczości ważną rolę odgrywał rysunek ilustracyjny i grafika, a ikonograficznie tematyka religijna. Duże walory artystyczne prezentuje rzeźba Chrystusa na krzyżu z końca XVII lub przełomu XVII i XVIII wieku. Na uwagę zasługuje również stojący zegar pochodzący z fabryki zegarów Mięśowicza z Krosna.
- **Wyposażenie kościoła klasztornego oo. Michalitów w Miejscu Piastowym** – świątynię pw. św. Michała Archanioła zaprojektował w stylu neoromańskim wybitny architekt Jan Sus-Zubrzycki. Budowę świątyni rozpoczęto w 1931 roku po czym w 1935 roku ją poświęcono. Wnętrze kościoła jest trójwymiarowe, nad nawą boczną znajduje się kopuła wparta na czterech potężnych filarach. W ołtarzu głównym umieszczony został posąg Matki Bożej Królowej Polski, który wykonał Kazimierz Chodziński. Rzeźba wykonana była na wzór postaci Matki Bożej Wspomożenia Wiernych z wizerunku, który ks. Markiewicz przywiózł w 1892 roku z Włoch. W 1944 roku projekt wystroju wnętrza wykonał artysta Brzeziński ze Lwowa, który przebywał w tym czasie w Miejscu Piastowym. W ołtarzach zaprojektował przedstawienie św. Michała Archanioła, Najświętsze Serce Pana Jezusa, św. Józefa, św. Jana Bosko a także ambonę, ławki, konfesjonały, szafy, i komodę do zakrystii. Rok później Franciszek Tekieli rozpoczął wykonywanie zaprojektowanego wnętrza kościoła, które ukończył w 1949 r. Po II wojnie światowej i po usunięciu zniszczeń, wykonano schody wejściowe do kościoła, witraże, organy, kraty do okna zakrystii i skarbczyka, wymieniono posadzkę na płytki z terakoty o kolorach czarno-szaro-białym, przeprowadzono radiofonizację kościoła. W 1970 r. wykonano nowy wystrój wnętrza kościoła według projektu mgr Stanisława Jakubczyka z Krakowa. Skarbczyk zmieniono na kaplicę św.

Michała Archanioła, przebito ścianę do nawy głównej, przemieszczono okno ze ściany wsch. na pn., usunięto drewniany ołtarz główny, postawiono tzw. ołtarz posoborowy, usunięto balustradę drewnianą oraz całkowicie cztery ołtarze drewniane zastąpione projektami St. Jakubczyka. Założono witraże św. Wojciecha, i Stanisława, św. Jadwigi, św. Jozafata i św. Andrzeja Boboli, św. Jana z Dukli, św. Jana Kantego, św. Kazimierza i Jana Kostki, bł. Czesława i św. Jacka Odrowąża, bł. Salomei. W 1971 roku pomalowano ściany świątyni oraz wykonano mozaikę z barwnej wykładziny ceramicznej kamiennej i szklanej.

- **Wyposażenie ruchome dawnego kościoła parafialnego we Wrocance.** Wyposażenie wnętrza jest głównie późnobarokowe, pochodzi z drugiej połowy XVIII wieku. Ołtarz główny i para ołtarzy bocznych datowane są na około 1770 rok. W ołtarzu głównym eksponowany jest malowany na desce obraz „Adoracja Matki Bożej przez Wszystkich Świętych” pochodzący z 1645 roku. W prawym ołtarzu bocznym znajduje się obraz „Św. Michał Archanioł” z 1794 roku, namalowany według obrazu Guido Reniego przez Eustachego Bielawskiego, malarza lwowskiego. W kaplicy pw. św. Rozalii znajduje się neobarokowa nastawa ołtarzowa z 1861 roku, dzieło Stanisława Piątkiewicza, rzeźbiarza i sztukatora krośnieńskiego. Pozostałe barokowe elementy wyposażenia ruchomego to: drewniana chrzcielnica z pierwszej połowy XVIII wieku (obecnie przeniesiona do nowego kościoła), ławka kolatorska z około 1745 roku oraz liczne obrazy, rzeźby i feretrony XVIII- i XIX-wieczne. W skarbczyku zachowany jest fragment belki tęczowej z datą „1770” i nazwiskiem fundatora ks. Tomasza Boczarskiego, wmontowany w belkowy strop. Znajduje się tam również siedem desek z polichromią z przełomu XVI i XVII wieku, o motywach roślinno-kwiatowych oraz z fragmentem postaci. W kościele belka tęczowa pochodzi z drugiej połowy XIX wieku, na niej ustawiona jest grupa rzeźbiarska „Pasji”. Parapet chóru muzycznego zdobi neogotycka dekoracja malarska; na chórze zaś ustawiony jest prospekt organowy datowany na początek XVIII wieku. Ciekawym elementem wystroju są stacje drogi krzyżowej, dzieło sztuki nowoczesnej. Wykonane zostały przez J. Łęckiego, z ukazaniem wizerunków żołnierzy ubranych w hitlerowskie i sowieckie mundury.
- **Wyposażenie ruchome kościoła parafialnego w Miejscu Piastowym pw. Nawiedzenia NMP i bł. Jakuba Strzemię** – neogotycki kościół został wniesiony w 1892 roku według projektu Sławomira Odrzywolskiego. Na elewacji umieszczone są ciekawe detale architektoniczne wykonane z piaskowca, a na zwieńczeniu portyku znajduje się figura Matki Bożej stojącej na kuli ziemskiej i deptającej węża-symbol grzechu. Wyposażenie pochodzi z okresu budowy kościoła, które tworzą: ołtarz główny, ambona, ołtarze boczne z rzeźbami, witraże z prezbiterium z przełomu XIX i XX wieku, ławki i konfesjonały z końca XIX wieku, cześć boazerii, organy, stacje drogi krzyżowej oraz starsze obiekty przeniesione ze starego kościoła, tj. rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem pochodząca z XIV wieku, chrzcielnica kamienna z ok. 1700 r. 2 lipca 1892 r. kościół został konsekrowany i w tym samym czasie zakupiono harmonię u Leopolda Śliwińskiego, chrzcielnicę wykonaną z angielskiej cyny oraz sześć konfesjonałów. Z ofiar emigracji w Ameryce zakupiono w Paryżu w 1894 roku stacje drogi krzyżowej namalowane na blasze przez Maillairda, które zostały odnowione w 1930 r. przez ucznia Matejki – Brata zakonnego Michała Narcyza Korybuta Daszkiewicza. Drewnianą ambonę wraz z rzeźbą Chrystusa wykonał rzeźbiarz z Miejsca Piastowego Franciszek Lorenc, który w 1900 roku wykonał również ołtarz główny w drewnie, a później ołtarze boczne ufundowane przez parafian. Ołtarz główny składa się z mensy kamiennej, tabernakulum z drewna, a nad nim wykonany z drewna duży krzyż z Chrystusem, ołtarz boczny od strony prawej Najświętszej Maryi Panny Miejskiej, pośrodku z rzeźbą Matki Bożej z Dzieciątkiem, figury bł. Jakuba Strzemięczyka i św. Walentego; ołtarz

boczny od strony lewej Najświętszego Serca Jezusowego, pośrodku figura Serca Jezusowego i postaci św. Teresy z Avila i św. Małgorzaty Alacaque. F. Lorenc wykonał kamienną rzeźbę Matki Bożej Niepokalanej z fasady kościoła. W 1902-1903 latach firma jasielska P. Gohrle ogrodziła otoczenie kościoła. Zamontowano kwatery żelaznego, kutego parkanu, który umocowano pomiędzy murowanymi, otynkowanymi słupkami, dwa od frontu wykonane zostały w piaskowcu. Za probostwa ks. Antoniego Sobczaka w 1912 roku wykonano posadzkę kamionkową, a rok później ołtarze odnowił i gruntownie pozłocił Tarnawski z Krosna. W 1908 roku wykonano 12 ram żelaznych do okien świątyni i przeszklono je szkłem katedralnym o barwnych motywach geometrycznych, a także trzy witraże do prezbiterium które przedstawiały: Matkę Bożą Niepokalaną Poczętą, św. Michała Archanioła oraz Adorację Najświętszego Sakramentu. Wykonana została również polichromia „w stylu Krakowskiej Szkoły Matejkowskiej”. Nowa kamienica chrzcielna została wykonana w 1929 roku przez firmę Lenik z Krosna. W 1938 roku na ściany nawy głównej nałożono drewnianą boazerię oraz wykonano ławki dębowe. Na wzór zniszczonych witraży powstały nowe, wykonane w 1946 roku przez braci Paczka z Krakowa. Jak już wcześniej wspomniano kościół został wyposażony w **organy piszczałkowe** w 1896 roku, które wraz z prospektem zamontowano na chórze muzycznym. Instrument zamówiony został u organmistrza Tomasza Falla w Szczyrzycu. Prospekt organowy osadzony jest w estetyce historyzującej, panującej w sztuce polskiej drugiej połowy XIX wieku. W połączeniu z instrumentem, zabytek jest jednym z wielu obiektów powstałych w pracowni Falla, ale jego przeznaczenie do kościoła w Miejscu Piastowym stanowi o wyjątkowym, jednostkowym charakterze obiektu.

• **Wyposażenie ruchome kościoła parafialnego w Targowiskach, pw. św. Małgorzaty:**

- **ornat czerwony**, aksamitny wykonany w 1892 r. z naszyta kolumną gotycką z I poł. XVI w. Kolumna z weluru genueńskiego w kolorze czerwonym i zielonkawym, pokryta haftem figuralnym. Na rewersie ornatu kolumna w kształcie krzyża, złożona w pionie z prostokątnych pól. W ramionach krzyża znajdują się pola kwadratowe, w polach krzyża na tle motywów architektury gotycko-renesansowej połacie świętych. Od góry w pionie: Matka Boska z Dzieciątkiem św. Małgorzata i św. Barbara. W ramionach św. Katarzyna i św. Zyta. W awersie ornatu – św. Elżbieta. Motyw arkad z bogatymi maswerkami wykonany złotolitym haftem wypukły, prześwity maswerków – nicią jedwabną haftem płaskim. Szafy świętych wielobarwne zahaftowane płasko niciami jedwabnymi i złotymi. Atrybuty haftem kuleczkowym. Wizerunki świętych przedstawione w pełnej postaci, frontalnie w pozycji siedzącej (za wyjątkiem św. Katarzyny i św. Zyty);

- **obraz z predelli** umieszczony w ołtarzu bocznym pw. Matki Boskiej Śnieżnej w kościele parafialnym w Targowiskach. Predella renesansowa z ok. 1600 r., malowana techniką olejną na płótnie. W kształcie wydłużonego prostokąta o wymiarach 148 x 46 cm. Kompozycja figuralna ze sceną narodzin Matki Boskiej. Z lewej strony obrazu na częściowo osłonięty kotarą łożu leży św. Anna w asyście dwóch kobiet wskazujących na scenę kąpieli dziecka. Dziecko stojące na białej tkaninie w wanience przytrzymują dwie klęczące, zwrócone do siebie kobiety. Trzecia zwrócona twarzą do widza wstępuje na schody. Obie sceny rozdzielone są stołem nakrytym obrusem z naczyńiami. Obraz z predelli przedstawiający scenę rodzajową jest dokumentem kultury okresu późnego odrodzenia o znacznych wartościach artystycznych.

- **wyposażenie ruchome wnętrza kościoła pw. św. Małgorzaty w Targowiskach** jest niezwykle bogate, a przy tym kompletne. Pod względem czasu powstania nie jest jednolite, jednakże w ogólnym odbiorze wprowadza jednorodność stylową. Główny trzon tegoż wystroju stanowią

monumentalne obiekty stolarsko-snycerskie. Ołtarz główny wraz z parą bocznych drzwi prezentują estetykę późnobarokową i wydają się stanowić komplet warsztatowy. Również późnobarokowa jest ambona, jednak odstaje od ołtarzy poprzez zastosowanie regencyjnych elementów dekoracyjnych. Unikatową formę prezentują barokowe balaski pochodzące z nieistniejącego kościoła księży Jezuitów w Krośnie, a datowane są na lata 1670-80. W kaplicy pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa ustawiony jest neobarokowy ołtarz z końca XIX wieku. Pokażny zbiór zabytków stanowią obiekty rzeźbiarskie, wśród których zachowanych jest wiele krucyfiksów, kilka feretronów oraz grupa rzeźbiarska na belce tęczowej. Wewnątrz kościoła eksponowane są ponadto obrazy sztalugowe, wiszące osobno na ścianach oraz wmontowane w nastawy ołtarzowe. Niezwykły zbiór zabytków ruchomych skompletowanych jest w skarbczyku; są to w większości sprzęty liturgiczne używane na przestrzeni wieków w obu kościołach. Do skarbczyka prowadzą drzwi, pochodzące z nieistniejącej świątyni, a powstałe zapewne w początku XVI wieku. Dopełnieniem wyposażenia ruchomego jest wystrój malarski całej świątyni, powstały w dwóch etapach. W 1897 r. Jan Tabiński pokrył wnętrze prezbiterium i nawy iluzjonistyczną polichromią, zaś w 1928 r. Władysław Lisowski wykonał malowidła we wnętrzu kaplicy pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Jedną z trzech kategorii zabytków określonych w ustawie z 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami są **zabytki archeologiczne**. Ze względu na ich szczególny charakter, oraz specyficzne sposoby i metody ochrony, opieki czy ogólnych zasad postępowania z nimi – wyróżniono je w grupie zabytków nieruchomych i ruchomych. W związku z powyższym prawodawca wprowadził definicję zabytku archeologicznego jako zabytku nieruchomego, będącego powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytku ruchomego, będącego tym wytworem. Aby rzecz została uznana za zabytek archeologiczny, muszą być spełnione warunki definicji zabytku w ogólności, a dopiero w dalszej kolejności można ją uznać za szczególny rodzaj zabytku, jakim jest zabytek archeologiczny zdefiniowany w ustawie. Ustawodawca do *zabytków archeologicznych* zaliczył m.in. pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarze, relikwie działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Gmina Miejsce Piastowe leży w Dołach Jasielsko – Sanockich, które były już zamieszkałe przez człowieka w odległych pradziejach, czego dowodem są liczne stanowiska archeologiczne i znaleziska. Jeszcze do połowy lat 90 ubiegłego wieku, niniejszy obszar nie funkcjonował w literaturze archeologicznej dotyczącej faz wczesnego średniowiecza. Powodem tego było słabe rozpoznanie archeologiczne w tej części dorzecza Sanu. Na całym terenie w latach 80. XX wieku przeprowadzono badania powierzchniowe w systemie AZP. Doprowadziły one do odkrycia i potwierdzenia istnienia liczny stanowisk z materiałem wczesnośredniowiecznym.

Doły Jasielsko-Sanockie stanowią zwartą strefę krajobrazową. Dominują w niej dwa elementy: eksponowane pagóry lub niekiedy ich ciągi oraz rozległe obniżenia. Pierwsze jak i drugie reprezentują oligoceńską generację form, nawiązującą do zróżnicowanej odporności warstw krośnieńskich. Wyraźnie odznaczają się plejstocieńskie pokrywy żwirowe, a najbardziej rozległy wśród nich to terasa glaciału środkowopolskiego. Istotnym czynnikiem jest wiatr, wiejący najczęściej z południa i południowego zachodu, który wpływa na powierzchnię, zwłaszcza wierzchowiny garbów i ich zbocza. Kopalne jeziora są największą osobliwością geomorfologiczną Dołów, po raz pierwszy

stwierdzone w Roztokach koło Jasła. Jeziora takie - dziś coraz częściej badane stanowiska paleobotaniczne o ciągłym profilu – powstały w końcowych fazach glacjału północnopolskiego. Z tego okresu i częściowo również z samego początku holocenu (okresu preborealnego) pochodzą osady węglanowe. Jeziora te jako podstawowy element rzeźby Dołów ukształtowały się na przełomie plejstocenu i holocenu, ulegając stopniowemu zabagnieniu. Ślady osadnictwa, jakie analizowano w profilach paleobotanicznych, dowodzą aktywności ludzkiej na tym obszarze od ogólnie biorąc środkowego neolitu począwszy, choć zaznaczają się w tym zakresie poważne różnice mikroregionalne. Urozmaicona rzeźba Dołów, dobrze rozwinięta sieć rzeczna, zlokalizowanie na przedpolu przełęczy w głównym grzbiecie Karpat to jedne z licznych czynników które mogły stanowić o atrakcyjności tego terenu dla osadnictwa prahistorycznego i średniowiecznego. Kulturowa identyfikacja zabytków ruchomych oraz określenie chronologii napotyka na poważne trudności, co głównie dotyczy ceramiki, którą znajdowano w stanie zawansowanego zniszczenia.

Pierwsze stanowiska archeologiczne na terenie gminy rozpoznano w okresie powojennym. Wiązało się to z działalnością archeologa dr Józefa Janowskiego z ówczesnego Muzeum Okręgowego w Krośnie, który poczynając od lat 50-tych XX wieku prowadził własne badania powierzchniowe, ewidencjonując pierwsze osady pradziejowe w Rogach i Niżnej Łące. Niektóre stanowiska wyznaczone zostały na podstawie dawnych przypadkowych znalezisk zabytków archeologicznych, o których wzmianki występują w dostępnych archiwaliach. Kilka stanowisk wyznaczono w trakcie badań powierzchniowych doliny Jasiołki i Lubatówki na początku lat 80-tych XX wieku. W roku 2016 Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego przeprowadziła badania powierzchniowe poprzedzające budowę drogi ekspresowej nr S-19, w ich wyniku również zewidencjonowano kilka stanowisk archeologicznych.

Zdecydowana większość stanowisk archeologicznych odkrytych na terytorium gminy Miejsce Piastowe została zlokalizowana w trakcie realizacji ogólnopolskiego programu archeologicznych badań powierzchniowych pn. Archeologiczne Zdjęcie Polski prowadzonych na terenie gminy pod koniec lat 80-tych i na początku lat 90-tych XX wieku. Powyższa metoda powstawała w latach 70-tych XX wieku, polega ona na inwentaryzowaniu stanowisk archeologicznych według jednolitych zasad penetracji terenowej i dokumentacji dla całego obszaru Polski. Cały kraj został podzielony na obszary AZP o powierzchni około 37,5 km², stworzono również obowiązujący wzór Karty Ewidencji Stanowiska Archeologicznego, na której znajdują się podstawowe dane o charakterze i lokalizacji konkretnego stanowiska archeologicznego.

Obszar gminy obejmuje 7 obszarów AZP (trzy z nich jedynie w minimalnym zakresie zajmują teren gminy), na czterech obszarach zewidencjonowano stanowiska archeologiczne: 111-74 badany w 1988 r., 112-73 badany w 1991 r., 112-74 badany w 1989 r. oraz 112-75 penetrowany w 1990 r. Wszystkie badania powierzchniowe realizował zespół pod kierownictwem Anny Muzyczuk i Jerzego Ginalskiego z Krosna.

Łącznie na terenie gminy zewidencjonowano 159 stanowisk archeologicznych (patrz: rejestr na końcu opracowania). Większość z odkrytych stanowisk archeologicznych, dzięki pozyskaniu z ich powierzchni charakterystycznych zabytków ruchomych, została skutecznie wydatowana na konkretną epokę dziejów człowieka. Część stanowisk uzyskała ogólniejsze datowanie na „pradzieje”, bądź ich przynależność kulturowo-chronologiczną w nielicznych przypadkach nie została określona. Większość odkrytych stanowisk to obiekty niewielkie, wyznaczone jako ślady osadnictwa na podstawie nielicznych znalezisk zabytków archeologicznych. Szczegóły dotyczące stanowisk

archeologicznych zawarte zostały w wykazie na końcu opracowania. Dokładna lokalizacja stanowisk określona została na kartach gminnej ewidencji zabytków.

Przeprowadzone badania naukowe prowadzone w ramach akcji „Archeologiczne Zdjęcie Polski” którymi kierował Jerzy Ginalski – wojewódzki archeolog, przyniosły wiele wiadomości na temat bytowania człowieka na tych terenach. Na terenie gminy Miejsce Piastowe natrafiona na liczne ślady bytowania człowieka. Najstarszym odkryciem są znaleziska pochodzące ze schyłkowego okresu paleolitu i znajdują się w Łężanach, natomiast najliczniejsze pochodzą z okresu z okresu neolitu, głównie penetracji tego terenu przez ludy kultury ceramiki sznurkowej, które odkryto m. in. w Głowience, Miejscu Piastowym, Targowiskach. Zasiedlone tereny przez człowieka w epoce brązu potwierdzają znaleziska m.in. w Głowience, Miejscu Piastowym, Targowiskach, Wrocance. W okresie lateńskim i wpływów rzymskich nastąpił zanik kultury lużyckiej na tym terenie, gdzie na to miejsce wytworzyła się nowa kultura materialna, określana mianem przeworskiej. Na utworzenie jej istotny wpływ miała kultura rzymska. Okres ten stwarzał korzystne warunki do osadnictwa. W I-IV wieku n.e. zasiedlone zostały już wszystkie miejscowości na terenie gminy i jej obrzeży. Potwierdzają to liczne znaleziska m.in. w Łężanach, Niżnej Łące, Rogach, Targowiskach, Wrocance. Po najazdach Hunów w V i VI wieku, nastąpił ponowny rozwój osadnictwa słowiańskiego. Od VIII stulecia ziemie te zamieszkiwało plemię – czy raczej wiązek plemion – Lędzian, które tworzyło protopaństwo, które w IX wieku było pod bliżej nieokreśloną zależnością od Wielkich Moraw a później Czech. Istnienie osadnictwa na terenie Kotliny Krośnieńskiej potwierdzają odkrycia wczesnośredniowiecznych osad w Miejscu Piastowym, Rogach, Targowiskach, Wrocance i pobliskie grodziska.

W niniejszym opracowaniu w sposób chronologiczny dokonano podziału epok pradziejów ludzkości wraz z podaniem liczby stanowisk z danej epoki, które zostały zewidencjonowane na terenie gminy. Wyszczególniono również stanowiska, które są najcenniejsze zgodnie z informacjami zawartymi w kartach adresowych zabytku.

Przedziały czasowe epok archeologicznych dla ziem dzisiejszej Polski

1. Epoka kamienia:
 - Paleolit – od pojawienia się człowieka do około 8000/7900 p.n.e.
 - Mezolit – 8000/7900 – 5800/5600 p.n.e.
 - Neolit - 5800/5600 – 2400/2300 p.n.e.
2. Epoka brązu z wydzielanymi 5 okresami: wczesna, starsza, środkowa, młodsza i późna – 2400 – 700 p.n.e.
3. Epoka żelaza:
 - okres halsztacki – od połowy VII w. p.n.e. do 400 p.n.e.
 - okres lateński albo przedrzymski – od ok. V w. p.n.e. do początku I w. n.e.
 - okres rzymski (wpływy rzymskich) – od I w. n.e. do ok. 375 roku (schyłek Cesarstwa Rzymskiego)
 - okres wędrówek ludów – od końca IV w. (najazd Hunów) do końca VII w.
4. Starożytność
5. Średniowiecze
 - wczesne średniowiecze, czyli początek średniowiecza (V–X w.),
 - pełne lub dojrzałe średniowiecze (XII i XIII w.),
 - późne średniowiecze, czyli koniec średniowiecza (XIV–XV w.).
6. Nowożytność
7. Współczesność

Wszystkie znaleziska archeologiczne można umiejscowić w terenie, wraz z charakterystyką położenia względem stałych i istotnych wartości środowiska. Pojawienie się danego stanowiska z określonymi materiałami w danym terenie nie jest przypadkowe, gdyż odzwierciedla świadome decyzje osadnicze. Głównymi czynnikami warunkującymi obecność stanowisk archeologicznych są poszczególne cechy środowiska geograficznego, tj. klimat, flora i fauna oraz podłoże geologiczne. Dla społeczności zbieracko-łowieckich istotne znaczenie będzie miał świat roślinny i zwierzęcy, a dla ludów rolniczych głównym priorytetem będą gleby i klimat, czyli warunki umożliwiające uprawę roli i hodowlę zwierząt.

Epoka kamienia jest najdłuższym i najstarszym etapem w dziejach ludzkości. Jej początki sięgają 3,3 miliona lat temu, kiedy wczesne społeczności ludzkie zaczęły wytwarzać narzędzia kamienne, bazowały one na gospodarce związanej z rybołówstwem, zbieractwem i łowiectwem. Epokę kamienia zamyka upowszechnienie narzędzi z brązu, które w Europie nastąpiło przed 4 tysiącami lat.

Podział epoki kamienia:

- **paleolit** - starsza epoka kamienia, cechowało ją: duża zależność człowieka od środowiska przyrodniczego; wolne tempo przemian w gospodarce, technologii i kulturze, zwłaszcza w początkowych stadiach rozwoju, oraz podobieństwo sposobów życia na odległych od siebie obszarach,
- **mezolit** - środkowa epoka kamienia, stanowiąca stopniowe przejście od paleolitu do neolitu, to okres postępujących przemian klimatycznych związanych z końcem zlodowaceń. Jest to okres w którym nastąpiła tendencja do zmniejszania rozmiarów krzemiennych narzędzi i broni tj. drobne zbrojniki o kształtach geometrycznych, ale i również wytwarzano masywne ciosaki służące do obróbki drewna. Ówczesna społeczność nadal prowadziła koczowniczy tryb życia i gospodarkę zbieracko-łowiecką, zamieszkiwała obozowiska otwarte i schroniska skalne. Nastąpił rozwój rybołówstwa oraz pojawiły się pierwsze próby udamawiania zwierząt. Rozwinęła się także obróbka surowców organicznych, zaczęto pleść kosze, które służyły do przechowywania żywności i jako pułapki na ryby,
- **neolit** - młodsza epoka kamienia, to okres upowszechniania się rolnictwa i hodowli zwierząt oraz przetwarzania uzyskiwanych dzięki nim produktów – co powszechnie określa się mianem rewolucji neolitycznej, pojawiły się stałe osady, powstały i rozwinęły się nowe dziedziny wytwórczości tj. garncarstwo, tkactwo oraz gładzenie narzędzi krzemiennych, eksploatowano w szerszym niż wcześniej zasoby naturalne, a zwłaszcza krzemienia.

Zmienność form narzędzi krzemiennych, stosowanych technik i zabiegów daje możliwość wydzielenia odpowiednich kultur i śledzenie zmienności chronologicznej. Dla wielu kultur i okresów charakterystyczne są określone narzędzia, chociaż spora większość ma charakter uniwersalny do których zaliczamy:

- drapacze - narzędzia służące do m.in. obróbki skór, posiadające charakterystycznie uformowane tzw. drapisko,
- skrobacze - nieforemne narzędzia skrobiące z retuszem jednego lub więcej boków,
- wióry i odłupki retuszowane – posiadające retusz półwytwory, które mogły być wykorzystywane do wielu zajęć „domowych”, wiórowce są tu specyficzną formą – wióry o zaretuszowanych obydwu dłuższych krawędziach,

- rylce - służące do pracy w drewnie lub kości, posiadające uformowaną specjalnymi odbiciami (tzw. rylcowymi) ostre, dość szerokie ostrze,
- tylczaki i półtylczaki - narzędzia ze specjalnym retuszem jednej krawędzi, które mogły być wykorzystywane jako zbrojniki (rodzaj grotów) strzał,
- przekłuwacze - narzędzia z uformowanym przy pomocy retuszu ostrym końcem,
- narzędzia wielorakie i kombinowane - posiadające cechy co najmniej dwóch odrębnych typologicznie narzędzi (np. drapacz + rylce).

Z okresu **epoki kamienia** w gminnej ewidencji zabytków znajduje się 10 stanowisk archeologicznych, w tym wpisanych do rejestru zabytków z miejscowości:

- Targowiska - nr 28 AZP 111-74/144 stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-59 z 25.10.1991 r.
- Wrocanka - nr 13 AZP 112-74/6 stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-a 60 z 25.09.1991 r.

W epoce brązu rozpowszechniono techniki produkcji brązu, czyli stopu miedzi i cyny, który znacząco wpłynął na ówczesny postęp technologiczny. Przedmioty i narzędzia wykonane z brązu zastąpiły nietrwałe przedmioty miedziane, wzbogaciły tym samym zasób używanych dotąd powszechnie narzędzi krzemienych, kościanych, kamiennych oraz drewnianych. Wprowadzenie nowych, twardszych narzędzi ułatwiło wszelkie czynności, spowodowało że większość czynności stało się łatwiejszych, szybszych, wygodniejszych, a przede wszystkim efektywniejszych. Zmiany następowały w budownictwie, rolnictwie, górnictwie, handlu, zdobnictwie.

Na przełomie **neolitu i wczesnej epoki brązu** na terenie gminy datowanych zostało aż 38 stanowisk archeologicznych. Do najciekawszych znalezisk należą:

- w Głowience: stan. nr 9 w AZP 111-74/17, stan. nr 14 AZP/111/74/10;
- w Rogach: stan. nr 4 AZP 112-74/37, stan. nr 17 AZP 112-74/48, stan. nr 33 AZP 112-74/72;
- w Targowiskach: stan. nr 22 AZP 112-74/141;
- we Wrocance: stan. nr 11 AZP 112-74/4, stan. nr 13 AZP 112-74/6.

Do najciekawszych stanowisk datowanych na wczesną epokę brązu oraz na późniejsze jej fazy a także jej przełom z okresem halsztackim należy zaliczyć:

- w Głowience: stan. nr 8 AZP 111-74/18, stan. nr 13 AZP 111-74/11, stan. nr 14 AZP 111-74/10, stan. nr 16 AZP 111-74/12;
- w Miejscu Piastowym: stan. nr 4 AZP 111-74/85, stan. nr 7 AZP 111-74/88, stan. nr 14 AZP 111-74/99, stan. nr 18 AZP 111-74/94;
- w Rogach: stan. nr 10 AZP 112-74/56, stan. nr 14 AZP 112-74/45, stan. nr 17 AZP 112-74/48, stan. nr 33 AZP 112-74/72;
- w Targowiskach: stan. nr 2 AZP 111-74/105, stan. nr 3 AZP 111-74/104, stan. nr 4 AZP 111-74/103, stan. nr 14 AZP 112-74/133, stan. nr 21 AZP 112-74/140, stan. nr 27 AZP 112-74/147, stan. nr 31 AZP 112-75/82;
- we Wrocance: stan. nr 8 AZP 111-74/23, stan. nr 9 AZP 111-74/24, stan. nr 11 AZP 112-74/4, stan. nr 15 AZP 112-74/8.

W strefie Karpat polskich, przez cały okres rzymski obserwuje się, w różnym nasileniu, wielokierunkowe wpływy kulturowe, które docierały z południa, południowego wschodu oraz z północy. Karpaty nie były dla nich barierą, tak jak w przypadku poprzednich okresów chronologicznych. W okresie przedrzymskim nastąpił rozwój kultury lateńskiej połączonej z Celtami, a także oddziaływaniami ludności celtyckiej na ludy sąsiednie. W przejściowej dobie utworzył się nowy zespół prasłowiańskich, z którego powstał krąg ludów słowiańskich, występujących dość licznie na arenie dziejowej około 500 r. n.e. Jego początki należy doszukiwać się w kulturze łużyckiej, która upadła na skutek działań Scytów (około 550-450 r. przed n.e.) i plemię kultury pomorskiej (około 450 – 350 r. przed n.e.). W środkowej fazie okresu lateńskiego (300-150 r. p.n.e.) na Śląsk Górny i Środkowy oraz na zachodnią część Małopolski nasunęli się Celtowie, którzy zastali tu plemię kultury łużyckiej, częściowo zmieszanej z ludnością kultury pomorskiej.

Najeźdźcy ci przybyli do nas z północno-zachodniej Francji i południowo-zachodnich Niemiec, przynosząc tym samym nowe, wyższe formy kultury i stosunków społeczno-gospodarczych. Doszło do rozwinięcia się produkcji garncarskiej tj. wykonywano naczynia toczące się na krążku garncarskim, powstawały dwukomorowe piece garncarskie. Rozwinęła się produkcja metalurgiczna poprzez udoskonalenia kowalstwa, produkcja rolnicza poprzez ulepszenie radła, żarna obrotowego. Wprowadzili również gospodarkę pieniężną pod wpływem grecko-macedońskiego. Przy końcu okresu lateńskiego, w wyniku podbicia terenów celtyckich przez Rzymian, kultura celtycka zaczęła się chylić ku upadkowi. W początkach naszej ery zaczęła kształtować się kultura prowincjonalnorzymska na obszarach zadunajskich i zareańskich, podbitych przez legionistów rzymskich. Wywarła ona istotny wpływ na kulturę ludów pierwotnych, które zajmowały rozległe przestrzenie. W okresie rzymskim w regionie rzeszowskim powstało gęste osadnictwo, czego dowodem są liczne stanowiska pochodzące przeważnie ze środkowej i późnej fazy okresu rzymskiego.

Do najciekawszych stanowisk archeologicznych z okresu **przedrzymskiego i rzymskiego** należą:

- w Głowience: stan. nr 9 AZP 11-74/17, stan. nr 13 AZP 111-74/11;
- w Łęczanach: stan. nr 9 AZP 111-74/74;
- w Niżnej Łące: stan. nr 6 AZP 112-74/21 w Niżnej Łące, stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-54 z 22.02.1991 r.;
- w Rogach: stan. nr 2 AZP 112-74/35 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-56 z 23.05.1991 r., stan. nr 7 AZP 112-74/53, stan. nr 11 AZP 112-74, stan. nr 12 AZP 112-74/62, stan. nr 14 AZP 112-74/45, stan. nr 20 AZP 112-74/47 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-69 z 28.11.1991 r., stan. nr 25 AZP 112-74/64 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-61 z 25.10.1991 r., stan. nr 30 AZP 112-74/69, stan. nr 35 AZP 112-74/58;
- w Targowiskach: stan. nr 13 AZP 112-74/132, stan. nr 17 AZP 112-74/136 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-70 z 28.11.1991 r., stan. nr 23 AZP 112-74/143 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-71 z 28.11.1991 r., stan. nr 28 AZP 112-74/144;
- we Wrocance: stan. nr 1 AZP 112-74/1 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-58 z 22.10.1991 r.

Po znacznym ożywieniu osadnictwa w okresie wpływów kultury prowincjonalno-rzymskiej, następuje w wiekach V-VI n.e. doszło do pewnego zastoju gospodarczego spowodowanego przez wędrowni Hunów, Germanów i Awarów. Mieszkańcy naszych ziem później opuścili na stałe siedziby

położone wzdłuż dolin rzecznych tj. Wisłoka, Wisłoki, Sanu oraz psa lessów, biegnącego progiem Podkarpacia i przesuwiają się na południe. Zabytki archeologiczne pochodzące z badanych stanowisk reprezentuje głównie ceramika.

Do najcenniejszych stanowisk archeologicznych pochodzących z **początku wczesnego średniowiecza** oraz **okresu średniowiecza** należą:

- w Rogach: stan. nr 7 AZP 112-74/53 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-57 z 24.05.1991 r., stan. nr 20 AZP 112-74/47 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-69 z 28.11.1991 r., stan. nr 25 AZP 112-74/64 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-61 z 25.10.1991 r.;
- w Targowiskach: stan. nr 13 AZP 112-74/132, stan. nr 14 AZP 112-74/133, stan. nr 17 AZP 112-74/136 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-70 z 28.11.1991 r., stan. nr 18 AZP 112-74/137, stan. nr 19 AZP 112-74/139 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-55 z 53.05.1991 r., stan. nr 22 AZP 112-74/141, stan. nr 23 AZP 112-74/143 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-71 z 28.11.1991 r., stan. nr 28 AZP 112-74/144 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-59 z 25.10.1991 r., stan. nr 31 AZP 112-75/82;
- we Wrocance: stan. nr 10 AZP 112-74/3, stan. nr 11 AZP 112-74/4, stan. nr 13 AZP 112-74/6 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-60 z 25.09.1991 r.

Nowożytność jest epoką w historii następującą po średniowieczu i poprzedzającą XIX wiek (jako epokę). Upadek Konstantynopola uznawany jest najczęściej za jej datę początkową, a tym samym cywilizację bizantyjską (1453) lub odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba (1492). Obie te daty mają wyłącznie charakter umowny – upadek Bizancjum miał bardzo ograniczony wpływ na rozwój kultury europejskiej, natomiast ekspansja europejska w kierunku zachodnim i południowym miała przynieść skutki dopiero w XVI wieku. Realnymi wyznacznikami przejścia od epoki średniowiecznej do nowożytnej są natomiast przemiany kulturowe, polityczne, państwowe, ideologiczne i w ograniczonym stopniu techniczne. W historii świata za umowne zakończenie epoki najczęściej uznaje się wybuch rewolucji francuskiej, a rzadziej kongres wiedeński.

Stanowiska archeologiczne, które uzyskały ogólne określenie na pradzieje wskazuje jedynie na użytkowanie stanowiska w **czasach przedhistorycznych**. Do najcenniejszych osad posiadających takie datowanie zaliczyć można:

- w Głowience: stan. nr 4 AZP 111-74/16, stan. nr 8 AZP 111-74/18;
- w Niżnej Łące: stan. nr 1 AZP 112-74/16;
- w Rogach: stan. nr 10 AZP 112-74/56; stan. nr 20 AZP 112-74/47 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-69 z 28.11.1991 r. stan. nr 23 AZP 112-74/46 stan. nr 25 AZP 112-74/64 - stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-61 z 25.10.1991 r., stan. nr 26 AZP 112-74/65;
- w Targowiskach: stan. nr 18 AZP 112-74/137; stan. nr 21 AZP 112-74/140;
- we Wrocance: stan. nr 1 AZP 112-74/1 – stanowisko wpisane do rejestru zabytków pod nr A-58 z 22.10.1991 r., stan. nr 11 AZP 112-74/4.

Do chwili obecnej z terenu gminy Miejsce Piastowe wykopaliskowo badane były nieliczne stanowiska archeologiczne. W roku 2010 Jan Gancarski z Muzeum Podkarpackiego w Krośnie realizował badania archeologiczne w obrębie stan. 2 AZP 111-74/105 osada z epoki brązu, w związku z budową budynku mieszkalnego. Przeprowadzone rozpoznanie nie przyniosło efektów w postaci

obiektów archeologicznych czy też jakichkolwiek zabytków ruchomych. Ten sam badacz w roku 2012 prowadził rozpoznanie w obrębie stanowiska nr 18 AZP 112-74/137 w Targowiskach, również w związku z budową budynku mieszkalnego, tak samo jak wcześniej tutaj również nie zarejestrowano żadnych pozostałości archeologicznych po osadnictwie pradziejowym. W obrębie tego samego stanowiska w roku 2014 i 2015 Anna Okoniewska prowadziła nadzory w związku z budowami przyłączy gazowych, również te działania nie przyniosły spektakularnych sukcesów badawczych. Na terenie gminy nie realizowano żadnych badań wykopaliskowych o charakterze naukowych, obejmujących stanowiska archeologiczne o dużej wartości poznawczej i rokujących możliwości odkrycia pozostałości pradziejowego osadnictwa (np. bardzo licznych na terenie gminy osad pradziejowych i wczesnośredniowiecznych). Szansą na szerokie rozpoznanie pradziejów gminy będą badania archeologiczne planowane do realizacji w związku z budową drogi ekspresowej (adnotacja o takich badaniach została umieszczona w wykazie stanowisk archeologicznych załączonym na końcu opracowania). Przyszłe badania wykopaliskowe poprzedzone zostały szczegółowym rozpoznaniem związanym z badaniami powierzchniowymi i archiwalnymi na podstawie których weryfikowano zewidencjonowane już stanowiska archeologiczne, a także wskazano nowe stanowiska które będą wymagały badań w związku z realizacją tej ogromnej inwestycji, jaką jest droga ekspresowa.

5.3. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Gminna ewidencja zabytków – polska ewidencja zabytków, której prowadzenie jest przewidziane przez ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminna ewidencja zabytków prowadzona jest przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Informacje o zabytkach nieruchomych, które powinna zawierać karta adresowa, określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2021 poz. 56). Na podstawie art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., gminna ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programu opieki nad zabytkami.

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Gminy mają dbać między innymi o „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie”, a także zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Do obowiązków nałożonych przez ustawę na gminę należy „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”, czemu ma służyć gminna ewidencja zabytków.

Natomiast rejestr zabytków jest podstawową formą ochrony zabytków i prowadzony jest na podstawie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. (Dz. U. 2003 r. Nr 162 poz. 1568) oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. nr 113, poz. 661).

Rejestr dla zabytków na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie odrębnych ksiąg dla zabytków:

- A – nieruchomości
- B – ruchomych
- C – archeologicznych.

W Gminnej Ewidencji Zabytków występują zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki nie wpisane do rejestru zabytków. Spis wszystkich zabytków znajdujących się na terenie gminy Miejsce Piastowe, ujętych w gminnej ewidencji zabytków znajduje się na końcu opracowania.

REJESTR ZBYTKÓW NIERUCHOMYCH		
obiekt	adres	nr rejestru
Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP i Bł. Jakuba Strzemieńczyka	Miejsce Piastowe, ul. Dukielska 16	A-181 z 17.11.1989 r.
Kościół Klasztorny przy Domu Macierzystym pw. Św. Michała Archanioła i Bł. Bronisława Markiewicza	Miejsce Piastowe, ul. Bł. Bronisława Markiewicza 25	A-1362 z 10.11.1989 r.
Kościół parafialny pw. św. Małgorzaty	Targowiska, ul. ks. Suchodolskiego	A-14 z 21.11.1948 r.
Dawny kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych	Wrocanka, ul. Długa	A-15 z 24.11.1948 r.
Dawny kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	Rogi, ul. Kościelna 3	A-580 z 21.11.1948 r.
Klasztor oo. Michalitów – Dom Macierzysty pw. Św. Michała Archanioła i Bł. Bronisława Markiewicza	Miejsce Piastowe, ul. Bł. Bronisława Markiewicza 25	A-1362 z 10.11.1989 r.
Teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego	Rogi, ul. Kościelna 3	A-580 z 21.11.1948 r.
Teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego	Targowiska, ul. ks. Suchodolskiego w obejściu kościoła parafialnego pw. św. Małgorzaty	A-14 z 21.11.1948 r.
Dwór	Targowiska, ul. Armii Krajowej 4	A-1633 z 25.01.1985 r.
Dwór Trzecieskich	Miejsce Piastowe, ul. Dworska 14a	A-61 z 30.01.1985 r.
Dwór Gołaszewskich	Wrocanka, ul. Nadrzeczna 16	A-1732 z 28.09.2021 r.
Plebania parafii rzymskokatolickiej pw. Nawiedzenia NMP	Miejsce Piastowe, ul. Dukielska 27	A-1725 z 05.07.2021 r.

Plebania rzymskokatolicka	Targowiska, ul. ks. Suchodolskiego 61	A-230 z 26.11.1990 r.
Szkoła (obecnie Urząd Gminy)	Miejsce Piastowe, ul. Dukielska 14	A-159 z 2.08.1989 r.
Dworzec kolejowy	Targowiska, ul. Jana Pawła II	A-1437 z 11.01.2017 r.
Park dworski	Wrocanka, ul. Nadrzeczna 16	A-1732 z 28.09.2021 r.
Park dworski	Targowiska, ul. Armii Krajowej 4	A-1633 z 25.01.1985 r.
Park dworski	Miejsce Piastowe, ul. Dworska 14a	A-61 z 30.01.1985 r.
Spichlerz	Targowiska, ul. Armii Krajowej w zespole dworsko-parkowym	A-1633 z 25.01.1985 r.

REJESTR ZABYTKÓW RUCHOMYCH		
obiekt	adres	nr rejestru
Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP i bł. Jakuba Strzemię w Miejscu Piastowym – organy piszczałkowe wraz z prospektem	Miejsce Piastowe	B-678 z 24.10.2014 r.
Kościół parafialny - komplet ław kościelnych z XVIII w.	Rogi ul. Kościelna 3	B-415 z 04.09.1970 r.
Kościół parafialny – wyposażenie ruchome wraz z malowidłami ściennymi i stropowymi	Rogi, ul. Kościelna 3	B-827 z 08.02.2017 r.
Kościół parafialny – ornat aksamitny z gotycką kolumną z 1 połowy XVI w.	Targowiska	B-554 z 01.09.1970 r.
Kościół parafialny – wyposażenie ruchome wraz z polichromią	Targowiska	B-930 z 21.02.2019 r.
Kościół parafialny - predella ołtarza bocznego pw. MB. Śnieżnej ze sceną Narodzin NPM	Targowiska	B-554 z 03.09.1970
Klasztor Zgromadzenia oo. Michalitów - wyposażenie wnętrza	Miejsce Piastowe, ul. bł. Bronisława Markiewicza 25	B-170 z 08.03.2007 r.
Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	Miejsce Piastowe, ul. Dworska 24	B-953 z 14.10.2019 r.
Krzyż ku czci Stanisława Trzecieckiego wraz z formą terenową	Miejsce Piastowe, ul. Dworska 24	B-953 z 14.10.2019 r.
Cmentarz komunalny – zespół 5 nagrobków w obrębie kwatery grobowej rodziny Trzecieckich w sektorze A	Miejsce Piastowe	B-756 z 10.02.2016 r.
Cmentarz komunalny – 2 nagrobki: Rzepki nr 11 w sektorze F, Trzeźniowskiego w sektorze B	Miejsce Piastowe	B-870 z 02.11.2017 r.
Cmentarz choleryczny nagrobek Andrzeja o Zofii Czekańskich, dz. nr 696 ;	Łężany	B-879 z 04.01.2018 r.
Cmentarz komunalny nagrobek rodziny Uliasz nr3 w sektorze H. nagrobek Józefa Raus nr 7 w sektorze D. nagrobek ks. Domino nr 11 w sektorze D	Rogi	B-871 z 11.12.2017 r.
Cmentarz komunalny – 6 nagrobków: 1. Jana i Katarzyny Skwara. 2. Andrzeja Samockiego, 3. Józefa Bieszkiewicza, 4. Edwarda Wajdy. 5. Ks. Józefa Sidora, 6. Kazimierza Poraj-Porawskiego	Targowiska	B-874 z 11.12.2017 r.
Dzwonnica – dzwon z 1504 r.	Wrocanka	B-464 z 29.12.1952 r.
Pomnik poległych w I wojnie światowej	Wrocanka, przy skrzyżowaniu ulic Nadrzeczna i św. Jana	B-779 z 6.07.2016 r.

REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH		
stanowisko archeologiczne i obszar	miejsowość	nr rejestru
Nr 6 AZP 112/74/21	Niżna łąka	A-a 54 z 22.02.1991 r.
Nr 2 AZP 112/74/35	Rogi	A-a 56 z 23.05.1991 r.
Nr 7 AZP 112-74/53	Rogi	A-57 z dnia 24.05.1991 r.
Nr 20 AZP 112/74/47	Rogi	A-a 69 z 28.11.1991.r.
Nr 25 AZP 112-74/64	Rogi	A-a 61 z 25.10.1991 r.
Nr 17 AZP 112-74/136	Targowiska	A-a 70 z 28.11.1991.r.
Nr 19 AZP 112-74/139	Targowiska	A-a 55 z 23.05.1991 r.
Nr 23 AZP 112-74/143	Targowiska	A-a 71 z 28.11.1991 r.
Nr 28 AZP 112/-74/144	Targowiska	A-a 59 z 25.10.1991
Nr 1 AZP 112-74/1	Wrocanka	A-a 58 z 22.10.1991 r.
Nr13 AZP 112-74-6	Wrocanka	A-a 60 z 25.09.1991 r.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Uwzględniając zasób zabytków w gminie oraz uwarunkowania regionalne i lokalne należy stwierdzić że gmina Miejsce Piastowe posiada warunki do budowania atrakcyjnej oferty opartej na dziedzictwie kulturowym. Położenie gminy, wyjątkowy krajobraz, szereg zachowanych obiektów budownictwa stanowią o wartości tej gminy. Poniżej, w ujęciu syntetycznym, zostały przedstawione mocne i słabe strony gminy w zakresie dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz szanse i zagrożenia dla zachowania, ochrony i wykorzystania zasobu zabytkowego w gminie.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY:

- położenie w bliskiej odległości od większych ośrodków miejskich (Krosno),
- bardzo dobre warunki komunikacyjne ze względu na krzyżujące się dwie drogi krajowe: między-regionalna nr 28 Wadowice – Nowy Sącz – Jasło – Krosno – Sanok – Przemyśl oraz międzyregionalna nr 9 i międzynarodowa nr E371 Radom – Rzeszów – Domaradz – Miejsce Piastowe – Barwinek,
- kultywowanie tradycji i zwyczajów poprzez organizację cyklicznych imprez opartych na historii i tradycji na terenie poszczególnych miejscowości,
- występowanie na terenie gminy zabytków o ponadregionalnych wartościach: drewniane kościoły w Rogach, Targowiskach, Wrocance oraz atrakcyjnych neogotyckich świątyń będących dziełami wybitnych architektów,
- duża atrakcyjność turystyczna dzięki funkcjonowaniu miejsca pielgrzymkowego w zespole kościelno-klasztornym OO. Michalitów w Miejscu Piastowym,
- liczne cenne zabytki, znacząco wzbogacające obraz kulturowy gminy: zespoły dworsko-parkowe, kościoły, klasztory, kaplice, cmentarze rzymskokatolickie, choleryczne, wojenne, stanowiska archeologiczne,
- duże walory krajobrazowe – położenie na obszarze Beskidu Niskiego,
- położenie na ważnych kulturowo obszarach.

SŁABE STRONY:

- istnienie nieużytkowanych i niszczących zabytków tj. cmentarz choleryczny w Miejscu Piastowym, dworska kuźnia w zespole dworsko-parkowym w Miejscu Piastowym,
- niski stopień rozwoju infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej,
- małe zaangażowanie młodzieży w działalność kulturalną,
- słabo rozwinięta baza hotelowa,
- niedostateczna promocja walorów zabytkowych,
- niedostateczna ekspozycja zabytków,
- słabo znany dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania opieki nad zabytkami przez osoby prywatne,
- brak dostatecznej promocji regionu tj. walorów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych.

SZANSE:

- rozwój funkcji turystycznych w oparciu o zabytki i walory krajobrazowe,
- tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych,
- popularyzacja wiedzy o walorach kulturowych gminy wśród społeczności lokalnych,
- uwidocznienie obiektów zabytkowych w krajobrazie gminy,
- pozyskanie środków zewnętrznych na przedsięwzięcia związane z zabytkami,
- zaangażowanie lokalnej społeczności w opiekę nad zabytkami,
- zwiększenie wiedzy o walorach gminy wśród potencjalnych turystów,
- aktywność lokalnych społeczności, mająca na celu kultywowanie dawnych tradycji.

ZAGROŻENIA:

- brak funduszy na właściwe utrzymanie i konserwację zabytków,
- pogorszenie stanu zachowania zabytków w przypadku braku bieżących prac remontowych i konserwatorskich,
- powstawanie inwestycji wpływających negatywnie na krajobraz kulturowy,
- brak dobrze rozwiniętej bazy turystycznej, skutkujący krótkotrwałym pobytem na terenie gminy i odpływem turystów do ośrodków z lepszą ofertą,
- brak specjalistycznych opracowań mających na celu ochronę krajobrazu kulturowego przed degradacją,
- niedostateczne wspieranie i promowanie działań związanych z ochroną i konserwacją zabytków.

7. Założenia programowe

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejsce Piastowe służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego w różnych dziedzinach życia społecznego. Realizacja wyznaczonych celów wymaga przede wszystkim zmiany świadomości, szczególnie w obszarze odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji

i stref funkcjonalnych, które odpowiadają za ochronę środowiska kulturowego i naturalnego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne, a także wyznaczone kierunki rozwoju gminy.

Podstawowe cele programu opieki nad zabytkami zostały określone art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu dziedzictwa kulturowego gminy, oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy opracowane zostały priorytety, do których realizacji wyznaczono kierunki działania wraz z zadaniami. Czynności te planowane są do osiągnięcia w perspektywie długofalowej, wieloletniej, których ostatecznym rezultatem będzie przywrócenie zabytkom gminy właściwych im walorów historycznych i estetycznych.

PRIORYTET I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Zadania:

- promowanie istniejących wartości krajobrazowych gminy oraz przestrzeni widokowych, w tym ochrona historycznego tła krajobrazowego, poprzez dążenie do zachowania i odtworzenia historycznego układu przestrzennego i układu zieleni oraz przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych i rewaloryzacyjnych,
- poprawne prowadzenie GEZ. Gmina Miejsce Piastowe utworzyła gminną ewidencję zabytków; powyższa ewidencja prowadzona jest w formie kart adresowych zabytku, które zawierają dane umożliwiające identyfikacje zabytków. Głównym zadaniem gminy ma być prowadzenie monitoringu dotyczącego stanu zdrowia obiektów zabytkowych oraz aktualizacja zasobów zabytkowych,
- przyjęcie przez Radę Gminy Gminnego programu opieki nad zabytkami oraz okresowe monitorowanie jego realizacji,
- aktualizacja zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego odnoszących się do zabytków znajdujących się w GEZ,
- wpływ na jakość ochrony zabytków poprzez prawidłowe uwzględnianie ich w ramach planowania przestrzennego oraz ustalenie odpowiednich zapisów w MPZP, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego. W przypadku tworzenia nowych planów zagospodarowania przestrzennego ochrona zabytków powinna być wyznaczana w zależności od wartości danego obiektu. Zabytki wpisane do rejestru należy obejmować ochroną kilku elementową. Ścisła strefa ochrony konserwatorskiej winna

obejmować obiekt i obszar wpisany do rejestru zabytków – działania w jej obrębie powinny zostać uzależnione od decyzji WKZ. Wokół takiej strefy wskazane jest wyznaczenie obszaru, otuliny, mającego na celu ochronę otoczenia obiektu zabytkowego, w granicach opierających się na naturalnym ukształtowaniu terenu, bądź jego aktualnym zagospodarowaniu. W strefie tej powinny zostać wyznaczone rygory dotyczące inwestycji, określające dopuszczalne zagospodarowanie terenu i parametry nowej zabudowy, a także dopuszczalne przekształcenia istniejącej, mające na celu przeciwdziałanie degradacji otoczenia obiektów zabytkowych i zachowanie ich ekspozycji. W obszarach o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi proponuje się wyznaczenie szerszych stref ochrony krajobrazu kulturowego, jednakże ich wyznaczenie powinno się opierać o specjalistyczne opracowania, np. studium wartości kulturowych,

- w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy zawrzeć zapisy dotyczące ochrony ogólnego krajobrazu kulturowego gminy mające na celu utrzymanie kompozycyjnej spójności wsi, utrwaleniu historycznych układów zabudowy oraz wykorzystaniu form architektonicznych zmierzających do harmonizowania krajobrazu,
- odnośnie decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego wydawanych przez Urząd Gminy dla terenów, na których znajdują się obiekty zabytkowe ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, każdorazowo należy je uzgadniać z urzędem konserwatorskim, który narzuci odpowiednie uwarunkowania związane z ich ochroną, o ile uzna je za konieczne,
- aktualizacja dokumentów strategicznych gminy oraz planów odnowy miejscowości w gminie Miejsce Piastowe, poprzez odniesienie się do zabytków znajdujących się na jej terenie,
- działania związane z poprawą stanu zachowania zabytkowych obiektów przyrody,
- dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach nie będących własnością gminy zgodnie z uchwałą dotyczącą dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych,
- wspieranie działań związanych z zabezpieczeniem obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.),
- aplikowanie o środki z programów wspierających rewitalizację obiektów zabytkowych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego dla przedsięwzięć gminnych,
- przeznaczanie środków finansowych z własnego budżetu na dofinansowanie prac konserwatorskich prowadzonych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. Samorząd także powinien wspierać działania właścicieli zabytków zmierzające do pozyskiwania środków zewnętrznych na działania konserwatorskie przy obiektach zabytkowych.

PRIORYTET II: Opieka nad zabytkami ruchomymi oraz zabytkami nieruchomymi

Zadania:

- należyte prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, poprzez aktualizację zasobów zabytkowych poprzez włączanie ich za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wartościowych obiektów dotychczas niezewidencjonowanych, a obiekty przekształcone, zdegradowane, bądź nieistniejące należy usuwać z ewidencji,
- prowadzenie monitoringu dotyczącego stanu zachowania obiektów zabytkowych,

- należyte prowadzenie ewidencji stanowisk archeologicznych. Dokładne rozpoznanie lokalizacji, zasięgu i charakteru stanowisk archeologicznych stanowi kluczowy element poprawnie sprawowanej opieki nad tego typu zabytkami,
- z poziomu gminy jednym z najistotniejszych czynników wpływających na jakość ochrony stanowisk archeologicznych, jest jej prawidłowe uwzględnianie w ramach planowania przestrzennego, zgodnie z kompetencjami jednostek samorządu terytorialnego. Jednym z istotnych dokumentów tworzącym zręby polityki gminy związanej z ochroną stanowisk archeologicznych będzie utworzenie planu ogólnego zastępującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Aktualnie obowiązujące w gminie Miejsce Piastowe studium niestety nieprawidłowo chroni zasób stanowisk archeologicznych. Zawarcie w Planie ogólnym wszystkich stanowisk archeologicznych na terenie gminy, przekładać się będzie w dalszej kolejności na inne dokumenty planistyczne tj. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i decyzje o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, gdzie możliwe będzie umieszczanie zapisów chroniących stanowiska archeologiczne przed niszczeniem,
- realizowanie poprawnej ochrony stanowisk archeologicznych, zgodnie z powyższymi wytycznymi, w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy oraz decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- objęcie ścisłą ochroną stanowisk archeologicznych: Głowienka stan. 8 AZP 111-74/18, Łęczany stan. 9 AZP 111-74/74, Miejsce Piastowe stan. 4 AZP 111-74/85, Targowiska stan. 3 AZP 111-74/104, Targowiska stan. 18 AZP 112-74/137, Targowiska stan. 27 AZP 112-74/147, Targowiska stan. 31 AZP 112-75/82, Wrocanka stan. 15 AZP 112-74/
- wspieranie działań zmierzających do realizacji ratowniczych badań wykopaliskowych w obrębie stanowisk szczególnie narażonych na zniszczenie oraz wspieranie badań prowadzących do rozpoznania istotnych zagadnień związanych z pradziejami regionu,
- informowanie potencjalnych inwestorów o realizacji inwestycji w obrębie stanowisk archeologicznych, już na etapie koncepcyjnym,
- objęcie prawną formą ochrony zabytków, wskazanych w niniejszym opracowaniu – pradziejowych kompleksów osadniczych na terenie Głowienki, Miejsca Piastowego, Rogów, Targowisk i Wrocanki, poprzez wpisanie ich do rejestru zabytków oraz ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej,
- działania związane z pracami na cmentarzach komunalnych i cmentarzach cholerycznych, zabezpieczanie najbardziej narażone na degradację pomniki oraz ich konserwacja (zwrócić uwagę należy na cmentarz choleryczny w Miejscu Piastowym – cmentarz trudny do zlokalizowania w terenie, obecnie to zachowany kamienny pomnik, który jest złamany i ulega degradacji),
- podjęcie wieloetapowych prac przy wyposażeniu ruchomym dawnego kościoła parafialnego we Wrocance,
- utrzymanie i bieżąca konserwacja kapliczek i pomników połączone z kultywowaniem, dokumentowaniem i upowszechnianiem tradycji związanej z tymi obiektami,
- wpisanie do rejestru zabytków następujących obiektów:
 - klasztor Zgromadzenia Sióstr św. Michała Archaniola w Miejscu Piastowym,

- kaplica grobowa Gołaszewskich w Targowiskach,
- kostnica przy dawnym kościele parafialnym we Wrocance,
- dzwonnica przy dawnym kościele parafialnym we Wrocance,
- plebania we Wrocance,
- kaplica św. Rozalii we Wrocance
- wpisanie do rejestru zabytków ruchomych:
 - elementy wyposażenia kościoła parafialnego w Miejscu Piastowym,
 - elementy wyposażenia kościoła klasztorowego w Miejscu Piastowym,
 - wyposażenie ruchome dawnego kościoła parafialnego we Wrocance,
- dbanie o należyty stan szkoły, obecnie budynek Urzędu Gminy oraz dworzec w Targowiskach, będących własnością gminy, poprzez wykonywanie najpotrzebniejszych prac, które poprawiają stan techniczny tych zabytków,
- wspieranie działań właścicieli zabytków zmierzające do pozyskiwania środków zewnętrznych na działania konserwatorsko-remontowe przy obiektach zabytkowych,
- dbanie o zabytki, jak również nadzorowania i eliminowania prac prowadzonych przez inne podmioty, które szkodziłyby substancji zabytkowej. Natychmiastowe reagowanie na brak należytej dbałości właścicieli o bieżące utrzymanie zabytków zapobiegnie degradacji krajobrazu kulturowego,
- winien wspierać działania właścicieli zabytków zmierzające do pozyskiwania środków zewnętrznych na działania konserwatorsko-remontowe przy obiektach zabytkowych,
- umieszczenie aktualnych informacji stronie internetowej gminy Miejsce Piastowe związanych z możliwością pozyskania środków finansowych z zakresu ochrony zabytków (m.in. z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Funduszu Kościelnego, WFOŚiGW) na zabezpieczenie i remont tych obiektów.
-

PRIORYTET III: Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego oraz pielęgnacja tożsamości regionalnej

Zadania:

- prowadzenie monitoringu i cyklicznej weryfikacji zasobów gminnej ewidencji zabytków (włączenie obiektu do GEZ, czy jego wykreślenie z GEZ wymaga konsultacji z WUOZ),
- tworzeniu i wspieraniu inicjatyw mających na celu popularyzowanie wiedzy o historii i zabytkach regionu poprzez wydawnictwa popularnonaukowe,
- współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych w celu ich udostępnienia dla zwiedzających,
- wspieraniu i współpracy ze stowarzyszeniami lokalnymi (np. koła gospodyń wiejskich), mającymi na celu zachowanie tradycji i kultury regionu,
- współpracy ze szkołami funkcjonującymi na terenie gminy, zmierzającej do upowszechnienia wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu wśród dzieci i młodzieży,
- rozbudowaniu strony internetowej gminy, poprzez umieszczenie tam szerokiej informacji związanej z historią i zabytkami gminy, a także mapy przedstawiającej lokalizację zabytków i miejsc wartych odwiedzenia,

- wzbogacenie infrastruktury turystycznej o ścieżki rowerowe, miejsca odpoczynku na szlakach, tablice informacyjne i punkty widokowe,
- organizacji imprez plenerowych promujących dziedzictwo kulturowe regionu,
- wspieraniu i promocji tradycyjnych form dawnej produkcji m.in. kowalstwa, bednarstwa, miodowarstwa itp.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejsce Piastowe na lata 2024–2027” realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych w nim priorytetów. Podstawę instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Regulacje te dotyczą instrumentów ekonomiczno-prawnych, społecznych oraz finansów publicznych. Zakłada się, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- współdziałanie władz gminy Miejsce Piastowe z Podkarpackim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami Kościołów, stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi.
- działania własne władz samorządowych:
 - instrumenty prawne – wynikające z przepisów ustawowych np. wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych np. wojewódzkiego konserwatora zabytków;
 - instrumenty finansowe – np. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
 - instrumentów programowych – realizacja projektów i programów regionalnych;
 - instrumentów społecznych – poprzez działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
- działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

9. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady zawarte w rozdziale 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną, lub inną jednostkę organizacyjną, w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Zadania związane z opieką nad zabytkami mogą być finansowane, m.in. z następujących źródeł:

- z budżetu gminy Miejsce Piastowe – finansowanie dotyczy obiektów będących własnością gminy lub pozostających w trwałym zarządzie jej jednostek lub zakładów budżetowych, a także obiektów nie będących własnością gminy. Zasady udzielania dotacji powinny zostać zawarte w prawie lokalnym;
- z budżetu Marszałka Województwa Podkarpackiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (<http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/kultura/zabytki/dotacje>);
- z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace, zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (www.wuozprzemysl.pl);
- z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach dotacji przyznanej zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. w oparciu o ogłaszane corocznie przez Ministerstwo aktualne programy. (www.mkidn.gov.pl);
- z dotacji unijnych (<http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/fue/fundusze>) w ramach:
 - a. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego.
 - b. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
 - c. Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
- z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (http://www.wfosigw.pl/strefa-beneficjenta/obsługa_beneficjentow), środki finansowe mogą być przeznaczane na przedsięwzięcia a związane z utrzymaniem i zachowaniem parków objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- z Funduszu Kościelnego – (<https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-koscielny>) o przyznanie dotacji m. in. na konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej;
- z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków – Polski Ład dla kultury.

10. Aneksy

10.1. Zabytki nieruchome gminy Miejsce Piastowe ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

L.p.	miejsowość	adres	obiekt	nr rejestru
1.	Głowienka	ul. Franciszkańska 4	kapliczka	
2.	Głowienka	ul. Franciszkańska 52	kapliczka	
3.	Głowienka	ul. Franciszkańska 58	kapliczka	
4.	Głowienka	ul. Franciszkańska 66	figura przydrożna <i>Święta Rodzina</i>	
5.	Głowienka	ul. Franciszkańska 72	kapliczka	
6.	Głowienka	ul. Franciszkańska 92	kapliczka	
7.	Głowienka	ul. Franciszkańska, naprzeciw nr 103	kapliczka	

8.	Głowienka	św. Jana 86	kapliczka	
9.	Głowienka	ul. Anzelma Kubita 81	kapliczka	
10.	Głowienka	ul. Anzelma Kubita 93	kapliczka	
11.	Głowienka	przy skrzyżowaniu ulicy Na Jaworze z ulicą św. Jana	kapliczka	
12.	Głowienka	naprzeciw budynku przy ul. Pogórze 14	kapliczka	
13.	Głowienka	ul. Pogórze 24	kapliczka	
14.	Głowienka	nieopodal ul. Pogórze nr 93	kapliczka	
15.	Głowienka	ul. Pogórze 115	kapliczka	
16.	Głowienka	ul. Pogórze 137	kapliczka	
17.	Głowienka	przy moście Jana Górnego na potoku Lubatówka; przy skrzyżowaniu ul. Szkolnej z Pogórze	kapliczka	
18.	Głowienka	przy skrzyżowaniu ulicy Pogórze z ulicą Stromą; za budynkiem przy ul. Pogórze 43	kapliczka	
19.	Głowienka	ul. Szkolna, naprzeciw nr 21	kapliczka	
20.	Głowienka	przy moście Jana Górnego na potoku Lubatówka; przy skrzyżowaniu ul. Szkolnej z Pogórze	pomnik upamiętniających poległych w I wojnie światowej mieszkańców Głowienki	
21.	Głowienka	ul. Na Jaworze	cmentarz choleryczny	
22.	Łężany	ul. Jana Pawła II 269b	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
23.	Łężany	ul. Kościuszki 89	kapliczka	
24.	Łężany	ul. Nawsie 1a	kapliczka	
25.	Łężany	na skrzyżowaniu ulicy Jana Pawła II z ulicą Markiewicza	krzyż przydrożny, tzw. kościuszkowski	
26.	Łężany	ul. Potockiego 56	stara szkoła, ob. żłobek	
27.	Łężany	ul. Jana Pawła II	cmentarz choleryczny	
28.	Miejsce Piastowe		układ ruralistyczny wsi	

29.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 16	kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP	wpis do rejestru A-181 z 17.11.1989
30.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 27; w zespole kościelno- plebańskim	plebania Parafii Rzymskokatolickiej pw. Nawiedzenia NMP	Wpis do rejestru A-1725 z 05.07.2021
31.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25	kościół klasztorny przy Domu Macierzystym pw. św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza	wpis do rejestru A-1362 z 10.11.1989
32.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25	klasztor OO. Michalitów – Dom Macierzysty pw. św. Michała Archanioła i bł. Bronisława Markiewicza	wpis do rejestru A-1362 z 10.11.1989
33.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25; w zespole kościelno- klasztornym	szkoła rzemiosł, ob. szkoła ponadpodstawowa	
34.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25; w zespole kościelno- klasztornym	warsztaty, ob. szkoła ponadpodstawowa	
35.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25a; w zespole kościelno- klasztornym	Niższe Seminarium Duchowne, ob. Liceum Ogólnokształcące	
36.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 22	klasztor Zgromadzenia Sióstr św. Michała Archanioła	
37.	Miejsce Piastowe	ul. Cmentarna 2	kapliczka	
38.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 2	kapliczka	
39.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 14	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
40.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 27	kapliczka	
41.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 53	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
42.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska (nieopodal granicy z Wrocanką)	kapliczka	
43.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska 24	kapliczka	wpis do rejestru B-953 z 14.10.2019
44.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska 24	krzyż przydrożny	wpis do rejestru B-953 z 14.10.2019

45.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 31	figura przydrożna <i>Św. Rodzina</i>	
46.	Miejsce Piastowe	ul. Jaćmierz 18	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
47.	Miejsce Piastowe	ul. Jana Pawła II 5	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
48.	Miejsce Piastowe	ul. Jana Pawła II 56	figura przydrożna <i>Chrystus dźwigający krzyż</i>	
49.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25 (przed klasztorem)	figura przydrożna <i>Św. Józef</i>	
50.	Miejsce Piastowe	ul. Krośnieńska (przy granicy z Krosnem)	figura przydrożna <i>Bł. Bronisław Markiewicz</i>	
51.	Miejsce Piastowe	ul. Krośnieńska (obok przystanku autobusowego)	kapliczka	
52.	Miejsce Piastowe	ul. Krośnieńska 52d	kapliczka	
53.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza (przy rondzie)	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
54.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza 25a (przed wejściem do seminarium)	figura przydrożna <i>Najświętsze Serca Pana Jezusa</i>	
55.	Miejsce Piastowe	ul. Starowiejska 38	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
56.	Miejsce Piastowe	ul. Dukielska 14	szkoła, obecnie Urząd Gminy	wpis do rejestru A-159 z 02.08.1989
57.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska 14a	dwór Trzeciejskich	wpis do rejestru A-61 z 30.01.1985
58.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska 14b; w zespole dworsko-parkowym	kuźnia dworska	
59.	Miejsce Piastowe	ul. Dworska 14a	park dworski	wpis do rejestru A-61 z 30.01.1985
60.	Miejsce Piastowe	ul. Cmentarna	cmentarz rzymskokatolicki	
61.	Miejsce Piastowe	ul. bł. Bronisława Markiewicza, ok. 0,5 km na wschód od kościoła klasztornego przy Domu Macierzystym pw. św. Michała Archaniola i bł.	cmentarz choleryczny	

		Bronisława Markiewicza		
62.	Niżna Łąka	ul. O. Hieronima Longawy 19	kapliczka	
63.	Niżna Łąka	ul. O. Hieronima Longawy 20	figura przydrożna <i>Matka Boża Bolesna</i>	
64.	Niżna Łąka	ul. O. Hieronima Longawy 39	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
65.	Niżna Łąka	ul. O. Hieronima Longawy 64	kapliczka	
66.	Niżna Łąka	dz. ew. nr 163; ok. 1,5 km połną drogą w kierunku północnym od ul. św. Jana z Dukli	cmentarz choleryczny	
67.	Rogi	ul. Kościelna 3	dawny kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła	wpis do rejestru A-580 z 21.11.1948
68.	Rogi	ul. Kościelna 3; w zespole kościelnym	teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego	wpis do rejestru A-580 z 21.11.1948
69.	Rogi	ul. Długa 24	krzyż przydrożny	
70.	Rogi	ul. Długa 41	kapliczka	
71.	Rogi	ul. Długa 213	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
72.	Rogi	ul. Długa 226	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
73.	Rogi	ul. ks. Henryka Domino 31	kapliczka	
74.	Rogi	ul. Dworska 3	kapliczka	
75.	Rogi	ul. Dworska 28	krzyż przydrożny z kapliczką skrzynkową	
76.	Rogi	ul. Dworska 70	kapliczka	
77.	Rogi	ul. Dworska 93	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
78.	Rogi	ul. Dworska 96	kapliczka skrzynkowa	
79.	Rogi	ul. Dworska 148	kapliczka	
80.	Rogi	ul. Kościelna 94	krzyż przydrożny z kapliczką skrzynkową	
81.	Rogi	ul. Kościelna 144	kapliczka	
82.	Rogi	ul. Szkolna 1	kapliczka	

83.	Rogi	ul. Szkolna; nieopodal nr 63	kapliczka	
84.	Rogi	ul. Dworska	pozostałości założenia dworskiego	
85.	Rogi	ul. Dworska 6	oficyna dworska	
86.	Rogi	ul. ks. Henryka Domino 42	dom, ob. ośrodek zdrowia	
87.	Rogi	ul. ks. Henryka Domino 47	dom, ob. zagroda etnograficzna	
88.	Rogi	ul. ks. Henryka Domino	cmentarz rzymskokatolicki	
89.	Rogi	ul. ks. Henryka Domino	cmentarz choleryczny	
90.	Rogi	ul. Szkolna	mogiła zbiorowa Konfederatów Barskich	
91.	Targowiska	ul. ks. Suchodolskiego	kościół parafialny pw. św. Małgorzaty	wpis do rejestru A-14 z 21.11.1948
92.	Targowiska	ul. ks. Suchodolskiego 61; w zespole kościelno-plebańskim	plebania rzymskokatolicka	wpis do rejestru A-230 z 26.11.1990
93.	Targowiska	ul. ks. Suchodolskiego, w zespole kościelno-plebańskim	teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego	wpis do rejestru A-14 z 21.11.1948
94.	Targowiska	ul. ks. Suchodolskiego	kaplica grobowa Gołaszewskich	
95.	Targowiska	ul. Armii Krajowej 22	kapliczka	
96.	Targowiska	ul. Armii Krajowej 25; obok przychodni	figura przydrożna <i>Św. Jana Nepomucena</i>	
97.	Targowiska	ul. Armii Krajowej, nieopodal nr 103	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
98.	Targowiska	przy skrzyżowaniu ulic Dębowej, Armii Krajowej i Jana Pawła II	kapliczka skrzynkowa	
99.	Targowiska	Zalesie 37	kapliczka	
100.	Targowiska	Zalesie 58	figura przydrożna <i>Matka Boża Niepokalanie Poczęta</i>	
101.	Targowiska	ul. Jana Pawła II	dworzec kolejowy	wpis do rejestru A-1437 z 11.01.2017
102.	Targowiska	ul. Armii Krajowej 4	dwór	wpis do rejestru A-1633 z

				25.01.1985
103.	Targowiska	ul. Armii Krajowej, w zespole dworsko-parkowym	spichlerz	wpis do rejestru A-1633 z 25.01.1985
104.	Targowiska	ul. Armii Krajowej	park dworski	wpis do rejestru A-1633 z 25.01.1985
105.	Targowiska	ul. ks. Suchodolskiego	cmentarz rzymskokatolicki	
106.	Widacz	Widacz naprzeciw nr 120; naprzeciw szkoły / ośrodka zdrowia	figura przydrożna	
107.	Wrocanka	ul. Długa	dawny kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych	wpis do rejestru A-15 z 24.11.1948
108.	Wrocanka	ul. Długa; w zespole kościelno-plebańskim	dzwonnica kościelna	
109.	Wrocanka	ul. Długa; w zespole kościelno-plebańskim	kostnica	
110.	Wrocanka	ul. Długa; w zespole kościelno-plebańskim	teren dawnego cmentarza rzymskokatolickiego	
111.	Wrocanka	ul. Długa 6; w zespole kościelno-plebańskim	plebania	
112.	Wrocanka	ul. św. Rozalii 8	kaplica św. Rozalii	
113.	Wrocanka	ul. Długa 38	kapliczka	
114.	Wrocanka	ul. Długa 49	figura przydrożna <i>Matka Boża</i>	
115.	Wrocanka	ul. Długa 50	kapliczka	
116.	Wrocanka	ul. Długa 53	figura przydrożna <i>Matka Boża</i>	
117.	Wrocanka	ul. Długa 95	kapliczka skrzynkowa	
118.	Wrocanka	ul. Długa 163	kapliczka	
119.	Wrocanka	ul. Nadrzeczna 49	figura przydrożna <i>Matka Boża</i> <i>Niepokalanie Poczęta</i>	
120.	Wrocanka	ul. Nadrzeczna 88	figura przydrożna <i>Matka Boża</i> <i>Niepokalanie Poczęta</i>	
121.	Wrocanka	ul. Nadrzeczna 158	kapliczka	
122.	Wrocanka	ul. św. Rozalii 2	kapliczka ze źródłem św. Rozalii	
123.	Wrocanka	ul. św. Rozalii 25	figura przydrożna <i>Św. Antoni</i> <i>Padewski</i>	
124.	Wrocanka	przy drodze do Rogów	kapliczka	

125.	Wrocanka	przy skrzyżowaniu ulic Brzozowej i św. Jana	kapliczka	
126.	Wrocanka	przy skrzyżowaniu ulic św. Jana, Pańskiej, św. Rozalii i Krośnieńskiej	figura przydrożna <i>Chrystus Zmartwychwstały</i>	
127.	Wrocanka	przy skrzyżowaniu ulic Nadrzecnej i św. Jana	pomnik poległych w I wojnie światowej	wpis do rejestru B-779 z 06.07.2016
128.	Wrocanka	ul. Nadrzeczna 16	dwór Gołaszewskich	Wpis do rejestru A-1732 z 28.09.2021 r.
129.	Wrocanka	ul. Nadrzeczna 16	park dworski	
130.	Wrocanka	ul. św. Jana	cmentarz rzymskokatolicki	
131.	Wrocanka	ul. św. Rozalii 8, nieopodal kaplicy św. Rozalii	mogiła z II wojny światowej	

10.2. Wykaz stanowisk archeologicznych w układzie alfabetycznym zlokalizowanych na obszarze gminy Miejsce Piastowe, na podstawie badań powierzchniowych realizowanych w ramach projektu badawczego Archeologiczne Zdjęcie Polski.

L.p.	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości (nr na obszarze)	Obszar AZP	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Uwagi
1.	Głowienka	1(2)	111-74	Ślad osadnictwa	Okres rzymski	
2.	Głowienka	2(1)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje Średniowiecze	
3.	Głowienka	3(4)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
4.	Głowienka	4(16)	111-74	Ślad osadnictwa Osada	Pradzieje Średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
5.	Głowienka	5 (19)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
6.	Głowienka	6(15)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	

7.	Głowienka	7(5)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
8.	Głowienka	8(18)	111-74	Osada Ślad osadnictwa	Neolit Wczesna epoka brązu Epoka brązu Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo konieczne objęcie ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.
9.	Głowienka	9(17)	111-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit/wczesna epoka brązu Późny okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
10	Głowienka	10(14)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
11	Głowienka	11(6)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
12	Głowienka	12(13)	111-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
13	Głowienka	13(11)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu/okres halszacki Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
14	Głowienka	14(10)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Wczesna epoka brązu Epoka brązu/okres halszacki	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
15	Głowienka	15(8)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
16	Głowienka	16(12)	111-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
17	Głowienka	17(9)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
18	Głowienka	18(7)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit Wczesna epoka	

					brązu	
19	Głowienka	19(3)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
20	Łężany	1(82)	111-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
21	Łężany	2(81)	111-74	Ślad osadnictwa	Paleolit schyłkowy	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
22	Łężany	3(80)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
23	Łężany	4(79)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
24	Łężany	5(78)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje Okres nowożytny	
25	Łężany	6(77)	111-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
26	Łężany	7(76)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
27	Łężany	8(75)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
28	Łężany	9(74)	111-74	Osada	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo konieczne objęcie ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.
29	Miejsce Piastowe	1(83)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit Pradzieje	
30	Miejsce Piastowe	3(84)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze	
31	Miejsce Piastowe	4(85)	111-74	Ślad osadnictwa Osada	Epoka kamienia Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo konieczne objęcie ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.

32	Miejsce Piastowe	5(86)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia Neolit Pradzieje	
33	Miejsce Piastowe	6(87)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
34	Miejsce Piastowe	7(88)	111-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
35	Miejsce Piastowe	8(89)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
36	Miejsce Piastowe	9(91)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
37	Miejsce Piastowe	10(90)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
38	Miejsce Piastowe	11(96)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
39	Miejsce Piastowe	12(95)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
40	Miejsce Piastowe	13(97)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
41	Miejsce Piastowe	14(99)	111-74	Osada	Epoka brązu/okres halsztacki	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
42	Miejsce Piastowe	15(98)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
43	Miejsce Piastowe	16(93)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
44	Miejsce Piastowe	17(92)	111-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
45	Miejsce Piastowe	18(94)	111-74	Osada	Epoka brązu/okres halsztacki	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
46	Miejsce Piastowe	19(124)	112-74	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
47	Miejsce Piastowe	20(123)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
48	Miejsce Piastowe	21(122)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	

					Okres rzymski	
49	Miejsce Piastowe	22(150)	112-74	Punkt osadniczy	Epoka kamienia	Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
50	Miejsce Piastowe	23(151)	112-74	Miejsce potyczki konfederatów barskich z wojskami rosyjskimi	06.04.1769	Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
51	Niżna Łąka	1(16)	112-74	Osada	Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
52	Niżna Łąka	2(17)	112-74	Ślad osadnictwa	Brak	Stanowisko archiwalne. Brak dokładnej lokalizacji.
53	Niżna Łąka	3(18)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
54	Niżna Łąka	4(19)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	
55	Niżna Łąka	5(20)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	
56	Niżna Łąka	6(21)	112-74	Osada	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-54 w 1991 r.
57	Niżna Łąka	7(100)	112-73	Punkt osadniczy	Pradzieje	
58	Niżna Łąka	8(101)	112-73	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
59	Niżna Łąka	9(102)	112-73	Ślad osadnictwa	Pradzieje	

60	Niżna Łąka	10(103)	112-73	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Pradzieje Późny okres rzymski	
61	Niżna Łąka	11(104)	112-73	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
62	Rogi	1(34)	112-74	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Pradzieje Średniowiecze	Stanowisko archiwalne. Brak dokładnej lokalizacji.
63	Rogi	2(35)	112-74	Osada	Późny okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-56 w 1991 r.
64	Rogi	3(36)	112-74	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu Średniowiecze	Stanowisko archiwalne. Brak dokładnej lokalizacji.
65	Rogi	4(37)	112-74	Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
66	Rogi	5(38)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
67	Rogi	6(52)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Średniowiecze	
68	Rogi	7(53)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Okres rzymski Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-57 w 1991 r. Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
69	Rogi	8(54)	112-74	Punkt osadniczy	Epoka brązu	Przewidziane do badań

						wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
70	Rogi	9(55)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
71	Rogi	10(56)	112-74	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
72	Rogi	11(57)	112-74	Osada	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
73	Rogi	12(62)	112-74	Punkt osadniczy	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
74	Rogi	13(61)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
75	Rogi	14(45)	112-74	Punkt osadniczy	Epoka brązu Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
76	Rogi	15(49)	112-74	Punkt osadniczy	Późny okres rzymski	
77	Rogi	16(44)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
78	Rogi	17(48)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu Wczesne średniowiecze	Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
79	Rogi	18(51)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
80	Rogi	19(50)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	

81	Rogi	20(47)	112-74	Osada Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Późny okres rzymski Pradzieje Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-69 w 1991 roku. Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
82	Rogi	21(43)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
83	Rogi	22(42)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Okres rzymski Wczesne średniowiecze	
84	Rogi	23(46)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
85	Rogi	24(63)	112-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu Pradzieje	
86	Rogi	25(64)	112-74	Osada Ślad osadnictwa	Późny okres rzymski Pradzieje Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-61 w 1991 r.
87	Rogi	26(65)	112-74	Osada	Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
88	Rogi	27(66)	112-74	Punkt osadniczy	Okres rzymski	
89	Rogi	28(67)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
90	Rogi	29(68)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	

91	Rogi	30(69)	112-74	Punkt osadniczy	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
92	Rogi	31(70)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	
93	Rogi	32(71)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
94	Rogi	33(72)	112-74	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
95	Rogi	34(73)	112-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
96	Rogi	35(58)	112-74	Punkt osadniczy	Okres rzymski	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
97	Rogi	36(60)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
98	Rogi	37(59)	112-74	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu	
99	Rogi	35 (152)	112-74	Założenie obronne	Od późnego średniowiecza po okres nowożytny	
10	Rogi	36 (153)	122-74	Obiekt sakralny	Wybudowany przed 1639 rokiem. Wyburzony przez Austriaków przed I wojną światową.	
10	Rogi	38(40)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje	
10	Rogi	39(41)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
10	Rogi	40(39)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
10	Rogi	41(35)	112/74	Relikty po	Od późnego	

				dworze obronnym wraz z fosą i wałami	średniowiecza po okres nowożytny	
10	Rogi	42(36)	112-74	Fundamenty po drewnianym kościele pw. Św. Anny.	Wybudowany przed 1639 r. Wyburzony przez Austriaków przed I wojną światową.	
10	Targowiska	2(105)	111-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
10	Targowiska	3(104)	111-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit Wczesna epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo konieczne objęcie ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.
10	Targowiska	4(103)	111-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
10	Targowiska	5(102)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
11	Targowiska	6(101)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	
11	Targowiska	7(100)	111-74	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka brązu	
11	Targowiska	8(125)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu	
11	Targowiska	9(126)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu Wczesne średniowiecze	
11	Targowiska	10(127)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu Średniowiecze	

11	Targowiska	11(128)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
11	Targowiska	12(129)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
11	Targowiska	13(132)	112-74	Ślad osadniczy Osada	Okres rzymski Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
11	Targowiska	14(133)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Wczesne średniowiecze Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi ekspresowej S-19.
11	Targowiska	15(134)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
12	Targowiska	16(130)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
12	Targowiska	17(136)	112-74	Punkt osadniczy Osada	Okres rzymski Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-70 w 1991 r.
12	Targowiska	18(137)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Pradzieje Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo należy wpisać do rejestru zabytków.
12	Targowiska	19(139)	112-74	Osada	Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-55 w 1991

						r.
12	Targowiska	20(138)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
12	Targowiska	21(140)	112-74	Osada Ślad osadnictwa	Epoka brązu Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
12	Targowiska	22(141)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit/wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
12	Targowiska	23(143)	112-74	Osada Ślad osadnictwa	Okres rzymski Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-71 w 1991 r.
12	Targowiska	24(145)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
12	Targowiska	25(135)	112-74	Ślad osadnictwa	Okres rzymski	
13	Targowiska	26(142)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
13	Targowiska	27(147)	112-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo należy wpisać do rejestru zabytków.
13	Targowiska	28(144)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit Okres rzymski Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-59 w 1991 r.
13	Targowiska	29(146)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje Średniowiecze	
13	Targowiska	30(131)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	Przewidziane do badań wykopaliskowych poprzedzających budowę drogi

						ekspresowej S-19.
13	Targowiska	31(82)	112-75	Osada Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Epoka brązu Wczesne średniowiecze Okres nowożytny	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo należy wpisać do rejestru zabytków.
13	Targowiska	32(83)	112-75	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
13	Targowiska	33(81)	112-75	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
13	Wrocanka	1(1)	112-74	Osada Ślad osadnictwa	Okres rzymski Pradzieje	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-58 w 1991 r.
13	Wrocanka	2(2)	112-74	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
14	Wrocanka	3(20)	111-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
14	Wrocanka	4(21)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
14	Wrocanka	5(26)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
14	Wrocanka	6(25)	111-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	
14	Wrocanka	7(22)	111-74	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
14	Wrocanka	8(23)	111-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
14	Wrocanka	9(24)	111-74	Osada	Wczesna epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
14	Wrocanka	10(3)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Okres rzymski Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu

						widzenia.
14	Wrocanka	11(4)	112-74	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Neolit/wczesna epoka brązu Epoka brązu Pradzieje Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia.
14	Wrocanka	12(5)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Pradzieje Wczesne średniowiecze	
15	Wrocanka	13(6)	112-74	Ślad osadnictwa Osada	Neolit/wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Wpisane do rejestru zabytków pod nr A-60 w 1991 r.
15	Wrocanka	14(7)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze	
15	Wrocanka	15(8)	112-74	Osada	Epoka brązu	Stanowisko cenne z naukowo-badawczego punktu widzenia. Docelowo konieczne objęcie ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków.
15	Wrocanka	16(9)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
15	Wrocanka	17(10)	112-74	Ślad osadnictwa	Epoka brązu	
15	Wrocanka	18(11)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze	
15	Wrocanka	19(12)	112-74	Ślad osadnictwa	Neolit/wczesna epoka brązu	
15	Wrocanka	20(13)	112-74	Ślad	Neolit/wczesna	

				osadnictwa	epoka brązu	
15	Wrocanka	21(14)	112-74	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
15	Wrocanka	22(15)	112-74	Ślad osadnictwa	Pradzieje	

IBLIOGRAFIA:

LITERATURA

- Bal A., *Ilustrowana monografia powiatu krośnieńskiego*, Rzeszów 1957 r.
- Borkowski H., *Historia Miejsca Piastowego*, Miejsce Piastowe 2008 r.
- Chilik P., *Kościół Parafialny w Rogach*, Rogi 1999 r.
- Chilik P., *Dwór Rogowski*, Rogi 2003 r.
- Czopek S., *Pradzieje Polski południowo – wschodniej*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1999 r.
- *Dziedzictwo obok mnie*, Zespół redakcyjny Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Warszawa 2016 r.
- *Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny*, oprac. Zespół w składzie: T. Błyskosz, A. Fortuna-Marek, E. Jagielska, I. Liżewska, B. Oszczanowska, J. Welc-Jędrzejewska, „Kurier Konserwatorski, Nr 3, 2009 r.
- Kędra A. *Karty adresowe zabytków*, lipiec-sierpień 2020 r. Gminna Ewidencja Zabytków w Miejscu Piastowym
- Libicki P., *Dwory i palace wiejskie w Małopolsce i na Podkarpaciu*, Dom Wydawniczy REBIS Poznań 2012 wydanie I
- Machnik J., *Czasopismo PIASTUN 3/2011*
- Michałak J., *W gminie Miejsce Piastowe i okolicy*, Krosno 2002 r
- Michałowicz-Kubal M. *Zamki, dwory i palace województwa podkarpackiego*, Wydawnictwo Arere II
- *MK Piastun 5/2012*
- Muzyczuk A. Valde-Nowak P. *Sprawozdania i komunikaty, Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego na lata 1991-1992*,
- *Parafia Targowiska 600 lecie kościoła św. Małgorzaty, 1406-2006*
- *Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Popularnonaukowa Biblioteka archeologiczna*, pod red. Witolda Hensla, Nr 10
- Por. M. Trzcński, *Definicja zabytku archeologicznego...*, s. 115–122; K. Zeidler, M. Trzcński, *Wykład prawa...*,
- Red. Gancarski J. *Transkarpackie kontakty kulturowe w okresie lateńskim, rzymskim, i wczesnym średniowieczu*, Krosno 2013
- Skwara G., *Targowiska Dzieje Miejscowości*, Targowiska 2002
- Słyś J., *Dzieje wsi Rogi do 1939 roku*, Rogi 2005
- Stec A., *Miejsce Piastowe dla miłośników*, Krosno 2022 r
- Tulik S. *Gmina Miejsce Piastowe Przewodnik Podkarpacki Instytut Książki i Marketingu* Rzeszów 2018
- Wowczak J.: Jan Sas-Zubrzycki. *Towarzystwo Wydawnicze Historia Jagiellonika Kraków, 2017*

USTAWY

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997, Nr 78, poz. 483 ze zm.)

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r., poz. 344 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r., poz. 194 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r., poz. 682 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.)

PROGRAMY I STRATEGIE

- Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 przyjęty Uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejsce Piastowe na lata 2017-2023, przyjęty Uchwałą nr XLVIII/320/2018 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 31 stycznia 2018 r.
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. (w 2005 r. Ministerstwo Kultury przygotowało Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020)
- Plan Odnowy Miejscowości Niżna Łąka przyjęty Uchwałą Nr XXXIX/404/10 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 lipca 2010 r.
- Plan Odnowy Miejscowości Widacz przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/269/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 19 czerwca 2013 r.
- Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Głowienka przyjęta Uchwałą Nr XLV/344/2014 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 7 maja 2014 r.
- Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Miejsce Piastowe przyjęta Uchwałą Nr XXXVI/242/2017 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 10 maja 2017 r.
- Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Rogi została przyjęta Uchwałą Nr XLI/263/2021 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 kwietnia 2021 r.
- Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Wrocanka przyjęta Uchwałą Nr VII/38/2019 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 lutego 2019 r.
- Strategia Rozwoju Gminy Miejsce Piastowe na lata 2021-2027
- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 przyjęta Uchwałą Nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w dniu 28 września 2020 r.
- Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Podkarpackim na lata 2022–2025 przyjęty Uchwałą Nr LVI/972/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 grudnia 2022 r.
-

DECYZJE O WPISIE DO REJESTRU ZABYTKÓW

- Łęczany – nagrobek Andrzeja i Zofii Czekańskich położony na cmentarzu cholerycznym, na działce nr 969 w Łęczanach - decyzja B-879 z 04.01.2018 r.,
- Miejsce Piastowe – 2 nagrobki Franciszka Rzepki nr 11 w sektorze F i Bronisława Trześniowskiego nr 23 w sektorze B na rzymskokatolickim cmentarzu komunalnym położonym na działce nr 1364/1 w Miejscu Piastowym - decyzja nr B-870 z dnia 02.11.2017 r.,
- Miejsce Piastowe – budynek plebanii położony na działce nr 1374/1 w Miejscu Piastowym – decyzja nr A-1725 z 05.07.2021 r.,
- Miejsce Piastowe – organy piszczałkowe wraz z prospektem w kościele parafialnym pw. Nawiedzenia NMP i Jakuba Strzemię w Miejscu Piastowym – decyzja B-678 z 24.10.2014 r.,
- Miejsce Piastowe – zespół 5 nagrobków w obrębie kwatery grobowej rodziny Trzecieckich w sektorze A rzymskokatolickiego cmentarza komunalnego położonego między ulicami Księdza Bronisława Markiewicza i Cmentarną na działce nr ewid. 1364 w Miejscu Piastowym – decyzja nr B-756 z 10.02.2016 r.,
- Miejsce Piastowe – Zespół dworsko-parkowy – decyzja nr A-61 z 30.01.1985 r.,
- Rogi – 3 nagrobki rodziny Uliasz nr 3 w sektorze H, Józefa Raus nr 7 w sektorze D oraz księdza Henryka Domino nr 11 w sektorze D na rzymskokatolickim cmentarzu komunalnym położonym na działce nr ewid. 2261/2 w Rogach – decyzja nr B-871 z 11.12.2017 r.,
- Rogi – wyposażenie ruchome wraz z malowidłami ściennymi i stropowymi w kościele parafialnym pw. Św. Bartłomieja w Rogach – decyzja nr B-827 z 08.02.2017 r.,
- Rogi – zespół ław kościelnych w kościele parafialnym pw. Św. Bartłomieja w Rogach – decyzja B-58 z 04.09.1970 r.,
- Targowiska – 6 nagrobków: Jana i Katarzyny Skwara nr 11 i Andrzeja Samockiego nr 13 w sektorze G, Józefa Bieszkiewicza nr 2 i Edwarda Wajdy nr 13 w sektorze J, ks. Józefa Sidora nr 9 i Kazimierza Poraj-Porawskiego nr 7 w sektorze H, na rzymskokatolickim cmentarzu komunalnym położonym na działce nr ewid. 1208 w Targowiskach – decyzja nr B-874 z 11.12.2017 r.,
- Targowiska – budynek dworca kolejowego wraz z zadaszeniem nad wejściem głównym, decyzja nr A-1437 z 11.01.2017 r.,
- Targowiska – ornat czerwony, 1892 r. kolumna gotycka, 1 poł. XVI w. aksamit, welur genueński haftowany w kościele parafialnym pw. Św. Małgorzaty w Targowiskach – decyzja nr B- 55 z 01.09.1970 r.,
- Targowiska – predella ołtarza bocznego pw. Matki Bożej Śnieżnej z przedstawieniem Narodzin Matki Bożej ok. 1600r. olej na płótnie – decyzja nr B-56 z 03.09.1970 r.
- Targowiska - wyposażenie ruchome wraz z polichromią ścienną i stropową w kościele parafialnym pw. Św. Małgorzaty w Targowiskach, decyzja nr B-930 z 21.02.2019 r.,
- Wrocanka – Pomnik Poległych położony u zbiegu ulic Nadrzeczej i św. Jana na działce nr ewid. 403/2 we Wrocance, decyzja nr B-779 z 06.07.2016 r.,
- Wrocanka – zespół dworsko – parkowy, w skład którego wchodzi: Dwór Gołaszewskich, park, 2 słupy bramy wjazdowej oraz relikty stajni dworskiej we Wrocance, decyzja nr A-1732 z 28.09.2021 r.

KARTY EWIDENCYJNE ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I CMENTARZY

1. Miejsce Piastowe, Plebania przy kościele p.w. św. Małgorzaty; Bosak B. Bosak A., Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, 01.09.1998 r., nr karty 4579
2. Miejsce Piastowe, kościół p.w. Nawiedzenia N.P. marii i bł. Jakuba Strzemię (Strepa); Bosak B., Bosak A. Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, data dokumentu: 01.09.1998 r., nr karty: 4566
3. Miejsce Piastowe, Kościół Michalitów p.w. Matki Boskiej Królowej Polski i św. Michała Archanioła; Bosak B., Bosak A., Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, data dokumentu: 01.08.1998 r. , nr karty: 4567
4. Miejsce Piastowe, dwór; Bosak B. Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, data dokumentu 01.08.2001 r., nr karty: 4573
5. Targowiska, kościół p.w. św. Małgorzaty; Czuba M. Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, 01.05.1996 r., nr karty: 4576
6. Wrocanka, kaplica mszalna p.w. św. Rozalii; Czuba M., Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, data dokumentu: 01.03.1955 r., nr karty: 4593
7. Wrocanka, park; Grabowski C. Metryczka parku, 1982-09-01 nr karty 3875
8. Miejsce Piastowe, cmentarz parafialny; Kujawska M. Karta cmentarza nr Z11919, data dokumentu: 01.10.1996 r
9. Rogi, cmentarz przykościelny; Kujawska M. Karta cmentarza nr Z11925, data dokumentu: 01.10.1996 r.
10. Rogi, cmentarz parafialny; Kujawska M. Karta cmentarza nr Z11926, data dokumentu: 01.10.1996 r.
11. Targowiska, cmentarz przykościelny; Kujawska M. Karta cmentarza nr Z11934, data dokumentu: 01.10.1996 r.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Głowienka 4” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XIV/124/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 28 grudnia 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „ŁĘŻANY 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/103/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Miejsce Piastowe – Anielska Górka” uchwalony uchwałą Nr XXXII/250/13 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 9 maja 2013 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „MIEJSCE PIASTOWE 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/105/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.,
- Zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego „MIEJSCE PIASTOWE 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr IX/65/2015 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 26 sierpnia 2015 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Niżna Łąka 2” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XX/104/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 2” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr VII/67/03 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 30 maja 2003 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 3A” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/106/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 3B” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/107/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Rogi 8- tereny rolnicze” etap I” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr IV/18/2015 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 11 lutego 2015 r.,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Targowiska 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/109/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Widacz 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr X/88/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 31 sierpnia 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 1” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/110/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 2” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/111/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Wrocanka 3” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/112/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „ZALESIE 2” w gminie Miejsce Piastowe uchwalony uchwałą Nr XII/113/07 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 6 listopada 2007 r.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030 przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego Uchwałą nr LIX/930/18 z dnia 27 sierpnia 2018 r.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miejsce Piastowe przyjęty Uchwałą Rady Gminy Miejsce Piastowe nr XXIV/167/2000 w dniu 15 grudnia 2000 z późn.zm.

STRONY INTERNETOWE

- <https://archeologia.com.pl/podzial-na-epoki/>
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C4%99%C5%BCany_\(wojew%C3%B3dztwo_podkarpackie\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C4%99%C5%BCany_(wojew%C3%B3dztwo_podkarpackie))
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/G%C5%82owienka_\(wie%C5%9B\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/G%C5%82owienka_(wie%C5%9B))
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Nowo%C5%BCytno%C5%9B%C4%87>
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wrocanka_\(powiat_kro%C5%9Bnie%C5%84ski\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wrocanka_(powiat_kro%C5%9Bnie%C5%84ski))
- <https://sanktuarium.michalici.pl/historia>
- https://www.miejscepiastowe.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=24&strona=1&sub=198
- https://www.miejscepiastowe.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=331&strona=1&sub=293&subsub=308
- https://www.d.pisz.pl/Miejsce_Piastowe